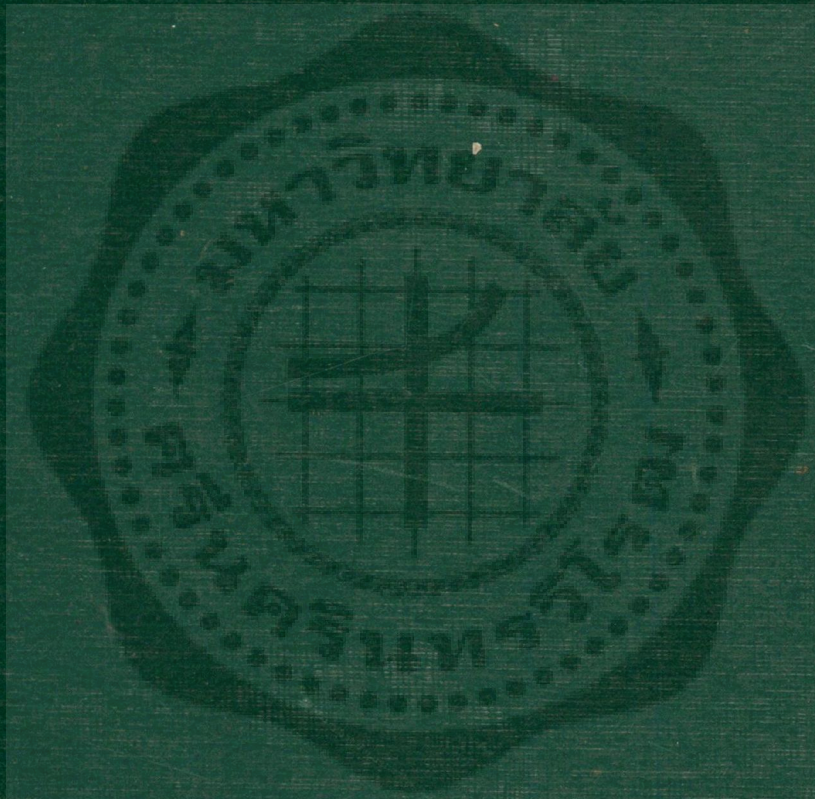

5

สมุดรภาพพุทธจริยาประวัติ

294.3
11

๑
๒๙๔.๓
๘

สมุตภาพพุทธจริยาประวัติ

The Life of The Buddha

สมุดภาพพุทธจริยาประวัต

ตามภาพ

บนผนังโบสถ์วิหารในประเทศไทย

●
The Life of The Buddha
According to
Thai Temple Paintings

THE LIBRARY
THE COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK, THAILAND

สมุดภาพเล่มนี้
จัดทำเป็นภาพประกอบคำบรรยาย
พุทธจริยาประวัติ
อำนวยการพิมพ์ขึ้นโดยสำนักข่าวสารอเมริกัน
เพื่อประกอบการแก่
ประชากรไทย
ในนามแห่ง
ประชากรอเมริกัน
ในโอกาสงานฉลอง
พุทธยี่สิบห้าศตวรรษ
พ.ศ. ๒๕๐๐

This Volume
Dealing Pictorially and Descriptively
with the Life of The Buddha
has been Published by the United States Information Service
and is Presented
to
the People of Thailand
by
the People of the United States
on the Occasion
of the Observance
of
the Year 2500 Buddhist Era

อนุโมทนากถา

ตามที่สำนักแสดงชาวอเมริกัน ได้รวบรวมภาพอันเกี่ยวกับพุทธประวัติ ซึ่งมี
อยู่ในประเทศไทยพิมพ์ขึ้นนี้ ย่อมเป็นกิจที่อนุโมทนา

ผู้ทราบประวัติของพระพุทธเจ้าย่อมเกิดศรัทธา ความเชื่อ ปสาทะ ความเลื่อมใส
เป็นเครื่องทำให้เกิดปฏิบัติธรรม เพราะหลักสำคัญของพระพุทธศาสนา ต้องปฏิบัติ
ตามธรรมที่ทรงแสดงแล้ว ตามพระวินัยที่ทรงบัญญัติแล้ว ธรรมะในพระพุทธศาสนา
แสดงดังนี้ ความสงบ ผู้ปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนาจึงเป็นผู้สงบปราศจากเบียดเบียน
กันและกัน อันอำนวยการดีสุดให้แก่โลกในที่สุด

เพราะฉะนั้น ผู้ทราบประวัติแล้ว ควรปฏิบัติธรรม เมื่อปฏิบัติธรรมก็ได้ชื่อ
ว่าพระพุทธเจ้าอยู่ในตน หรือชื่อว่า เห็นพระพุทธองค์ ดังที่ทรงแสดงไว้ว่า

“ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเราผู้นั้นชื่อว่าเห็นธรรม” ดังนี้

ขออนุโมทนาบุญราศรีในการบำเพ็ญกุศลกรณียกิจในพระพุทธศาสนานี้

ขออานุภาพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และบุญกุศลทั้งหลายจงบันดาลให้
ประชาชนชาวโลกประจักษ์ดีสุดตามหลักพระพุทธศาสนาทุกเมื่อ เทอญ ฯ

วัดบวรนิเวศวิหาร

๒๑ สิงหาคม ๒๕๐๐

สมเด็จพระสังฆราช

Salutations

That the United States Information Service in Thailand should bring out a collection of pictures dealing with the life of Lord Buddha is a matter for rejoicing.

Knowledge of the life of Lord Buddha is essential for anyone who believes in and is devoted to Buddhist principles and practices the Dhamma. The main objective in Buddhism is following the Dhamma as the Buddha preached it and to adhere to the Vinaya, that is, the principal rules laid down by him. The Dhamma aims at *santi*, peace and tranquility. Anyone practicing the Dhamma is calm, deals no harm to his fellow men, and contributes to peace in the world.

Hence, one who is acquainted with Lord Buddha's biography will also practice the Dhamma, and whoever does so lives in his own person the Buddhist principle according to his own words: "Whoever observes the Dhamma has a clear perception of me; whoever perceives me is enlightened by the Dhamma."

May a blessing rest upon this meritorious work. May the holy power of Buddha, Dhamma, Saṅgha and every good deed keep the people of the world at peace for ever, which is in agreement with Buddhist principles.

Somdech Phra Vajirayavarasin

Wat Bovornives Vihāra
August 21, 1957.

คำนำ

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้เห็นสมุดภาพเล่มนี้ประกอบด้วยภาพพุทธประวัติทุกคน
พร้อมทั้งคำบรรยายภาษาไทยและอังกฤษ

สมุดภาพอันวิจิตรเล่มนี้ ดำเนินด้วยความดำริของศาสตราจารย์ เคอร์ต เฮฟ
ไลต์เคเกอร์ และได้บากบั่นพยายามแก้ไขอุปสรรคด้วยความระมัดระวังจนสำเร็จเป็น
เล่มสมุด ซึ่งนับว่าจะอำนวยความสะดวกมากมาย

ประการแรกย่อมจะเป็นอุปการะเพื่อเจริญพุทธศาสน์ดี ซึ่งเนื้อเรื่องแต่ละตอน
ก็ซาบซึ้งแก่บรรดาพุทธบริษัททั้งหลายทั่วโลก

ประการที่ ๒ ทำให้นักเห็นภาพเขียนตามฝาผนังโบสถ์วิหาร ซึ่งยังมีได้ศึกษาโดย
ตลอดหรือแม้ไม่มีโอกาสศึกษาให้ตลอดก็ดี ทั้งนี้เพราะอากาศชุ่มชื้นยอมทำให้ภาพนั้นลบ
เลือนได้เร็วและขาดตกบกพร่อง บัดนี้คิดกันว่าผู้รูดอล์ฟ ฮัมเป ได้ปฏิบัติหน้าที่อัน
ประเสริฐนี้สำเร็จ คือนายช่างผู้นั้นไม่ใช่แต่เพียงลอกแบบภาพนั้นมา หากยังต่อเติมส่วน
ที่ลบเลือนขาดหายไปให้เต็มรูปอีกด้วย เขาได้พยายามเขียนตามสภาพของเดิมอันเป็น
ธรรมเนียมประเพณีไทยในยุคนั้นได้ดีมาก

ประการที่ ๓ คำบรรยายทั้งหมดนี้ต่างก็ได้รับความร่วมมือจากพระเถระานุเถระ
ในคณะสงฆ์ ย่อมแสดงให้เห็นว่าสงฆ์ไทยยังรักษาศรัทธาอันมีค่าคือเรื่องราวเก่า ๆ อันเป็น
ความรู้ที่พึงศึกษาไว้ได้ ยิ่งกว่านั้นคำบรรยายภาพบางตอนยังเป็นทัศนียภาพในพระพุทธ
ประวัติเปรียบดังเทพนิยายให้นักศึกษาพุทธศาสน์ทางตะวันตกพึงสนใจอีกด้วย

ประการที่ ๔ ดำเนินการสำรวจอเมริกันสมควรจะรับอนุโมทนาสาธุการเป็นอย่างสูง
ในการที่ได้จัดสร้างสมุดภาพเล่มนี้ อันเป็นอนุสรณ์แห่งสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ
ไทยและสหรัฐอเมริกา และย่อมจะเป็นที่ประจักษ์ว่า อเมริกาเทอดทูนศาสนาเสมอ
เหมือนกัน

ขอเชิญชวนให้ผู้ร่วมแรงร่วมใจในการทำสมุดภาพเล่มนี้จงประสบ
ความเมตตาและกรุณาธรรมตามสมควร เทอญ.

สมเด็จพระสังฆราช

Preface

I am glad to write the introduction to this volume which in word and picture is a contribution to Thai as well as English literature.

This beautiful book, entirely the conception of Dr. Kurt F. Leidecker, who has worked arduously to make it what it is with great tact and patience, is remarkable for several features.

In the first place, it represents the life of Gautama, the Buddha, which in itself is an inspiring subject and will be gladly received by all Buddhists the world over.

In the second place, it gives an insight into Thai temple paintings which have not been studied thoroughly and which may never be studied thoroughly, for they are disappearing fast with the inclement weather destroying them on the walls of our temples. The artist, Rudolf Hampe, has done a magnificent job in not only copying but restoring them for future generations. He has done it in true Thai tradition and style.

In the third place, the descriptions have been furnished by some of our leaders in ecclesiastical circles, showing the wealth of lore and knowledge of which the Thai Sangha is the custodian. Moreover, these descriptions of the scenes in the life of the Buddha, some of which may be novel to the western student of Buddhism, are well done and informative.

In the fourth place, the United States Information Service deserves high praise and thanks for producing this book which will be accepted as a token of friendship between the United States and Thailand as well as of the tolerance with which religions are regarded in America.

May all those who have worked so hard and given of their time and devotion to this singular work receive the blessing they so richly deserve, with *mettā* and *karuṇā*

Somdech Phra Vanarat

สารบัญเรื่อง

อุทิศถา	๕-๖
อนุโมทนาถา โดยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า	๗-๘
คำนำ โดย สมเด็จพระวันรัต	๘-๑๐
สารบัญเรื่อง	๑๑-๑๔
อารัมภถา	๑๕-๑๖
ข้อเรื่องคำบรรยายภาพพุทธจริยาประวัติ	๑๗-๑๕๖
ภาพพุทธจริยาประวัติ จากผนังโบสถ์วิหารต่างๆ ในประเทศไทย	๑๘-๑๕๗
ทูลเชิญสันคสิทเทวราชโพธิสัตว์จุติ	๑๘
พระนางสิริมหามายาเสด็จสู่วิเวกนิมิต	๒๐
วิเวกนิมิตประวัติ	๒๒
สมเด็จพระนางสิริมหามายาทรงพระสุบินนิมิต	๒๔
ประสูติเจ้าชายสิทธัตถะ	๒๖
พระศาสดาประสูติ ทรงพระราชดำเนินไป ๓ ก้าว	๒๘
อสิตดาบสเข้าเฝ้าเยี่ยม	๓๐
โกณฑัญญะพรหมณ์ถวายคำพยากรณ์เจ้าชายสิทธัตถะ	๓๒
พระนางของเจ้าชายสิทธัตถะไม่เอนเอียงไป	๓๔
ทรงแข่งธนูแข่งศร	๓๖
เจ้าชายสิทธัตถะทรงอภิเสก	๓๘
เจ้าชายสิทธัตถะทรงประทับราชมณเฑียรบริเวณพระราชวัง	๔๐
เจ้าชายสิทธัตถะทรงสละราชโอสรและพระชายา	๔๒
พระมหาบุรุษเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกบรรพชา	๔๔ — ๔๕
เจ้าชายสิทธัตถะปลงพระเกศา	๔๘
พระมหาโคดมเข้าศึกษาที่สำนักอุทตรกามบุตรดาบส	๕๐
พระบรมโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญทุกขกิริยา	๕๒
พระมหาโคดม ทรงเลิกล้มทุกขกิริยา	๕๔
ศุภนิมิตแห่งพิน ๓ สาย	๕๖
นางสุชาดาถวายน้ำอมฤตยา	๕๘
พระมหาโคดมทรงรับถาดข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดา	๖๐
พระมหาโคดมทรงเสวยบารมีลอยถาดทอง	๖๒
โสดาปัตติผลพรหมณ์ถวายพ่อนพญาโคดม	๖๔
พระมหาบุรุษผจญพญาวัวสามารัราช	๖๖ — ๖๗
พระพุทธเจ้าทรงเพ่งศรีมหาโพธิ์	๗๐
พระพุทธเจ้าประทับที่รัตนมณีเจดีย์	๗๒
พระพุทธเจ้าเสวยวิมุตติสุขอยู่ใต้ต้นมจลินท์	๗๔
ธิดาพระยามารารัราช แสดงขั้วเข้าพระพุทธองค์	๗๖
ตปัสสะและภิกษุสองพณิชนถวายข้าวสัตตคัมภีร์พระพุทธองค์	๗๘
ท้าวจตุมหาราชาถวายบาตรพระพุทธองค์	๘๐
เสด็จมาเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์	๘๒
ทรงแสดงปฐมเทศนา	๘๔ — ๘๕

พระยาสกุลบุตรบวช	๘๘
โปรดขงูกลสามพี่น้อง	๙๐
พระเจ้าสุทโธทนะส่งทูตมาเชิญเสด็จพระพุทธองค์	๙๒
อุคคะคฤหบดีถวายภัตตาหาร	๙๔
พระพุทธองค์เสด็จเยี่ยมราชสำนักพระพุทธรบิคา	๙๖
พระพุทธเจ้าเสด็จเยี่ยมพระนางยโสธรา	๙๘
เจ้าชายนันทะเสด็จจะเจ้าสาวไปตามเสด็จพระพุทธเจ้า	๑๐๐
พระอนันที่เถระและพระเทวทัตต์ภิกษุบวช	๑๐๒
อนาถบิณฑิกะสร้างเชตะวันวิหาร	๑๐๔
พระพุทธเจ้าทรงห้ามพระญาติ	๑๐๖
โปรดพุทธรบิคา	๑๐๘
นางจิญจมาณวิกาปรีภาษพระพุทธเจ้า	๑๑๐
พระยฆกปาฏิหาริย์	๑๑๒
พระพุทธเจ้าโปรดพระพุทธรมารดา	๑๑๔
พระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากดาวดึงส์	๑๑๖
พระพุทธเจ้าเปิดโลก	๑๑๘
นางมาคันธิยากับพวกมิฉณาภิญฐิต์ปรีภาษพระพุทธเจ้า	๑๒๐
ทรมานอาฬวกยักษ์เป็นสัมมาภิญฐิ	๑๒๒
พระราหุลออกบวช	๑๒๔
พระราหุลนิพพาน	๑๒๖
พระพุทธเจ้าเสด็จมาพยาบาลพระติสสะ	๑๒๘
โปรดองค์ลูมลย์	๑๓๐
พระพุทธเจ้าทรงทรมานช้างนาฬาคีรี	๑๓๒
พระโมคคัลลานะปรินิพพาน	๑๓๔
ปัจฉิมบิณฑบาตร	๑๓๖ — ๑๓๗
อัครทานของนายจุนท์	๑๔๐
พระพุทธองค์ทรงประหารหนักขนน้ำเสวย	๑๔๒
พระพุทธเจ้าปรินิพพานได้ปัจฉิมสาวก	๑๔๔
พระมหากัสสปเถระทราบข่าวปรินิพพาน	๑๔๖
สุภัททะภิกษุกล่าวลบลหุพระพุทธธรรมวินัย	๑๔๘
ถวายพระเพลิงพระสรีระพระพุทธเจ้า	๑๕๐ — ๑๕๑
โศกพราหมณ์ห้ามทัพ	๑๕๔
โศกพราหมณ์แจกพระบรมสารีริกธาตุ	๑๕๖
เกี่ยวกับภาพต่าง ๆ... ..	๑๕๘-๑๖๓
การบรรยายภาพ	๑๖๔-๑๖๕
คำชี้แจงภาพพุทธจริยาประวัติ	๑๖๖- ๑๗๓
ที่มาแห่งภาพพุทธจริยาประวัติ	๑๗๘- ๑๗๙
ผู้บรรยายภาพพุทธจริยาประวัติ	๑๘๐-๑๘๙

Index

Dedication	5 — 6
Salutations by Somdech Phra Vajirayaravom	7 — 8
Preface by Somdech Phra Vanarat	9 — 10
Index	11 — 14
Introduction... ..	15 — 16
Scenes from The Life of The Buddha from Thai Temple Paintings	19—157
Descriptions of the Scenes from The Life of The Buddha...	17—156
The Buddha-to-be in Tusita heaven	18
Māyā on her way to be married	20
Marriage of Prince Siddhattha's parents	22
Māyā's dream	24
The birth of Prince Siddhattha	26
The seven steps	28
The visit of the sage Asita	30
Koṇḍañña foretells the future of Prince Siddhattha	32
Prince Siddhattha's shadow does not move	34
The contest in archery	36
The marriage of Prince Siddhattha	38
Prince Siddhattha's ride outside the palace	40
Prince Siddhattha leaves wife and child	42
Prince Siddhattha leaves the city	44—45
Prince Siddhattha cuts off his hair	48
Gotama approaches a teacher	50
Gotama as an ascetic... ..	52
Gotama succumbs... ..	54
The lesson of the three strings	56
Sujātā cooks a mess of rice	58
Gotama accepts the mess of rice from Sujātā	60
Gotama casts his bowl into the river	62
Sothiya gives Gotama grass to sit upon	64
Calling the earth to witness	66—67
Buddha gazes at the Boḍhi tree	70
Buddha seated in the jewelled house	72
The king of serpents protects the Buddha	74
Mārā's daughters tempt the Buddha	76
Tapussa and Bhallika offer food to the Buddha	78
The four kings bring the Buddha bowls	80
Five monks become the Buddha's disciples	82
The First Sermon	84—85

Yasa becomes a monk	88
Conversion of the three Kassapas	90
The emissaries of King Suddhodana	92
Ugga provides food for the Buddha	94
Buddha's visit to his father's house	96
Buddha sees his son and former wife again	98
Nanda leaves his bride to follow the Buddha	100
Ānanda, Devadatta and others become monks	102
The purchase of Jetavana Vihāra	104
Buddha pacifies his relatives	106
The death of Buddha's father	108
Ciñcā's false accusation	110
The miracle of the double appearances	112
Buddha preaches a sermon to his mother	114
The Buddha returns from heaven	116
Buddha opens up the bowels of the earth	118
Māgandiyā's revenge	120
Buddha converts the demon Alavaka	122
Rāhula's ordination	124
Rāhula's death	126
Buddha comforts the dying Tissa	128
The subduing of Aṅgulimāla	130
Buddha calms the fierce elephant	132
Death of Moggallāna	134
The Buddha's last meal	136—137
Buddha exonerates Cunda	140
Buddha asks Ānanda for water	142
The Buddha's <i>parinibbāna</i>	144
Kassapa hears about the passing away of the Buddha	146
Subaddha's heresy	148
Kassapa at Buddha's pyre	150—151
Doṇa prevents war over the Buddha's relics	154
Doṇa distributes the Buddha's relics	156
About the Paintings	159 — 163
About the Descriptions	164 — 165
Notes	166 — 177
Locations of the Paintings	178 — 179
Our Contributors	180 — 185

อารัมภกถา

ย่อมจะมีดังใจอยู่อย่างหนึ่งในหมู่ชาวไทย
ยิ่งไปกว่าภาพพุทธประวัติเสียอีก นั่นคือผนังโบสถ์
วิหาร และท้องพระโรงย่อมจะมีภาพด้วยสดุดความ
แพรวพราวทั่วเพดานจนจุดพ้อยอย่างหาช่องโหว่
ยาก หรือหาไม้ก็เป้นตายดัดกันอย่างวิจิตรพิสดาร
สมุดภาพเล่มนี้ ประกอบด้วยภาพจิรายประวัติของ
พระมหาบุรุษเจ้าชายสิทธัตถะ ผู้ซึ่งได้จุออก
บรรพชา เพื่อแสวงหาโมกขธรรมเพื่อแก้ทุกข์
ของในโลกลี้ พระองค์ได้ค้นพบจริงและทรงสั่งสอน
เวไนยสัตว์ตามกระแสแห่งพระโพธิญาณของพระ
องค์ด้วยพระมหากรุณาธิคุณยิ่ง ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐
นี้เป็นสมัยแห่งศักราชพระพุทธประวัติอันมีคตินิยม
แผ่อยู่เนืองนิตย์

บนผนังโบสถ์วิหารนั้นภาพประวัติการยอม
ไม่จรั้งยังยืน ภายในระยะเวลาไม่กี่ปี ภาพประวัติ
เหล่านั้นส่วนมากได้ลบเลือนสูญหายไปอันเนื่องมา
จากวารสมัยยุคกลาง ดังนั้นศิลปินประเสริฐหา
ที่เปรียบมิได้เช่นนี้ก็จะสูญสิ้นไปอย่างไม่มีวันกลับ
มาอีก

ในอันที่จะรักษาศิลปะอันหาตามผู้วาดมิได้
บางที่จะช่วยให้เกิดความกระจ่างแจ้ง และในเวลา
เดียวกันก็จะทำให้เรื่องราวพุทธจริยาประวัติของ
องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ารวมไว้เป็นล่อนระเพาะ
ซึ่งหนังสือเล่มนี้จะฟื้นฟูวัฒนธรรมนั้นขึ้นมาอีก

ศิลปินได้มีข้อผูกพันให้เขียนลอกภาพจาก
กำแพง บรรดาท่านเจ้าสำนักสถานที่นั้นๆ ต่างก็
ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี พระเดชพระคุณพระ
คุณเจ้า พระคณาธิการสงฆ์ขอความร่วมมือให้
บรรยายภาพเหล่านั้นต่างก็ยินดีช่วยเหลืออย่างเต็มใจ
ผลที่ได้มาคือสมุดภาพ พุทธจริยาประวัติ เล่มนี้

ขอได้รับความขอบพระคุณอย่างสูงแต่ท่าน
ที่มีอุปการะร่วมมือในงานนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คณะสงฆ์ไทย อาทิ สมเด็จพระวชิรญาณวงศ์
มหาดังฆปนิายก สมเด็จพระสังฆราชเจ้า, สมเด็จพระ
วันรัต ดังฆนายก และพระเดชพระคุณเจ้า
ทั้งหลายผู้ได้ร่วมมือบรรยายภาพนั้นๆ และผู้อื่น ๆ
อีกที่ได้ร่วมงาน ขอได้รับความขอบพระคุณยิ่ง
ก.ฟ.ล.

Introduction

There is little that holds the attention of the Thai more than the pictures of Buddhist scenes with which the walls of many temples and halls are covered in profusion from ceiling to floor, unless it be the superb sculpture itself. For these paintings are like a book in which the devout read among other stories the life of Prince Siddhattha who, as monk Gotama, set out to arrive at a solution for the ills of this world and found and taught it after his Enlightenment out of compassion for mankind. In the year 2500 of the Buddhist Era, this story is particularly full of meaning.

On the temple walls the story is ephemeral. Within the span of a few years much of this pictorial record will be lost to the world due to the ravages of time. An incomparable art will then be gone forever.

In order to preserve that anonymous art, perchance to make it better known and present it at the same time in a coherent story of the Buddha's life, this book was brought into being.

An artist was engaged to copy the murals. Permission to copy was sought and cheerfully granted by those who are their custodians. Members of the Buddhist order were asked to write on these pictures, which they did most gladly. The result is the present volume.

Grateful acknowledgment is here expressed to all who have worked on and contributed to this volume, particularly to the Buddhist Saṅgha of Thailand, Somdech Phra Vajirayanavom Sangharaja, Somdech Phra Vanarat Sanghanayok, and everyone who responded by writing a piece. All others too are thanked for their part in the preparation of this book. K.F.L.

ภาพผนังโบสถ์และวิหาร แห่งประเทศไทย

Thai Temple Paintings

ทูลเชิญสันคฤตเทวราชโพธิสัตว์จุติ

พระพุทธเจ้าเมื่อยังมิได้ตรัสรู้ ได้ทรงบำเพ็ญบารมีอยู่ในชาติต่างๆ เรียกว่า “พระโพธิสัตว์”

ในอดีตภพพระโพธิสัตว์แห่งเราบังเกิดเป็นสุเมธดาบส พบพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง มีพระนามว่า พระพุทธที่บังกรเจ้า ได้คงความปรารถนาไว้ ขอให้ได้เป็นพระพุทธเจ้าเช่นพระองค์ท่าน จำเดิมแต่นั้นก็ทรงบำเพ็ญบารมี ๓๐ ประการ มีทานบารมีเป็นต้น อุเบกขาบารมีเป็นที่สุด บำเพ็ญเป็นเวลาด้านับด้วยกัลป์ สันภพสันชาติอันประมาณมิได้ พระชาติสุดท้ายบังเกิดเป็นพระเวสสันดร โพธิสัตว์ก็ทรงสร้างทานบารมีอย่างยอดเยี่ยม สันจากชาตินั้นก็เข้าไปอุบัติในสวรรค์ชั้นดุสิต เป็นเทพบุตรชื่อว่า “สันคฤตเทวราช” เทพดาในหมื่นจักรวาลจึงมาประชุมกันในสวรรค์ชั้นดุสิต ต่างยกยอทูลทูลเชิญสันคฤตเทวราชว่า “ข้าแต่พระมหาจักร

๑

กาดบดิน สัมภวที่พระองค์จะจุติลงไปบังเกิดในมาตุคัพภกพร เพื่อชนสัตว์นิกรในมนุษย์โลกกับทั้งเทวโลกข้ามให้พ้นจากห่วงแห่งความเวียนตาย เวียนเกิดอันมิรู้จักจบสิ้น ให้รู้จริงบรรลุดังทางปฏิบัติซึ่งจะเข้าสู่พระอมตมหานิพพาน”

พระโพธิสัตว์ทรงพิจารณาอุบายจุมหาวิโลกนะทั้ง ๕ คือ กาด ๓ ทวีป ๓ ประเทศ ๓ ตระกูล ๓ พระมารดา ๓ แล้วจึงทรงรับปฏิญาณณ เสด็จแวดล้อมด้วยเทพยบริวารไปสู่ทิพยนิมิตอันอุทยานในดุสิตเทวโลก และจุติลงสู่ปฏิสนธิในพระครรภ์แห่งพระนางสิริมหามายาราชเทวี พระอรรคมเหษีแห่งพระเจ้าสุทโธทนมหาราชกรุงกบิลพัสดุณ ชมพูทวีปในวันอาสาฬหปุรณมีเพ็ญเดือน ๘.

พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ (กมล โกวิท)

The Buddha-To-Be In Tusita Heaven

Before a Buddha can become what he is, that is, an “Enlightened One,” he must round out his existence. In the meantime he is called Bodhisatta.

The Buddha [whose biography is told in this book] was once upon a time a sage by the name of Sumedha. As Sumedha he encountered a Buddha, Dipankara by name, to whom he made a vow to become a Buddha himself, and henceforth practiced all the supreme virtues from almsgiving to equanimity. He spent immeasurable time in countless births and deaths and at last was born as Vessantara Bodhisatta, having practiced to perfection all the virtues. Thereupon he was reborn in Tusita

1

heaven as *devaputta* bearing the name of Santussita Devarājā. Now *devatās* from the 10,000 worlds called on him, raising their hands in obeisance, and said: “Oh Lord, now is the time for you to be reborn in the human world so you may show these beings across the endless round of birth and death and they may reach the end, which is the nectar of *nibbāna*.”

The Bodhisatta then considered well the five suitable conditions, that is, time, place, country, family and the mother, concurred and abandoned his Tusita existence to be reborn.

Phra Kru Palat Suvatana Sutagun

(Kamala Kovido)

၂၅

กำหนดการวิวาหมงคล และดำรงตั้งให้เสนา
อำมาตย์ตักแต่งมรรคาตั้งแต่กรุงกบิลพัสดุ์จนถึง
เทวทหนคร ประทับด้วยอถงการให้ภษัตรีศักย
ราชวงศ์ ๒๐๐ ประทับกฤษฎราชชาติ พระเจ้าศิริ
สุทโธทนะราชโอรสประทับข้างต้นเศวตไอยรวารัน
แวดล้อมด้วยภษัตรีศ ๓๐๓ เป็นบริวาร พดมา
๓,๐๐๐ พดเคินเทวถิธนะ ๘๐๐,๐๐๐ แหไปเบองหน้า
พร้อมทงสรรพเสบียงอาหาร สู่โอศักกอุทยาน.

พระครูวินัยสังวร

2

appointed everything for the royal wedding and ordered his men to clear the road between Kapilavatthu and Devadaha and to have it decorated with garlands and flags. The Sakya princes rode on two hundred elephants, leading the way. Prince Suddhodana rode on the most splendid elephant surrounded by 101 princes with 3,000 horsemen and 900,000 foot soldiers carrying bows in the retinue. They proceeded to Asoka Park, carrying also a lot of food and supplies.

Phra Kru Vinayasangvara

วิเวกมงคลปริวรรต

๓

ราชพิธีมงคลราชาภิเษกสมรสสมเด็จพระเจ้า
สุทโธทนะกับสมเด็จพระนางสิริมหามายาได้จัดขึ้นที่
อุทยานหลวงแห่งเทวทหนครนี้

ส่วนพระนางสิริมหามายาทรงเครื่องแต่ง
เครื่องประดับพระราชอุทยานพร้อมด้วยหมู่ข้าราชบริพาร
เป็นบริวารเด่นหนึ่ง มีสมเด็จพระชนาธิราชพระราช
บิดากับพระนางสุทโธทนะท้าวพระราชชนนีเสด็จตาม
ขบวนไปด้วย ประชาชนพลเมืองก็มาห้อมล้อม
มหาวิเวกมณฑลโดยรอบ

ทรงยังอยู่ในมณฑลราชพิธี มีการ
มโหรีดนตรีขับร้องไพเราะ ได้เสด็จกลับไปยัง
พระนครกบิลพัสดุ์ราชธานี สมเด็จพระเจ้าสุทโธ
ทนะ จึงทรงประกอบมงคลราชาภิเษกษัตริย์ทั้ง ๒
ชนครองสิริราชสมบัติแทนพระองค์ สมเด็จพระเจ้า
สุทโธทนะมหาราชก็เสวยมโหรีวิเวกสมรส
สืบสันตติวงศ์กับสมเด็จพระนางเจ้าสิริมหามายา
ราชเทวี เป็นบรมสุขจนเกิดพระราชโอรสคือสิทธัตถ
ราชกุมาร.

พระโสภณกิตติธาดา

Marriage Of Prince Siddhattha's Parents

3

The wedding of Prince Suddhodana and
Princess Mahāmāyā took place as scheduled in
the royal park of Devadaha City.

Mahāmāyā in her most gorgeous apparel
went to the park with 100,000 princesses in her
retinue. Her father, King Añjana, and her
mother, the Queen, went along, and huge
crowds of people thronged to the wedding
pavilion.

The great celebrations lasted three months.
Upon returning to Kapilavatthu King Sihahanu
put the couple on the throne to rule in his stead.
They were happy on the throne till a beloved
Prince, Siddhattha, was born.

Phra Sobhanakittidhata

สมเด็จพระนางสิริมหามายาทรงพระสุบินนิมิต

๔

ภาพปางเมื่อพระสถิตยัถะทรงถือปฏิสนธิในพระครรภ์ของพระนางสิริมหามายาจากสวรรค์ชั้นดุสิต ตามตำนานกล่าวว่า วันนั้นพระนางทรงสุบินนิมิตว่า มีท้าวมหพรหมทั้ง ๔ มายกแท่นบรรทมของพระนางไปวางไว้ภายใต้ต้นรังใหญ่ ณ ป่าหิมพานต์ แล้วเหล่าเทพธิดานำพระนางไป

ตรงต้นนางในสระอโนดาต เพื่อชำระล้างมถิน แล้วมีช้างเผือกเชือกหนึ่งถือดอกบัวขาวลงมาจากภูเขาสินธุเขาสองเขาส่งบันไดเข้ามายังปราสาท ทำปทักษิณเวียนขวา ๓ รอบ แล้วเข้าสู่อุทรเบของขวาของพระนาง.

พระอริยานุวัตร

Māyā's Dream

4

The scene depicts the descent of the Buddha-to-be from Tusita Heaven to enter the womb of the blessed Queen Mahāmāyā.

Legend has it that on that important night the Queen had an unusual dream. She dreamed that the four Brahmanical deities lifted her bed, with herself on it, from her room and placed it under a gigantic Sāl tree in the Himalayan forest. Then the consorts of the deities came to lead her away and make her take a ceremonial

bath in the Anotattā Lake as part of a purification rite. Following this there appeared a white elephant at the palace who had come down from the gold and silver mountains, trumpeting loudly as he made his way. After completion of three clockwise circumambulations of the palace, the elephant entered her womb, coming to rest on her right side.

Phra Ariyanuvatra

ประสูติ เจ้าชายสิทธัตถะ

๕

เมื่อวันวิสาขบูชาวันขึ้นเพ็ญเดือน ๖ เจ้าชายสิทธัตถะราชกุมารได้ประสูติจากพระครรภ์ของพระนางเจ้าสิริมหามายา ณ บำลุมพินีนครระหว่างกรุงกบิลพัสดุ์และกรุงเทวทหะนครต่อกัน

ในขณะนั้นเทพยดาทั้งหลาย และคณะพระประยูรญาติ ซึ่งมีพระเจ้าสิริสุทโธทนะเป็นประธาน ได้มาอนุเคราะห์ช่วยเหลือเป็นอย่างดี

เป็นที่น่าอัศจรรย์ยิ่ง ที่พระมหากษัตริย์ได้เสด็จออกจากพระครรภ์พระมารดาแล้วก็แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ก้าวพระบาทออกไปได้ ๗ ก้าว เป็นบุพนิมิตหมายว่าพระองค์จะประกาศแสงสว่าง คือธรรม

ของพระองค์ไปใน ๗ ชนบท

ต่อจากนั้น พระเจ้าสิริสุทโธทนะ ก็ได้เชิญเสด็จจากกรุงกบิลพัสดุ์ แล้วอัญเชิญพราหมณ์ ๓๐๘ คน มาเลือกสรรคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญอย่างยอดเยี่ยมได้ ๘ คน จึงทรงรับตั้งให้ชานพระนามพระราชโอรส พวกพราหมณ์จึงได้ชานพระนามว่า “สิทธัตถะกุมาร” เป็นมงคลนาม ซึ่งหมายความว่า เป็นผู้สำเร็จในสิ่งที่จะทำทุกประการ

พอพระองค์ประสูติได้ ๗ วัน พระราชมารดา ก็ได้เสด็จสวรรคต.

พระสหัสวรรณวิสุทธิ

The Birth Of Prince Siddhattha

5

It was a full-moon day in May, in the year 623 before the Christian Era, that a son was born to the blessed Queen Mahāmāyā in Lumbinī Park, between Kapilavatthu and Devadaha.

King Suddhodana arrived, together with his relatives and *devatas* in order to render whatever assistance would be necessary.

The Prince was born from the womb of his mother and (as is shown in the next picture) began immediately to perform the miracle of walking seven steps. This was the very first

good omen presaging his becoming the teacher of the Dhamma in seven stages.

After this, King Suddhodana took the Prince back to Kapilavatthu to where he invited 108 Brahmins. Out of these he selected eight distinguished ones who were to participate in the naming ceremony. They named him “Siddhattha.” The propitious name means that in all respects “one’s wishes are fulfilled.”

Seven days after the birth of the Prince, the Queen-mother passed away.

Phra Sihasuvanvisuddhi

พระศาสดาประสูติ ทรงพระราชดำเนินไป ๗ ก้าว

๖

ณ มงคลสมัยวันศุกร์วิสาขบูชาบรมมีเพ็ญเดือน ๖
แห่งปีก่อนพุทธศก ๘๐ เวลากลางคืนเที่ยง ขณะที่
พระนางเจ้ามายาพร้อมด้วยราชบริพารฝ่ายในฝ่าย
หน้าเสด็จประพาสเล่นอยู่ที่ป่าลุมพินี เสด็จพระนาง
เจ้าประจวบพระครรภ์จะประสูติ อำมาตย์ผู้ตาม
เสด็จจัดที่ประสูติ ถวายได้ร่มดาดะตามดามารถ
ที่จะจัดได้ พระศาสดาได้ประสูติจากพระครรภ์พระ
มารดาในที่นั้น

พระศาสดาได้เสด็จอุปคัมมา เพื่อทรงทำ
อุปการะอันใหญ่ยิ่งแก่โลก ฉะนั้นเวลาประสูติจึง

ประกอบกฤษดาภินิหาร คือพระมารดาเสด็จยืน
ไม่นั่งเหมือนสตรีอื่น พระองค์ประสูติบริสุทธิ์ไม่
เปราะเปื้อนด้วยกรรมมดทิน มีหมู่เทพยดามากคอย
รับก่อน มีธารน้ำร้อนน้ำเย็นตกลงมาจากอากาศ
รดนานพระองค์ พอประสูติแล้ว ทรงดำเนินด้วย
พระบาทได้ ๗ ก้าว เปรดังพระวอจาเป็นบุรพนิมิต
แห่งพระสัมมาสัมโพธิญาณ.

พระประพัตรมุนี

The Seven Steps

6

Prince Siddhattha was born at Lumbini Park (as we have learned from the previous picture) while Queen Mahāmāyā was on tour. This happened on the auspicious Friday of Visākha, the full-moon day of the sixth lunar month, in the eightieth year before the Buddhist Era. The servants had provided for the delivery under a Sāl tree.

While the Prince was born, supernatural powers became apparent, foreshadowing his

becoming the Buddha for the benefit of the world. The Queen was standing during the birth, apart from the other women. The boy's body was clean and without impurities. The *devatās* gathered to receive him. Hot and cold water fell from the sky to bathe him. Then he walked seven steps (as shown in part in this picture), pronouncing the words foreboding his Buddhahip.

Phra Praphasaramuni

อดีตดาบสเข้าเฝ้าเยี่ยม

๗

ภาพพุทธประวัติภาพนี้แสดงว่า เมื่อพระราชกุมารบรมโพธิสัตว์ประสูติใหม่ ๆ อดีตดาบส หรืออีกอย่างหนึ่งเรียกว่า ภาพเทวิตดาบส ซึ่งเป็นผู้คุ้นเคยและนับถือของราชสกุล ได้ทราบข่าวพระราชโอรสของพระเจ้าสุทโธทนะประสูติใหม่ จึงเข้าไปเยี่ยม พระเจ้าสุทโธทนะราชบิดาตรัสเชิญให้นั่ง ณ อาสนะที่สมควร ทรงอภิเษกและปราศรัยตามสมควร แล้วทรงอุ้มพระราชโอรสออกมาเพื่อให้นมัสการ พระดาบส แต่ด้วยอภินิหารแห่งกุศลสมภารที่พระบรมโพธิสัตว์ได้ตั้งสมอบรมมาจนถึงพระชาติที่สุด บันดาลให้พระบาททั้งสองข้างของพระราชกุมาร ไป

ปรากฏอยู่เหนือเศียรแห่งดาบสเป็นอัศจรรย์ พระราชบิดาและดาบสจึงได้ยกหัตถ์ทั้งสองขึ้นประคองนมัสการแด่พระราชกุมารบรมโพธิสัตว์ อันธรรมคานิยมว่า พระบรมโพธิสัตว์พุทธานุภาพ เมื่อถึงพระชาติที่สุดที่จะได้ตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ได้บำเพ็ญบารมีมาเต็มบริบูรณ์ เป็นเอกอัครอจฺฉริยบุรุษรัตน์ อันบุญฤทธิ์กฤษดาภิหารหากรให้เป็นไป จึงไม่ปรากฏว่าถวายนมัสการผู้หนึ่งผู้ใดเลย.

พระปรากฏมุนี

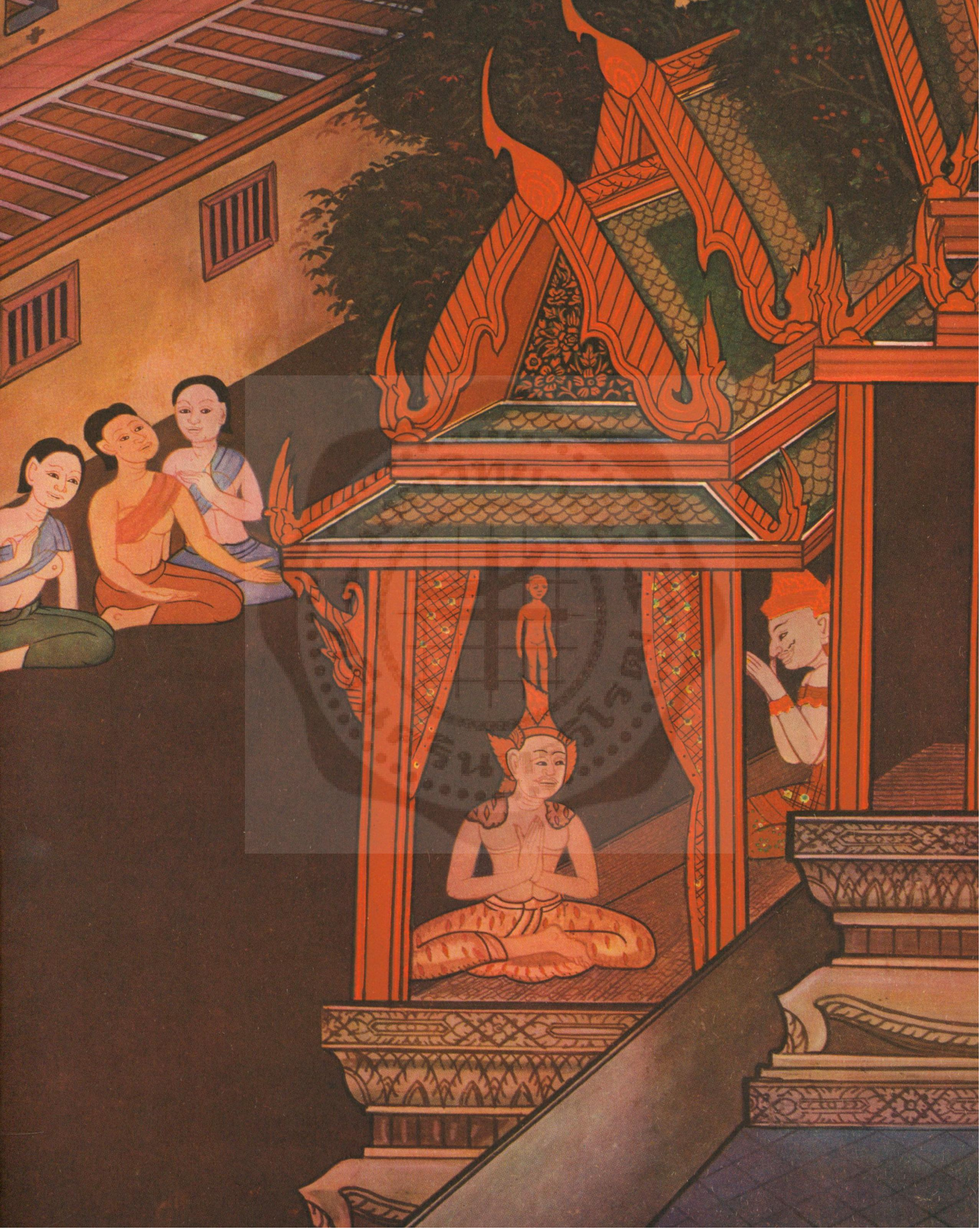
The Visit Of The Sage Asita

7

The picture shows the new-born Bodhisatta, that is, Prince Siddhattha, and the sage Asita who, as a friend of the Royal family, came to visit him. King Suddhodana, the father of the Prince, paid his respects to the sage from the Himalayas and held up his son to him. It was the earnest wish of the sage which he had harbored since his birth to see the child. Then, suddenly, the little Prince appeared standing

on the sage's head. Both were astonished at this, because a child's place is not above a sage. This miraculous happening was proof that the Prince was the Bodhisatta and they all raised their hands to make obeisances to him. It is a general belief that a Bodhisatta's birth is his last and that he will become a Buddha, that is, an Enlightened One.

Phra Parakrommuni

โกณฑัญญพราหมณ์ถวายคำพยากรณ์เจ้าชายสิทธัตถะ

๘

เมื่อพราหมณ์ ๘ คน เข้าเฝ้าพระเจ้าสุทโธทนะ ณ พระราชนิเวศน์ แห่งกบิลพัสดุ์ราชธานี ถวาย พยากรณ์พระศรีรัตนวงษ์พระสิทธัตถะกุมาร ซึ่งเพิ่ง ประสูติใหม่

ในพราหมณ์ ๘ คนนั้น ๗ คน ที่เจริญด้วยวัย วุฒิ ได้ถวายพยากรณ์รวมกันเป็น ๒ คติว่า พระ กุมารนี้ ถ้าอยู่ครองราชสมบัติ จะได้เป็นพระเจ้า จาคูรมัจฉักรพรรดิมหाराชาธิราชเจ้า ถ้าออก ทรงผนวช จะได้บรรพตพระสัมมาสัมโพธิญาณ เป็น พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นศาสดาเอกในโลก

โดยยกนิ้วมือ ๒ นิ้ว ยืนยันพยากรณ์ดังในภาพนี้

ส่วนโกณฑัญญพราหมณ์ ซึ่งยังหนุ่ม (ผม หนวดดำ) แต่สูงด้วยวัยวุฒิ ได้ถวายพยากรณ์ เป็นคติเดียว โดยยกนิ้วมือขึ้นนิ้วเดียวยืนยัน ดังปรากฏ ในภาพนี้ว่า พระกุมารพระองค์นี้ จะไม่อยู่ในราช สมบัติ จะเสด็จออกทรงผนวช และตรัสรู้เป็น พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นศาสดาเอกในโลก แน่แน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น.

พระเทพเมธี

Kondañña Foretells The Future Of Prince Siddhattha

8

The picture illustrates how eight Brahmins went to see King Suddhodana at his palace and only one among them was able to foretell the future of Prince Siddhattha.

It happened in this way.

If Prince Siddhattha was to attain sovereignty he would become a great emperor. If he was to be ordained a monk, he would attain

Enlightenment and become a Buddha. Seven of the Brahmins raised two fingers, implying that it might be either. Only Kondañña, who was young, as may be seen by the blackness of his hair and mustache, but also learned, raised a single finger as a sign of his prophecy that the Prince would become the Buddha.

Phra Thebmedhi

พระฉายของเจ้าชายสิทธัตถะไม่เอนเอียงไป

๙

กล่าวตามตำนานเป็นภาพแสดงถึงพฤติกรรมในสมัยที่เจ้าฟ้าชายสิทธัตถะราชกุมารยังทรงพระเยาว์มีพระชนมายุได้ ๗ ปี ครั้นเมื่อใกล้ถึงฤดูฝนประมุขพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ อันเป็นขัตติยะประเพณีนิยมในพระนครนั้นมาถึงเข้าโดยอภิลักขิตกาล พระเจ้าศิริวิสุทธิโชนะจึงมีพระราชบรรณาการให้เชิญพระอัครมเหสีและเสด็จไปในงานพระราชพิธีครั้งแรกด้วย ครั้นเสด็จถึงจึงตรัสสั่งให้ราชบริพารช่วยแควดวงมรดกสถานบริเวณคันหว่าใหญ่ด้วยพระวิสุทธิอนันตวิสุทธิ พร้อมทั้งประดิษฐ์พระราชอาสน์บุปผาดด้วยราชบรรจรณ์เป็นที่ประทับสำหรับพระราชโอรส เมื่อเจ้าพนักงานปฏิบัติการสำเร็จหมดตามพระราชบัญชา และได้ทูลเชิญเจ้าฟ้าชายสิทธัตถะราชกุมาร ขึ้นประทับบนบัลลังก์ฐานภายใต้ร่มพุ่มพฤษภายา ส่วนพระราชบิดาก็เสด็จไปทรงประกอบพระราชพิธีแรกนาขวัญ ฝ่ายพระพี่เลี้ยงต่างหลีกเลี้ยงชวนกันออกไปภายนอกม่านมพิชการ

ตามอรรถาธิบาย ปล่อยให้พระกุมารประทับอยู่ภายในโคตเดียวโดยลำพัง พระองค์จึงทรงประทับนั่งขัดบัลลังก์ขัดสมาธิดำรงพระสติกำหนดคณมธัสสาธะบัลลังก์ เจริญพระอานาปานสติกรรมฐานจนได้บรรลุปฐมฌานเป็นสมาธิโพธิณิมิตตประหลาด แม้ดวงภาณมาศจะบ่ายคล้อยลอยลงไป แต่ฉายาพฤษภายาใหญ่ยังตั้งตรงดำรงอยู่ดูประดุจว่าเวลายัง มิได้เอนเอียงซ้ายไปด้านแฉ่งแห่งพระอาทิตย์ ครั้นพระพี่เลี้ยงกลับมาเห็นการณวิปริตผิดธรรมดา รีบกลับไปกราบทูลพระราชโอรสให้ทรงทราบยุบตเหตุ ท้าวเธอจึงเสด็จมาทอดพระเนตรดูเหตุการณ์อันน่าพิศวง แล้วได้ทรงย่อพระวรกายประทับนั่งลงในสถานที่ใกล้ยกพระหัตถ์ขวาซ้ายขึ้นถวายบังคมบรมราชโอรส โดยนิยมกำหนดในอัจฉริยคุณบุญญาภิหารบรมมี ก็ยุติบรรลุดตามภาพแสดงเพียงเท่านั้น.

พระประสิทธิ์วิริยคุณ

Prince Siddhattha's Shadow Does Not Move

9

Here an event is illustrated which occurred when Prince Siddhattha was seven years old. It took place at the annual plowing festival.

King Suddhodana had a well-appointed tent erected in a little enclosure under a spreading rose-apple tree. He went off to conduct the ceremony and even the servants absented themselves in order to get a glimpse of the festivities. Thus left alone the young Prince experienced for the first time a strange delight and peace of mind as he sat cross-legged and went into deep trance while controlling his breath. Such was the depth of his beatitude which was a foreboding of his eventual

Enlightenment that a strange phenomenon took place.

The time was way past noon, in fact, the sinking sun already cast long shadows. Yet the shadow under the rose-apple tree remained fixed as if the sun were directly overhead.

This the attendants noticed as they returned from the ceremony. They forthwith told the King who returned immediately and interpreted the phenomenon as a sign of the exalted nature of the Prince's destiny and raised his hands in salutation.

Phra Prasiddhi Viriyagun

ทรงแข่งธนูแผลงศร

๑๐

เป็นชาติดยุติประเพณี พระศากยราชกุมารจะต้องศึกษายุทธศาสตร์ ยุทธวิธีอย่างชำนาญชาญ ให้สมกับพระนามว่า “ชัตติยะ” ซึ่งแปลว่า นักรบ เจ้าชายสิทธัตถะได้ทรงศึกษายุทธศิลป์เหล่านั้นมาโดยซ้ำของ จนพระเกียรติยศเลื่องลือไปทั่วสดกสมพทวูป ก่อนที่จะทรงอภิเษกสมรส พระองค์ได้ทรงแข่งขันการยิงธนูแผลงศร ซึ่งเป็นยุทธศิลป์ชั้นสูงในสมัยนั้น ปรากฏว่าได้ทรงผ่านการชนะเลิศ

มาได้อย่างง่ายดาย แม้เจ้าชายเทวทัตคู่แข่งชั้นสำคัญของพระองค์ ก็ทรงพ่ายแพ้อย่างหูดุดุ่ย จึงไม่เฉพาะแต่ทางโลกุตตระเท่านั้น ที่พระพุทธรองค์ทรงเอาชนะได้ แม้ทางโลกียวิสัย ก็ทรงสามารถเอาชนะได้เช่นเดียวกัน สอดตามพระวาจาประกาศิตที่พระองค์ทรงเปล่งเมื่อตรัสรู้แล้วว่า “อภโคหมสมิโลกุตฺต – เราเป็นผู้เลิศในโลก” ดังนี้.

พระธรรมราชานุวัตร

The Contest In Archery

10

In accordance with royal tradition, princes must study the art and science of warfare and military tactics in order to live up to the title of Khattiya as far as possible, which means warrior or fighter.

Now, Prince Siddhattha likewise attained proficiency in this art and his reputation spread far and wide even before he was married. In the picture we see how he entered a contest in archery, a highly developed art in those days,

and it is patent that he won the contest easily. Even Devadatta, his rival, was beaten badly.

Thus we get to know that the future Buddha not only had powers transcending the natural ones with which he could exert dominion, but that he also possessed natural ones. Hence the Buddha's saying, *aggo hamasami lokassa*, “I am most excellent,” is perfectly illustrated.

Phra Dhammarajanuvatr

เจ้าชายสิทธัตถะทรงอภิเศก

๑๑

นี้เป็นภาพพระสิทธัตถะราชกุมารหรือเจ้าชายสิทธัตถะ รัชทายาทราชบัลลังก์กรุงกบิลพัสดุ์ ทรงทำการอภิเศกสมรสกับเจ้าหญิงพิมพาโยธรา ที่กรุงกบิลพัสดุ์ เมื่อพระชนมายุ ๑๖ พรรษา

ในภาพ เป็นที่น่าสังเกต ฝ่ายเจ้าหญิงอยู่ด้านซ้าย ฝ่ายเจ้าชายอยู่ด้านขวา (แต่ตรงกันข้ามกับมือของผู้ดู) องค์เจ้าชายและเจ้าหญิงประทับบนพระแท่นพิธีมีพระภษาลาดเป็นพระราชอาสน์เป็นเครื่องหมาย นอกนั้น ทนงแท่นคางมาดไปเบื้อง

พระปฤษฎางค์เจ้าชายและเจ้าหญิงนั้น เป็นเพื่อนเจ้าสาวและเพื่อนเจ้าชัว มีบาศร์ประดิษฐานอยู่ท่ามกลางระหว่างทั้งสองฝ่าย ภายในพระราชพิธีมณฑล

ชั้นล่าง มีพราหมณ์กำลังเบิกแว่นเวียนเทียนนั่งอยู่กลุ่มขวา กลุ่มด้านซ้ายเป็นพวกหญิงพนักงานและข้าเฝ้า.

พระธรรมชรรราชมามุนี

The Marriage Of Prince Siddhattha

11

In this picture we see Prince Siddhattha at the age of sixteen, and heir to the throne of the Kingdom of Kapilavatthu, as he is joined in matrimony to Princess Bimba, or, Yasodhara.

The Princess is on the left of the Prince and both of them are engaged in the ceremony at the point where sitting is prescribed. The seats are covered with fine cloth. On the lower seats, in back of them, are the friends of the bride and the bridegroom. A special vase

(*bai sri*) may be seen in the centre of the party forming the main object in the royal ceremony at the moment singled out by the artist.

Below them on our left sit the Brahmans who are lighting the candles and passing around the richly decorated tray. Members of the royal retinue, pages and women-servants make up the rest.

Phra Dhammadhirajamahamuni

เจ้าชายสิทธัตถะทรงประทับราชรถชมบริเวณพระราชวัง

๑๒

พระสิทธัตถะราชกุมาร เสด็จประพาส
พระราชอุทยาน & วาระ โดยลำดับกัน ทรงทอด
พระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย
และสมณะ อันเทวดาแต่งนิรมิตไว้ในระหว่างทาง
ทรงตั้งเวทพระหฤทัยเพราะเหตุได้ทรงเห็นเทวทูต ๓
ข้างต้น อันพระองค์ยังไม่เคยทรงพบมาเคยใน

กาลก่อน และทรงพอพระหฤทัยในบรรพชา เพราะ
เหตุได้เห็นสมณะเทวทูตวาระที่ ๔ นี้ เป็นเหตุให้
พระองค์เสด็จออกกลุ่มหาภิเษกรรมณ์ บำเพ็ญ
บารมีธรรมจนได้บรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณ.

พระเทพมุนี

Prince Siddhattha's Ride Outside The Palace

12

Once when Prince Siddhattha left his home
in his chariot driving outside the royal compound,
he saw four divine messengers or *devatās* in
disguise: an old man, a sick man, a dead man
and a monk.

At the sight of the first three, the like of
which he had never seen before, the Prince felt

very sad. So, when he saw the monk at last he
made up his mind to become a monk also. It
was these four divine messengers, therefore, who
made him give up his worldly life, become a
mendicant and eventually attain Enlightenment.

Phra Thebmuni

เจ้าชายสิทธัตถะทรงสละราชโอรัสและพระชายา

๑๓

ด้วยกาลเวลาผ่านไป ความจริงค่อยปรากฏชัดแก่เจ้าชายสิทธัตถะ ธรรมชาติแห่งความคิดนึก ตรึกตรอง และพระมหากรุณาของพระองค์ ไม่ยอมให้พระองค์เสวยความเพลิดเพลินในราชสำนักต่อไป พระองค์ไม่รู้จักความทุกข์เลย แต่รู้สึกสังสารมนุษย์ชาติผู้มีความทุกข์ ภาพนี้แสดงให้เห็นว่า เจ้าชายสิทธัตถะผู้ทรงเบือนหน้าต่อความสุขอย่างชาวโลก กำลังเล็ดลอดหนีออกบรรพชาในเวลาดึก

ด้วยทรงเห็นสาวฉันทมกรมในและพวกคนครัวทั้งหลายนอนหลับเผลออยู่ ไม่เป็นที่น่ายินดี บางคนนอนผ้าหุดดุย บางคนนอนบนเพดานไปไม่เป็นลมปกติ ทรงเห็นสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ประกอบกับความสังสารแก่หมู่ประชา จึงตัดสินใจพระทัยทิ้งลูกน้อยและพระชายาผู้บรรทมอยู่บนพระแท่น ในราตรี

พระครูคุณานัมสมณาจารย์

Prince Siddhattha Leaves Wife And Child

13

The contemplative nature of Prince Siddhattha and his boundless compassion did not permit him to enjoy the fleeting pleasures of a royal household any longer. He himself had never known any sorrow or woe, to be sure; nevertheless, profound pity for sorrowing humanity rose within him.

The picture illustrates how Prince Siddhattha, weary of worldly pleasures, looks upon the women-servants and musicians

sleeping in careless postures. It was not a pleasant experience as he saw some naked in their sleep and heard their murmurs and snorings. All this was only too familiar to him and great pity for mankind stole upon him. His mind was definitely made up to leave that very night his baby-son and his wife whom we see asleep on the bed.

Phra Kru Gananam samanacariya

พระมหาบุรุษเจ้าชายสิทธัตถะเสด็จออกบรรพชา

๑๔

ภาพพระ พุทธ ประวัตติคอนเจ้า ชายสิทธัตถะ พระราชโอรสแห่งพระเจ้าสุทโธทนะราชา กับพระนางเจ้ามหายามาเทวี ซึ่งทรงเป็นพระสวามีแห่งพระนางเจ้ายโสธรา ผู้พระธิดาแห่งกรุงเทวทหะและ เป็นพระบิดาแห่งราหุลกุมาร กำลังทรงม้ากัณฐกะ เสด็จออกจากพระนครกบิลพัสดุ์เพื่อทรงบรรพชา ในราตรีกาดวันเพ็ญแห่งอาสาฬหมาส ก่อนพุทธศก ๕๓ ปี คือในปีที่เจ้าชายมีพระชนม์ ๒๙ พรรษา ภายหลังเวลาที่เจ้าชายได้เสด็จประพาสพระอุทยาน และได้ทัศนาวาทูตทั้ง ๔ คือ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ แล้วเสด็จกลับพระราชวัง ได้ทรงสดับข่าวการประสูติพระโอรส ทรงเปล่งพระอุทานว่า “ราหุล” ซึ่งแปลว่าบ่วงคล้องแล้ว ในราตรีวันนั้นเอง เจ้าชายจึงได้ทรงตัดสินใจพระทัยเสด็จออกบรรพชา โดยปรากฏในภาพนี้ แสดงว่า เจ้าชายสิทธัตถะ เสด็จประทับบนหลังม้ากัณฐกะ มินายฉันทะอำมาตย์ยึดหางม้าตามไป ข้างหน้ามีเทวดาถือธงนำ ถัดมาเป็นท้าวสักกเทวราช กำลังจุ่ม้าเบองหลังมีพรหม ๔ หน้า เสิญเครื่องบวงสรม้าคาร และผ้ากาสายะ เบองล่างมีท้าวจุโลกบาลและ เทวดามหัทธกัมเท้าม้าทั้ง ๔ เหาะดอยไปในอากาศ เบองบนปรากฏปราสาทแห่งกรุงกบิลพัสดุ์ ในขณะที่จะพ้นจากพระราชวังนั้น มีรูปแสดงพระยาวิธวัค มาราชราชผู้มีจิตบาป ยกหัตถ์ขึ้นแสดงห้ามไว้ไม่ให้ออกไป

ทางด้านนิษฐาน ภาพนี้เขียนขึ้นจากความรู้ และเข้าใจจากการที่ได้พบข้อความในพระพุทธรูป

วัด และปฐมสมโพธิกถา คอนเสด็จออกมหาภิเนษกรม ซึ่งผู้เขียนได้ประมวลข้อความนั้น ๆ มาเขียน แสดงถึงการเสด็จออกจากพระราชวังของเจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งเหตุการณ์ตอนนั้น ดับสนกัน จับใจความได้ยาก เท่าที่คิดป็นนำมาเขียนได้นี้ นับว่าเป็นความสามารรถและความเข้าใจซาบซึ้งเป็นอย่างดีแล้วจึงสามารถเขียนได้ถึงเพียงนี้ ซึ่งจะเป็นความจริงเพียงใดนั้น เป็นการยากที่จะตอบได้ แต่ก็ เป็นภาพหนึ่งซึ่งแสดงถึงการเสด็จออกบรรพชาของเจ้าชายสิทธัตถะ โดยบุคคลาธิษฐานคือมีภาพบุคคลแสดง

แต่ถ้าจะสันนิษฐานโดยทางธรรมแล้วก็จะได้ใจความจากภาพนี้ว่า “การทำความคันนี้ ย่อมจักมีผู้นุโมทนาศารการด้วยมาก” เจ้าชายสิทธัตถะ เสด็จออกบรรพชาเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่คือพระอมตมหานิพพาน และเพื่อหาทางปลดเปลื้องทุกข์ของสัตว์ทั้งหลาย ผู้เกิดมาในโลกแล้วจะต้องได้รับเสมอเหมือนกันหมด คือ ความแก่ ความเจ็บ และความตาย ซึ่งเจ้าชายเข้าพระทัยว่าจะต้องมีทางแก้ ประคุมร้อนแฉะมึนเย็นแก่ฉะนั้น และทางนั้นคือ บรรพชา เมื่อเจ้าชายเสด็จออกบรรพชาเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่และเพื่อจะปลดเปลื้องทุกข์ของสัตว์โลกเช่นนั้น จึงมีผู้นุโมทนาศารการมาก ประคองเทวดาแห่ไปฉะนั้น และความคันนี้เป็นของบริสุทธิ สะอาดปราศจากสิ่งที่จะถ่วงให้หนักได้ ในภาพจึงแสดงการเหาะไป ส่วนท้าวสักกเทวราชนำหน้านั้น แสดงถึงความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวยอมเสียสละทุกอย่างเพื่อ

จะนำสัตว์ให้พ้นจากทุกข์ พรหม ๔ หน้า แสดงถึงพรหมธรรม & ประการ อันมั่นในพระทัย คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เทวดาทองห้อยแสดงถึงความดีนั้นๆ ส่วนพระยามาร แสดงถึงน้ำพระทัยของเจ้าชายส่วนหนึ่ง ซึ่งยังคำนึงถึงเป็นห่วง

ราชสมบัติบริวารเป็นต้น โดยเฉพาะ พระนางยโสธราผู้เทวและราหุลกุมารผู้เป็นปิโยรส อันเป็นประจักษ์พระยามารผู้มาจับบาปคอยกั้นมิให้เจ้าชายได้ตั้งอกปรนเปรอได้สะดวกฉะฉาน.

พระกิตติวงศ์เวที

Prince Siddhattha Leaves The City

14

The picture shows Prince Siddhattha riding his charger Kanthaka out of the city of Kapilavatthu in order to enter the life of a monk on a full moon night 51 years before the Buddhist Era, or when he was twenty-nine years old. The decision to renounce the world was made after the Prince had seen the four disguised heavenly beings and returned to his palace where he was informed that a son had just been born to him. This occasioned his exclaiming "Rāhulo," which meant that another bond of worldly attachment had been forged. In that very same night the Prince decided to renounce the world to enter the ascetic life.

The picture shows the Prince sitting upon the steed Kanthaka, with his charioteer Channa grasping the tail of the horse as he follows the speeding Prince. A deity carrying a flag is leading the way. Right after him is Sakka, the divinity, leading the horse. In the rear of the party is seen the four-faced Brahmā, carrying the paraphernalia of a monk. In the lower portion of the picture, Chaturlokapala and other divinities are shown holding up the feet of the horse as it travels through the sky above the tall castle spires of the city of Kapilavatthu. As the party was clearing the royal palace, the evil Māra raised his hand in an attempt to stop them.

The artist took his inspiration for this scene out of the life of Prince Siddhattha as told in the sacred scriptures. He exercises his ingenuity in transcribing it, vividly portraying Prince Siddhattha's leaving the royal palace. This portion of the Buddha's biography is rather confused, and the artist must be commended for his clear grasp of the details, thus making the illustration easy to understand. Actually no one

knew what the true circumstances were, the question posing difficult problems. Be that as it may, the mural is a portrayal of the determination of Prince Siddhattha to enter the life of an ascetic.

All things considered, any meritorious performance is accompanied by felicitations from all quarters. Prince Siddhattha was about to embrace the life of a recluse in order to seek Enlightenment so he would be able to terminate suffering, suffering to which all ordinary flesh is heir, such as old age, disease and death. The Prince believed that there is a remedy, just as there is coolness to counterbalance heat.

Therefore, the event was marked by felicitations from all quarters, such as the heavenly deities turning out in numbers forming a joyful parade. Since the motive is lofty and pure, the group is shown in the picture passing through the air.

By showing Sakka leading the way the artist desired to demonstrate the Prince's determination to make the greatest personal sacrifice for the spiritual salvation of all beings in the world. The four-faced Brahmā indicates the Four Abodes of Brahmā, namely *mettā*, *karuṇā*, *muditā* and *upekkhā*. The divinities all denote goodness.

The demon is meant to show a part of the Prince's mind which still clung to the Royal Crown and his attendants, but was taken up particularly with love for his beautiful wife Yasodharā and the infant Prince Rāhula. This longing for worldly possessions is symbolized by Māra, the demon, who tried to stop the Prince from embarking on his career as a monk.

Phra Kittivamsa Vedi

เจ้าชายสิทธัตถะปลงพระเกศา

๑๕

ณ ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ในเวดาก่อนพุทธศก ๕๑ปี มีพระมหาบุรุษหน่อพุทธางกูร ซึ่งทรงหลุดหนีจากพระประยูรญาติและพระราชวังอันโอฬาร พร้อมกับนายฉันทะและอัศวราชกัณฐก เพื่อแสวงหาโมกขธรรม นำสัตว์ให้ข้ามพ้นจากสังสารวัฏทุกข์ พระองค์ทรงเปิดองค์ศกดิยวราภรณ์มอบแก่นายฉันทะรับตั้งให้นำมาฉกัณฐกดับคันทูพระนคร เพื่อแจ้งข่าวแก่พระประยูรญาติและราชบิดา ก่อนจากไปนายฉันทะเป็นผู้เป็นอัครบดี และอัศวราชกัณฐกผู้เป็นเตียรยาน มีอาการวิปริตโคจรเศร้า ถึงกับหึงหาคา เพราะค่าแห่งความรักภักดี

พระมหาบุรุษสิทธารถ ผู้ทรงมั่นในอุคคคติว่า “สาธุ โข ปัพพชชา” เมื่อจะทรงอธิษฐานเพศบรรพชิต ได้ประทับนั่งเหนือแผ่นศิลา บ่ายพระพักตร์สู่ฝั่งชล มีหม่อมมรเทพ และมหาพรหมเรียงรายถวายความเคารพ และหม่อมถวายสัณณบริหาร คือบาตรและกาฬาวพัตน์ พระองค์ทรงศกตพระเมาฬีด้วยพระแสงขรรค์ แล้วทรงรับเครื่องสัณณบริหารเหล่านั้นมาครองเพศเป็นบรรพชิต.

พระมหาเข็บ อนงกโค

Prince Siddhattha Cuts Off His Hair

15

It was fifty-one years before the Buddhist Era when Prince Siddhattha was leaving his family and palace and arrived at the bank of the river Neranjarā. He had gone there with Channa, his charioteer, and Kanthaka, his horse, determined to find a way on which to lead all men across the vast field of suffering. He took off his clothes and gave them to Channa to take back to the city together with a farewell message to his father and relatives. Channa and even the horse shed tears.

Prince Siddhattha, clinging to the motto: “*Sādhu kho pabbajjā*,” sat on a rock facing the river, and pretty soon there gathered a crowd of *devas* with the great God Brahmā to pay him homage and present him with robes and the requisites of a monk. Thereupon he cut his hair with the double-edged knife and received whatever he required for leading the life of a monk.

Phra Maha Kheb Anangano

พระมหาโคดมเข้าศึกษาที่สำนักอุทธกะรามบุตรดาบส

๑๖

สมัยพระมหาบุรุษทรงศึกษาอยู่ในสำนักของท่านอุทธกะดาบส รามบุตร ณ บรรณศาลา แขวงเมืองพาราณสี ได้ดำริพิจารณาชั้นตมปฏิบัติเป็นวิชาชั้นสูงสุดของท่านอุทธกะดาบส พระมหาบุรุษยังไม่ทรงพอพระทัยในวิชาเพียงเท่านี้ เพราะทรงเห็นว่า ยังไม่ใช่ทางตรัสรู้โดกุตตรธรรมชั้น

สูงสุด ต่อจากนั้น จึงทรงอำลาท่านดาบสผู้อาจารย์ เพื่อค้นคว้าและบรรลุนุตตรตมมาตมโพธิญาณ โดยดำพึงพระองค์เองต่อไป.

พระมหาสังห์คำ สิทธิปญฺโญ

Gotama Approaches A Teacher

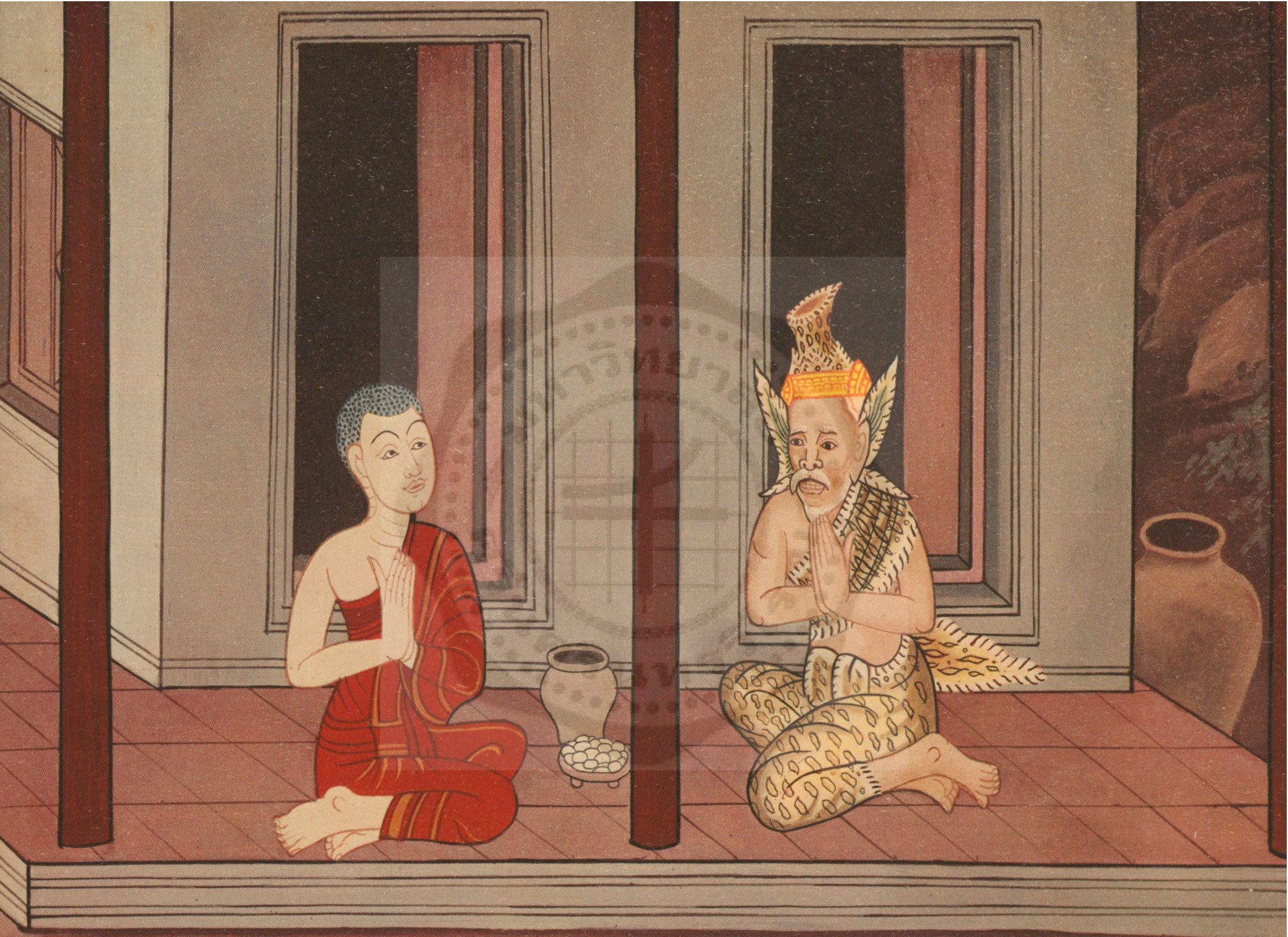
16

This picture shows how Gotama approached Uddaka Rāmaputta in order to study under him at his residence at Banares.

As a result he attained a stage of mental concentration and entered the realm of neither perception nor non-perception, which was the highest attainment known to Uddaka Rāmaputta and which he was able to impart to the student.

Gotama, however, was dissatisfied with what he had attained and realized that it did not lead him to supreme Enlightenment. Consequently he took leave of Uddaka Rāmaputta to continue his search for *nibbāna* by his own efforts.

Phra Maha Singhakam Siddhipanyo

พระบรมโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยา

๑๗

หลังจากพระพุทธองค์ได้เจ้ออกบรพพาแล้ว ก็ทรงศึกษาค้นคว้าหาทางตรัสรู้ พระอนุตรครุฑมา ตัมโพธิญาณโดยวิธีการต่างๆ อยู่ถึง ๖ พรรษา ทางหนึ่งที่ทรงค้นพบว่ายบำเพ็ญเป็นพิเศษยิ่งนักก็คือ “การบำเพ็ญทุกกรกิริยา”

ทุกกรกิริยา ทรงทรมานพระกายให้ลำบาก เริ่มแต่ทรงกดพระทนต์ด้วยพระทนต์ กดพระคาง ด้วยพระชิวหา ผ่อนลมหายใจเข้า—ออกที่ตะนอย

ด้วยพระกระยาหารแต่น้อยจนถึงไม่ด้วยเลย จนพระกายได้รับความลำบากอย่างยิ่ง (ดังภาพ) ยาก ที่นักพรตใด ๆ จะกระทำได้ นับเป็นความเพียรอย่าง อุดมยิ่ง โดยมีพระเบญจวัคคีย์ทั้ง ๕ เป็นผู้อุปถัมภ์ และเป็นพยาน แต่ก็ไม่สำเร็จพระอนุตรครุฑมา ตัมโพธิญาณได้ไม่ เพราะทุกกรกิริยา ไม่ใช่ทางแห่ง ความตรัสรู้.

พระมหาบุญธรรม

Gotama As An Ascetic

17

Following his renunciation of the world to lead the life of a monk, the former prince, by means of several methods, searched for six years for a way leading to Enlightenment. One of the methods of particular interest to him was self-mortification.

This method involved punishment of the physical body in various stages, beginning with keeping the upper and the lower teeth pressed firmly together, pushing the tongue hard against the palate, slowly regulating inhalation and exhalation, partaking of food less and less until

none was taken at all, thus inflicting punishment on the body in the extreme. It was unlikely that any other ascetic could have endured such arduous trials as did Gotama, which should be regarded as a human endeavor of the highest order. Throughout the trials of self-mortification Gotama was attended by five ascetics who bore witness to his efforts. However, these efforts proved of no avail because self-mortification was truly not the right path to Enlightenment.

Phra Maha Bundham

พระมหาโคดมทรงเลิกล้มทุกกรกิริยา

๑๘

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในเมื่อพระองค์ทรงกระทำทุกกรกิริยาอยู่ ณ สถานที่เชิงแห่งภูผา เขาปราศโทริ หรือ คงคคีรี อันตั้งตระหง่านอยู่เบื้องหน้าจากตมพินนี้ประเทศเนปาลดั่งพุทธคยาประเทศอินเดีย ใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรญชรา สมัยกาลครั้งนั้น พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ คืออัญญาโกณฑัญญะ ภัททิยะ วัปปะ มหามะ อัสสชิ กระทำปฏิบัติพระองค์อยู่โดยหวังว่า พระดิถีชตะกุมาร ผู้มีพระสร้อยสมบัติ ต้องตามมหาปรีดักขณพยากรณ์ คำดำรัส มีคติเป็นสองประการคือ ถ้าอยู่เป็นฆราวาสจักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ถ้าออกบวชจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เมื่อพระองค์กระทำทุกกรกิริยาอดพระกระยาหารอยู่นั้น จนพระสร้อยชบสอม พระนวัจรรณเคร้าหมอง พระเตโชโหด มีพระทัยดวง

ดวงาย เพราะพระวาโยธาตุกำเริบ พระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ต่างเข้าประคองต้องพระพาหา โอบอุ้มพระสร้อย องค์หนึ่งถือพัทธาวาณนี้ ถวายงานพัด องค์หนึ่งประเทวนการ

ภาพนี้เป็นทิฐฐานคติ เตือนผู้ปฏิบัติ มิให้ดำเนินการปฏิบัติในทางทั้งสอง คือกามสุขัตถิโกและอัตตกตมถานุโยคให้ดำเนินตามมัชฌิมาปฏิปทาตั้งในศีล สมาธิ ปัญญา รู้แจ้งในอริยสัจจธรรมมีความเบื่อบานคลายความกำหนัด ถึงซึ่งมุกตอริยมัคคญาณอยู่จบพรหมจรรย์ เป็นพระอริยบุคคลในพระบวรพุทธศาสนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฉะนั้น

พระนิทานโพธิวัณณ

Gotama Succumbs

18

Gotama was practicing asceticism on the River Nerañjarā with five followers, Aññāta-Kondañña, Bhaddiya, Vappa, Mahānāma and Assaji assisting him. He was fasting so strenuously that he became very lean and dark of complexion; he perspired and fainted from weakness. Then the five came to his aid: One held his feet, two supported his body, one fanned him and the fifth cried.

This picture is a warning not to enter upon both paths, neither the sensuous nor the ascetic one, but to tread the Middle Path, (*majjhimā paṭipadā*) by following the precepts (*sīla*) of concentrating (*samādhi*) and training the intellect (*paññā*) so as to attain perfect Brahmanhood through becoming enlightened in Ariya Dhamma.

Phra Nithan Bodhivadhana.

ศุภนิมิตแห่งพิน ๓ สาย

১৯

ความเพียรของพระมหาบุรุษเป็นไปอย่างแรงกล้าในตำบลอุรุเวหา เสด้านิคม แคว้นมคธ ชมพูทวีป ถึงวาระที่ ๓ คือออกกตณพระกระยาหารจนพระวรกายชุ่มผอมช้วนเซแทบจะพังทลายอยู่นั้นอุปมาญาณก็เกิดขึ้น ในมโนธาตุของพระองค์ว่า “อันความเพียรถ้าย่อหย่อนก็เสียผลทิว่ ภาตัง เครียดจนกมกพลาตแฉะนิบหาย ต่อเมื่อพอดทั้งกายใจ จึงจะเกิดผลแก่ผู้บำเพ็ญ คุณิณ ๓ ถ้าย่อหย่อนหนักก็ไม่ดัง ภาตังนวกกขาด ต่อพอดจึงจะมีเสียงนมนวดควรฟังได้”

ตอนนั้นพระโบราณจารย์ได้แต่งตั้งเป็นบุคคลา
 ธิฐานไว้ว่า “เมื่อพระมหาบุรุษบำเพ็ญความเพียร
 โดยเคร่งเครียด จวนเจียนพระชนม์จะแตกสลายอยู่
 ณ ทิวถ้ำกนกเทวราช ผู้เป็นเทพเจ้าทศกัณฐ์ให้ความ

The Lesson Of The Three Strings

As the former prince was heroically undergoing at Uruvelā in the Magadha country of ancient India the third phase of self-mortification, ascetic denial of the body's demands until he finally succumbed to the dull blankness of a starving swoon, it occurred to him that: "An effort made with lassitude will fail in its purpose. By contrast, if it is too tense something is bound to snap, resulting again in failure. It is the Middle Path which will produce fruitful results."

The old master portrayed this here and we may interpret it as follows:

The great Gotama was steadfastly undergoing the trials of self-mortification to such an extreme that it was affecting his very life. By transcendental means this state of affairs became known to Sakka, the heavenly being who is looking after the affairs of all virtuous men. He perceived by divine intuition that if left to his own devices, Gotama's single-minded efforts might go to waste. So he

อนุเคราะห์แก่กรรมจารีชนทั้งหลายอยู่เบื้องบน เกิด
ร้อนอาสน์แดงแต่เห็นความตั้งใจจริงเด็ดเดี่ยวของ
พระมหาบุรุษจะไธสแต่เพียงเปล่า จึงได้ถือพิณ ๓ สาย
เด็ดจนมาติดถวาย สายที่หย่อนยานติดเข้าไม่ถึง
สายที่ต้องคึงนั้นก็ติดเข้าขาดเปล่า สายที่ ๓ พอดีติด
เข้าประสานเสียงดังแว่กกลมก้นไพเราะ พระมหา-
บุรุษได้สติจึงยึดเอาพิณสายพอดีเป็นแนวทางปฏิบัติ
คือต้องความเพียรทางกายใจ ให้เป็นไปพอดี ไม่
หย่อน ไม่คึง ซึ่งเรียกว่าสมาธิมาปฏิบัติ จึงสำเร็จ
พระโพธิญาณสมพระประสงค์

เมื่อพระองค์เด็กทกกร กิริยากลับด้วยพระ
กระยาหารนั้น เบญจวคคยผู้เชอจาร์คประเพณีกว่า
คัมภรโหรกต่นหวงพากนหลกไป.

พระพนมเจตยานุรักษ์

came down from his heavenly abode with a three-stringed *pin* in his hand. Appearing before Gotama Sakka started to perform on the musical instrument. The loose string made a sound almost inaudible. The second one which was stretched too tightly snapped off at the touch. However, the third string which was properly stretched produced a delightful musical sound.

Gotama understood at once and turned to abide by the "Middle Path" in his search for salvation, which in the end led him to attain Enlightenment.

When Gotama abandoned the method of self-mortification and began taking food once again, the five ascetics, who believed in the efficacy of traditional methods more than the potency of astrological prediction, lost hope for him and took their leave.

Phra Panom Chetiyānuraḁsa

นางสุชาดากวนข้าวมธุปายาส

๒๐

ภาพนี้ แสดงถึงตอนนางสุชาดาบุตรสาว
กฤณพุมังคังตมบุรณด้วยโรคทรพัยมทั้งโคกระบือ
นับอนนต์ ครบหนึ่งร้อยสองความปรารถนาต่อรุกขเทว
ดาผู้ตั้งอยู่ที่ต้นไม้แห่งหนึ่งว่า หากข้าพเจ้าได้บุตร
สุดดีว่าที่จะมาเกิดในครรภ์เป็นผู้ชายแล้วไซ้ จะ
กระทำบวงสรวงด้วยมธุปายาสอันโอชะ ครั้นความ
ปรารถนาของเธอสำเร็จสมประสงค์แล้ว จึงจัดแจง
กวนข้าวมธุปายาสด้วยตนเอง

วิธีทำข้าวมธุปายาส เริ่มแรกเธอรัดเอานม
จากแม่โคนมหนึ่งพันตัวก่อน แล้วนำไปให้แม่โค
นมห้าวร้อยตัวกินเป็นรักษากอาหาร จึงรัดเอานมจาก
แม่โคนมห้าวร้อยตัวนำไปให้แม่โคจำนวนสองร้อย
หัดับกินเป็นรักษากอาหารอีก และรัดเอานมจากแม่โค

สองร้อยหัดับให้แก่โคฝูงอื่นโดยตลอดลงไปตาม
ลำดับ จนเหลือแม่โคจำนวนแปดตัวโคแปดตัวนั้น
ว่าเป็นแม่โคที่ม่านมอันบริสุทธิ์ มีโอชะเป็นอันมาก
ครั้นแล้วเธอก็รัดเอานมจากแม่โคนมทั้งแปดตัว
นี้ได้ในกระทะทองอันบริสุทธิ์นำไปหุงกวนเข้ากับ
ธัญญาชาติอื่น ๆ อีกจนพอดี ขณะกำลังหุงอยู่นั้น
สุคนธชาติก็ฟุ้งจรหอมหวนไปถึงสรวงสวรรค์ พระ
อมรินทร์ราชราชนได้ทรงทราบเหตุการณ์ดังนั้นจึงนำ
เอาทิพยอาหารอันโอชะมาโปรยลงในกระทะทองที่เธอ
กำลังกวนอยู่เพื่อให้ข้าวมธุปายาสมีรสโอชะยิ่ง
ขึ้น เมื่อเสร็จแล้วเธอก็จัดแจงนำไปถวายแด่พระ
ดิถีรตตะซึ่งประทับอยู่ ณ คองแห่งต้นไม้ครั้นนั้น

พระโสภณธรรมมุนี

Sujātā Cooks A Mess Of Rice

20

This scene shows Sujātā, daughter of a wealthy cattle owner. She once had made a vow to a tree *devatā* that if he would cause the child in her womb to be born a son, she would bring him as present a mess of the exquisite, aromatic *madhupāyasa* porridge. A son was born to her and now we see her personally preparing the elaborate dish.

A thousand cows had to be milked first. The milk was then fed to 500 cows. Their milk was fed to 250 cows and so on till a greatly concentrated milk was obtained from eight cows.

This was then poured into a pan of pure gold and mixed with rice and other ingredients.

While cooking, the sweetest fragrance rose heavenward from the boiling mess. Indra, the divinity, got a whiff of it, learned through supernatural means where it came from, and then poured heavenly spices down into the golden pan to make the boiling mess a concoction of the most exquisite taste imaginable.

Phra Sobhondhammamuni

พระมหาโคดมทรงรับถาดข้าวมธุปายาสจากนางสุชาดา

๒๑

ในรูปภาพนี้^๕เรื่องราว เมื่อพระดิถีรัตถะบรมโพธิสัตว์ออกมหาภิเนษกรรม^๕เสด็จประทับอยู่ภายใต้คันไทรใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลเสนานิคม จังหวัดอุรุเวหาประเทศในกาลนั้น มีนางทวาริกคนหนึ่งมีนามว่า “สุชาดา” เป็นธิดาแห่งเสนานิคม^๕อันมีคฤหบดีสถานอยู่ ณ ตำบลเสนานิคม^๕ เมื่อนางเจริญวัยวัฒนาการขึ้นแล้ว นางจึงทำพิธีกรรมแก่เทวดานันด้วย ข้าวมธุปายาส ซึ่งหุงด้วยนมโคสดในวันจากุททดีแห่งชุลนหัทธ (๕) (ชน ๓๔ คำ) ข้างขึ้นเดือนหก นางจึงถือถาดทองซึ่งบรรจุข้าวมธุปายาสเต็มพอดี้ มีถาดทองใบอื่นปิดเป็นฝา ออกจากบ้านมุ่งไปสู่นิโครพฤกษ์สถาน พร้อมด้วยนาง

ทาสีเวดัด้อมเป็นบริวารเป็นอันมาก เมื่อนางถึง ณ ที่นั้นแล้วก็ทอดทักนการเห็นพระมหาบุรุษ ด้วยมาดำคิดว่าพระมหาบุรุษ^๕เป็นเทวดาโดยแท้จริง จึงน้อมนำถาดข้าวมธุปายาสเข้าไปถวาย พระมหาบุรุษทรงเหยียดพระหัตถ์ขวาออกรับและทอดพระเนตรดูนาง นางทราบอาการเช่นนั้นแล้วก็ทูลว่า “ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้า ข้าพเจ้าขอถวายข้าวมธุปายาสพร้อมกับภาชนะของอันรองได้ ขอพระองค์เจ้าจงรับไปโดยควรแก่พระหฤทัยปรารภนาเกิด” แล้วนางก็กราบถวายบังคมลา พานางทาสีบริวารทักนวัดกตัญญู^๕ณเวดัด้อมแห่งตน

พระศรีสมโพธิ

Gotama Accepts The Mess Of Rice From Sujātā

21

Gotama is depicted sitting under a banyan on the bank of the river Nerañjarā, in the township of Senani at Uruvela.

On the morning of the full moon day of the sixth lunar month, young Sujātā (whom we have come to know from the previous picture) left home and carried a golden plate filled to the brim with *madhupāyāsa* porridge into the seclusion of the forest, followed by her retinue. Upon arriving at the tree where the *devatā* to whom she had made a vow was residing, she espied a lordly person, our Gotama, and mistook him for the *devatā*.

Approaching the ascetic, young Sujātā bowed low to present her offering. The holy man beheld the girl and extended his right hand to receive the gift.

“O my Lord, please be so gracious as to accept my humble present of *madhupāyāsa* porridge along with the golden receptacle.” Saying this she made her obeisances in the traditional manner and went home at the head of her retinue.

Phra Srisombodhi

พระมหาโคตมทรงเลี้ยงบารมีลอยภาตทอง

๒๒

ภาพนี้ แสดงการเลี้ยงพระบารมีด้วยการ
ลอยภาตทองคำ ก่อนที่พระโคตมจะได้ตรัสรู้เป็น
“พระสัมมาสัมพุทธเจ้า” มีเรื่องเล่าว่า เมื่อทรง
บำเพ็ญทุกกกรกิริยาอยู่ ๖ พรรษาแล้วไม่พบทาง
ตรัสรู้ ทรงแน่วพระทัยว่า ทุกกกริกิริยานั้นเป็น
อศดกิมตถาณโยคทำตนให้ลำบากเปล่า ไม่ใช่ทาง
สันติ ไม่เป็นทางตรัสรู้แน่ จึงทรงเลิกทุกกกรกิริยา
แสวงหาโมกขธรรมทางมัชฌิมาปฏิปทาเริ่มด้วย
พระอาหารตามปกติ

เข้าวันตรัสรู้วันนั้น นางสุชาดาธิดาแห่งกুমภี
ชาวเสนานิคม ได้นำข้าวมธุปายาสมาถวาย พระ
มหาบุรุษทรงรับด้วยหมดแล้ว ได้เด็ดจี่ไปฝังแม่น้ำ
เนรยฺหฺราเลี้ยงพระบารมีว่า ถ้าจะได้ตรัสรู้ในอนาคต
ขอให้อาตมลอยทวนกระแสน้ำไป ภาตได้ลอย
ไปด้วยแรงอธิษฐาน และได้จมลงสู่ก้นน้ำพิภพรวมกับ
ภาต ๓ ใบของอดีตพระพุทฺธเจ้า มีพระพุทฺธกกุสันโธ
เป็นต้น ในภัททกัปป์นี้ ดังที่ปรากฏในภาพนี้.

พระธรรมวโรดม

Gotama Casts His Bowl Into The River

22

This picture shows the method which
Gotama employed to find out whether or not he
would achieve Enlightenment.

According to the legend, he did so after
he had undergone six years of self-mortification
to that end. His efforts had proven in vain,
convincing him at last that this sort of practice
would not lead to spiritual illumination. Self-
mortification was not the right way. He
abandoned the practice (as shown in the
preceding pictures), began to search for the
absolute truth by following the Middle Path,
and partook of food again.

After he had eaten the food proffered by

Sujātā, he walked down to the river's edge.
There he tried his fortune saying to himself
that if he were to become enlightened, the
golden bowl cast into the river should float
upstream. Keeping this thought in mind he
flung the bowl into the current of the Nerañjarā.
Owing to the steadfastness of his resolution the
bowl miraculously floated upstream. After
having covered a distance it finally sank to the
bottom of the river to come to rest in the watery
domain of the Nāga below the other bowls
belonging to the three previous Buddhas.

Phra Dhammavarodan

โสติยะพราหมณ์ถวายพ่อนหญ้าคาพระมหาโคดม

๒๓

ภาพนี้ แสดงพุทธประวัติตอนโสติยะ
พราหมณ์ ถวายพ่อนหญ้าคาแก่พระมหาโคดม
ก่อนที่พระองค์จะทรงบำเพ็ญเพียรจิตเพื่อตรัสรู้ เมื่อ
ทรงรับพ่อนหญ้าคาแล้ว ก็ทรงเอามาปูลาดเป็นต้น
ถัดประทับนั่งบนต้นถัดนั้น บำเพ็ญเพียรจนได้ตรัสรู้
เป็นพระอรหันต์มาดัมพุทธเจ้า

ตามธรรมเนียมของพุทธศาสนิกชนชาวไทย
เมื่อเวลาประกอบพิธี มักใช้พ่อนหญ้าคาสำหรับ
ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ ก็เพราะถือว่าเป็นพุทธ
บัลลังก์ตามประวัติดังกล่าวมานี้.

พระปริยัติโสภณ

Sotthiya Gives Gotama Grass To Sit Upon

23

This picture shows how Sotthiya, a Brahman, presents a bundle of grass to Gotama, just as he was going to prepare himself for meditation leading to Enlightenment. Having received the grass he arranged it into a cushion and seated himself on it.

Since then it has become a Thai custom to use grass sprinkled with holy water after every Buddhist rite, as grass was used for the throne of Lord Buddha.

Phra Pariyatisobhon

พระมหาบุรุษผจญพญาวัวลวดีมาราธิราช

๒๔

ขณะนั้น พญาวัวลวดีมารเห็นพระมหาบุรุษจะพ้นจากอำนาจของคน จึงระดมยกพดพยุหเสนามารมีพดช้าง พดรถ พดม้า พร้อมด้วยสัตว์คราอาวชนานาชนิด มาประชิดอาสนะบัดดั่งก่ หมายมั่นที่จะจู่โจมทำลายและให้พระมหาบุรุษตกพระทัยเด็ดจหนไปเสีย พระองค์ได้น้อมพระหฤทัยถึงพระบารมีธรรม ๓๐ ทศ ที่ทรงบำเพ็ญมาแล้วในอดีต มิได้ทรงสะดุ้งตกพระทัยแต่ประการใด ทรงอธิษฐานพระปฐพีมณฑลเป็นสักขีพยาน เฝ้ายพระบารมีธรรมเข้าช่วยผจญมาร ด้วยเดชะอำนาจพระบารมีธรรมนั้น พระนางธรณีเทพยดาผู้รักษาแผ่นดินจึงแปลงเพศเป็นหญิงมายืนปรากฏกายอยู่ภายใต้อาสนะบัดดั่งก่ อธิษฐานแล้วบิบบพระเกศาเป็นอุทกธาราไหลหลั่งท่วมทันพญามารและเสนามาร ให้ปราศจากการพ่ายแพ้ไปหมดสิ้น แต่พระอาทิตย์ยังมีทันอดังคต หลั่งจากนั้น พระองค์ก็ทรงพ้นจากภัยอันตรายใหญ่

ทรงตั้งมโนปณิธานบำเพ็ญความเพียรทางใจต่อไปจนได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ณ ราตรีเพ็ญวิสาขมาสน์

ภาพนี้ เขียนขึ้นด้วยมโนภาพที่แสดงให้เห็นว่าพระมหาบุรุษเจ้า ต้องผจญต่ออุปสรรคของการบรรดุมรรคผลนานาประการ อันเกิดขึ้นด้วยอำนาจกิเลสในส่วนที่เป็น โสกะ โทสะ โมหะ ตัณหา ราคะ อรดี อันเป็นมารน้อย มารใหญ่ เป็นชนวนบั่นทอนมิให้บุคคลบรรลุผลอันเป็นความดีงามที่ทุกๆ คนปรารถนา แต่การที่พระมหาบุรุษเจ้าทรงมีชัยชนะต่อมารผู้ดำรงผจญความดีงามภายในเหล่านี้ได้ ก็เพราะอำนาจพระบารมีธรรมที่ได้ทรงอบรมมาแล้วด้วยดี มี ทาน ศีล เมตตา ขันติ เป็นต้น และ เพราะเหตุนี้ พระองค์จึงสามารถบรรดุมตะธรรมได้ในที่สุด

พระทักษิณวรนายก

The picture illustrates Gotama's struggle against Māra and his army just prior to his Enlightenment.

When the all-powerful Māra began to notice that Gotama was slipping away from his domination, he was advancing on him with his army, chariots, horses, elephants and all sorts of weapons, challenging Gotama on his throne. Then Gotama gathered up all of the ten virtues of his previous life, remained undisturbed and resolved to call the earth to witness his purity. He thus threw his virtues, as it were, in the battle against Māra.

Exercising her supernatural powers in the service of the good Dhamma, the Goddess of the Earth, in the shape of a woman, standing below the throne wrung out her hair, loosening a great flood which brought the army of Māra to nought before sunset. Henceforth Gotama was free from any disturbances. He exerted the power

of his mind until he attained Enlightenment and became the Buddha on the full moon night of Visākha day.

This picture is a symbolic representation of what was happening in the mind of Gotama. He was fighting against the assault of his own desires and passions, that is against *lobha*, covetousness, *dosa*, ill-will, *moha*, delusion, *rāga* passion, and *arati*, aversion. These are, in actuality, great and small Māras, tempters, that dance before him who practices the virtues.

Gotama was able to defeat the Māras who tried to overpower his mind because of the virtues practiced in the past, that is, *dāna*, liberality, *sīla*, good conduct, *mettā*, loving kindness, and *khanti*, forbearing patience. Hence, Gotama was able to attain to immortal Dhamma, *nibbāna*.

Phra Thaksinvaranayaka

พระพุทธเจ้าทรงเพ่งศรีมหาโพธิ์

๒๕

ในสัปดาห์ที่ ๒ จากวันที่ตรัสรู้แล้ว พระผู้มี
มาตมพุทธเจ้า ทรงพระดำเนินไปทางทิศตะวันออก
เฉียงเหนือของต้นพระศรีมหาโพธิ์ เมื่อได้ระ
ยะพอควรกับการทอดสายพระเนตร พระองค์
ก็ทรงก้มพระพักตร์มายืนพิจารณาต้นไม้อันเป็น
ที่ตรัสรู้นั้น ดมพระเนตรโดยมิได้กระพริบเลย
ตลอดสัปดาห์เหมือนหนึ่งจะทรงทบทวนความทรง
จำต่อเหตุการณ์ที่ผ่านมาแล้วโดยลำดับ และก่

หยุดความเรวร้อนอันหมุนไปตามอำนาจของสังขาร
จักรลงแค่นั้น ต้นไม้นั้น อันเป็นที่ให้กำเนิดพระผู้มี
มาตมพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง และพระปัจจุสมันต์อัน
บริสุทธิสำหรับชำระกิเลสอันนาชนะนิตของสัตว์โลก
ได้อย่างศักดิ์สิทธิ์ เป็นการยืนยันการตรัสรู้อันหนัก
แน่นและเด็ดขาดโดยความพอพระทัย สักกานันจึง
เรียกว่า อนิมิตต์เจตีย์

พระธรรมปรัญญาจารย์

Buddha Gazes At The Bodhi Tree

25

The Buddha had now attained Enlightenment and remained seated under the Bodhi Tree. In the following week he went a distance north-east from the Bodhi Tree and stood there in contemplation, fixing his gaze on the tree without winking for seven whole days.

It seemed that he was recollecting the past and in order to confirm his Buddhahood he arrested the power which spins the wheel of transitoriness of all things worldly. For when

the Enlightenment took place under the tree the Dhamma, as the Perfect Truth, was given to the world at the same instance that the Buddha was born to purge the passions of all beings.

Later a shrine was erected at the spot called Animisa, or "Shrine of Non-winking."

Phra Dhammapahangsanacharaya

พระพุทธเจ้าประทับในรัตนฆรเจดีย์

๒๖

หลังจากตรัสรู้แล้วประทับแรก ประทับภายใต้ต้นโพธิ์ ที่ตรัสรู้ในวัน ๗ วัน ถัดจากที่ ๒ ได้ตรัสประทับทางด้านทิศอุดรของต้นโพธิ์นั้น เพ่งพระเนตรโดยไม่กระพริบเลยตลอด ๗ วัน เพื่อการจะต่อพระธรรม สถานที่นั้นเรียกว่า “อนิมิตต์เจดีย์” แล้วได้จกดับจากที่นั้นมาหยุดในระหว่างกลางแห่งพระมหาโพธิ์และอนิมิตต์เจดีย์ ทรงนิรมิต ที่จงกรมขึ้นแล้ว ได้ตรัสจงกรม ณ ที่นั้น ๗ วัน สถานที่นั้นเรียกว่า รัตนจงกรมเจดีย์ ในลำดับที่ ๔ เทวดานิรมิต เรือนแก้วขึ้นทางทิศพายัพแห่งต้นโพธิ์ ได้ตรัสนั่งขัดบัลลังก์ ทรงพิจารณาพระอภิธรรมปิฎกถึง ๗ วัน สถานที่นั้นเรียกว่ารัตนฆรเจดีย์ ต่อมาเมื่อ

ไปยังไม้ขอชบาตนิโครธ ต้นไทร และต้นไม้จิก ต้นไม้เกด โดยลำดับรวม ๗ แห่ง ๆ ละ ๗ วัน

จากนั้นก็ทรงแสดงธรรมโปรดประชาชนให้ได้ รับความสุขโดยทั่วกัน ทรงอุทิศทุก ๆ อย่างอันเป็นความสุขส่วนพระองค์เพื่อประโยชน์สุขของปวงสัตว์ เป็นที่พึ่งจวบจนเข้าสู่พระปรินิพพาน ต่อมาถึงบัดนี้ ครบ ๒๕๐๐ ปีพอดี บรรดาชาวพุทธต่างพร้อมใจกันจัดการฉลองอย่างมโหฬารเป็นพิเศษ ทั้งส่วนภายนอกอันเกี่ยวกับการประดับตกแต่ง และส่วนภายในคือการปฏิบัติ ตามพระโอวาทของพระองค์ เพื่อเป็นพุทธบูชา

พระธรรมภาณโกศล

Buddha Seated In The Jewelled House

26

The Buddha really enjoyed his experience of the Dhamma four times. As already stated, he sat under the Bodhi Tree for seven days; for another seven he gazed at it without winking (as is shown in the preceding picture). Then he practiced meditation while walking about on the jewelled promenade for seven more days; and finally seated himself in the jewelled house which was built supernaturally for him by the Devatās. There he also stayed seven days and thought out the Abhidhamma. The Devatās approached shouting *sādhū* when

it became known that his Enlightenment had been for the benefit of all, human and divine beings alike.

The Pāli commentary explains this legend as follows. When the report of Jina's enlightenment reached the people of the province, they flocked together, big and small, great and low. They expressed their delight by shouting *sādhū*, dancing and singing around the Buddha, some joining their hands in worship.

Phra Dhammabhankosol

พระพุทธเจ้าเมื่อเสวยวิมุตติสุขอยู่ใต้ต้นมูจลินท์

๒๗

ในคราวนี้ ตามคัมภีร์รับรองว่า ได้มีฝนเจือด้วยดมนาวตกพรำอยู่ ๗ วัน พญานาคชื่อ “มูจลินท์” เข้ามาวงด้วยขนาด ๘ รอบ และแผ่พังพานปกพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อจะป้องกันฝนและดมนิให้ถูกพระกาย ครั้นฝนหายแล้วก็คลายขนคอกออกมาแดงเพคเป็นมาณพ มายืนเฝ้า ณ ที่เฉพาะพระพักตร์ พระองค์ได้ทรงเปล่งอุทานว่า

“ความสงบเป็นสุขสำหรับบุคคลผู้ใดดับธรรมแล้ว ยินดีอยู่ในที่สงบ รู้เห็นตามเป็นอย่างไร ความไม่เบียดเบียน คือ ความดำรงมั่น ในสัตว์ทั้งหลาย และความปราศจากกำหนด คือ ความล่วงกามทั้งหลายเสียได้ด้วยประการทั้งปวง เป็นสุขในโลก ความน้อมอัสมิมานะ ถือว่ามีตัวตนให้

หมดได้เป็นสุขอย่างยิ่ง”

หลังจากที่พระพุทธองค์ได้ตรัสรู้แล้ว ได้เสด็จประทับอยู่ ณ ภายใตร่มไม้มหาโพธิ์ เสวยวิมุตติสุข คือสุขเกิดเพราะความหลุดพ้นจากกิเลสชั้นเวลา ๗ วัน แล้วได้เสด็จออกจากร่มไม้มหาโพธิ์ ไปประทับเสวยวิมุตติสุขอยู่ภายใต้ต้นไทร ซึ่งเป็นที่พักแห่งคนเลี้ยงแพะ อันได้ชื่อว่า “อชปาตนิโครธ” อีก ๗ วัน ต่อจากนั้นได้เสด็จออกจากร่มไม้ อชปาตนิโครธ ไปยังต้นจิกซึ่งได้นามว่า “มูจลินท์” ซึ่งอยู่ทางทิศอาคเนย์แห่งต้นมหาโพธิ์ ได้ทรงเสวยวิมุตติสุขอยู่นั่นอีก ๗ วัน

พระมหาจามงค์ ชุตินุธโร

The King Of Serpents Protects The Buddha

27

According to another tradition, after the Buddha was enlightened, he sat under the Bodhi tree for seven days, blissful over his Enlightenment. From this place he moved to the shade of a banyan under which goat-herds usually stay and which on that account is called Ajapalanigrodha. There he stayed for another seven days. Then he exchanged this place for that under the Barringtonia tree for seven more days, overcome by the joy over his Enlightenment.

It began to rain and a cold wind was blowing for seven long days. There, a Nāga

King, Mucalinda, by name, came up and coiled around the Buddha in seven coils and spread his hood over him to prevent the rain and the wind to touch his body.

When the rain ceased the Nāga uncoiled and, standing disguised as a young man before the Buddha, said :

“There is happiness in quietude. One who has heard the Dhamma takes pleasure in calmness. The happiest person in the world is he who does not do any harm to any creature, gives up desires and is without passion.”

Phra Maha Chamnong Jutindharo

ธิดาพระยามาราราชแสดงขั้วเข้าพระพุทธองค์

๒๘

ภาพนี้เป็นปางเมื่อพระพุทธองค์ประทับอยู่ภายใต้ร่มไม้ชบาตนิโครธ อันตั้งอยู่ในทิศบูรพาแห่งพระมหาโพธิ์ ทรงเสวยวิมุตติสุขอยู่ ธิดามารสามคน คือ นางคันหา นางรากา นางอรดี ได้อาษาพ้อเข้าไปเฝ้า ทูลประเด้าประโดมเด้าให้กามคุณ เหมติดอกภาพเป็นหญิงนานาชนิดหวังให้ทรงชมติดติดในกามารมณ์ แต่พระองค์มิได้ทรงเผลอพระทัย

กذبทรงขับไล่ให้ออกไป นี่แสดงถึงบุคลิกลักษณะอันประเสริฐของผู้ชำระตนได้แล้ว ไม่ยอมกذبเป็นคู่แพ้อีก

เรื่องนี้พระพุทธโฆสาจารย์กล่าวไว้ในอรรถกถาธรรมบท อ้างว่าเป็นพระประวัติที่พระพุทธองค์ตรัสเล่าแก่ท่านมาคันทิยพราหมณ์กับภรรยา.

พระอรรถทศสี่สุทธิพงศ์

Māra's Daughters Tempt The Buddha

28

When the Omniscient One sat under the Ajapāla banyan which stood in the East of the Bodhi Tree and was enjoying the bliss of emancipation, the three daughters of Māra, the Evil One, whose names are Taṇhā, Ragā, and Aratī, approached the Buddha with the intent to tempt him with sensual enjoyment. They changed their bodies so as to represent different types of women, hoping that the Blessed One would lapse into sensual desire. But there was

no room for such longings in his heart and he chased them away. He had found himself, never to lose himself again.

Buddhaghosa relates this story in his commentary on the Dhammapada saying that the Omniscient One told it to the Māgandiya Brahman and his wife.

Phra Atthasisuddhibamsa

คปุตสะและภัลลิกะสองพณิชถวายข้าวสัตตุดแด่พระพุทธองค์

๒๙

ภาพนี้ แสดงถึงตอนที่พระองค์ได้ตรัสรู้แล้ว ๒๘ วัน (หรือ ๔ สัปดาห์) ทรงประทับเสวยวิมุตติสุข อยู่ที่ใต้ต้นไม้เทศซึ่งได้นำมาว่า “ราชายคนะ” สมัยนั้นได้มีพณิช ๒ คนชื่อ คปุตสะคนหนึ่ง ภัลลิกะคนหนึ่ง เดินทางมาจากอกกุตชนบทถึงที่นั่นแล้ว ได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประทับอยู่ ณ ภายใต้น้ำไม้เทศ มีพระรัศมีอันส่องไฉยนักก็บังเกิดความเลื่อมใส จึงได้นำข้าวสัตตุดมณีสัตตุดกอันซึ่งเป็นเสบียง

เดินทางของตนเข้าไปถวาย แล้วได้อำงถึงพระองค์กับพระธรรมเป็นสรณะ สองพณิชนี้ได้เป็นปฐมอุบาสกที่ถึงพระพุทธเจ้ากับพระธรรมเป็นสรณะ เรียกว่า “เทววจิกะ” พระองค์ทรงรับด้วยบาตรที่ท้าวจากุมหาราชทั้ง ๔ นำมาถวาย ซึ่งพระองค์ทรงอธิษฐานให้เข้าไปเป็นโบริด้วยกัน.

พระศรีรัตนมุนี

Tapussa And Bhallika Offer Food To The Buddha

29

Here the Omniscient One is pictured as he sits under the Rājāyatana Tree, enjoying the bliss of emancipation.

It was twenty-eight days after his Enlightenment when two merchants from Ukkula, Tapussa and Bhallika by name, arrived at the spot. When they saw him they were struck with wonder because a Buddha has senses which are extremely keen and a complexion which is pure and clean. They offered the Blessed One the provisions they had taken

along on their journey consisting of flour and honeycomb. Then they sought refuge in the Buddha and the Dhamma.

These two merchants became the first disciples who took the twofold formula. They are called *davevacika*.

(As to the bowl which the Buddha needed to receive the food in, see the next picture.)

Phra Sri Ratanamuni

ท้าวจตุมหาราชถวายบาตรพระพุทธองค์

๓๐

เมื่อพระบรมศาสดาได้มาดั้นพุทธเจ้าตรัสรู้ พระโพธิญาณแล้ว ประทับเสวยวิมุตติสุขอยู่ภายใต้ ต้นไม้เกศอินน์ามว่า “ราชายศนะ” อันตั้งอยู่ใน ทิศทักษิณแห่งพระมหาโพธิ์ ครั้นพณีส ๒ คน คือ ตะปุตตะ ๑ ภักดีกะ ๑ ได้นำม้วนเอาข้าวดีดคุ ผง ข้าวดีดคุก้อนเข้าไปถวายพระองค์และมีพระ ประสงค์จะรับ แต่ในเวลานั้นบาตรทรงไม่มี ครั้น จะรับด้วยพระหัตถ์ ก็ผิดประเพณีของพระพุทธเจ้า

ทั้งหลายในปางก่อน ฝ่ายท้าวจตุมหาราช ๔ องค์ คือ ท้าวจตุรฐ ท้าววิรุพหก ท้าววิรูปักข์ ท้าวกุเวร ทราบพระพุทธประสงค์แล้ว ต่างนำบาตรศิลาองค์ ละใบเข้าไปถวาย พระองค์ทรงรับและอธิษฐานเข้า เป็นใบเดียวกัน แล้วทรงรับข้าวดีดคุ ผง ข้าวดีดคุ ก้อนของ ๒ พณีสด้วยบาตรนั้น

พระศรีวิสุทธิโมลี

The Four Kings Bring The Buddha Bowls

30

When the Blessed One sitting under the Rājāyatana Tree to the South of the Bodhi Tree wished to accept the flour and honeycomb from Tapusa and Bhalika (see the preceding picture), he found he did not have a bowl. It was not the custom of the past Buddhas to accept food with their hands.

Forthwith the four great kings, Dhataratha, Virūlhaka, Virupakkha and Kuvera,

sensed the Buddha's thought and each of them took a stone bowl which they wished to present him. All four were accepted by the Blessed One, but he made them into one. Only then did he receive the flour and honeycomb from the two merchants.

Phra Srivisuddhimoli

เสด็จมาเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์

๓๑

เมื่อได้ครีตรู้พระดัมมาตัมโพธิญาณแล้ว พระดัมมาตัมพุทธเจ้าก็ได้เสด็จจากคณฺชปาตนิโครธมาถึงป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี ในเวลาดำยนั้นแห่งวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ก่อนพุทธศก ๔๕ ปี เพื่อจะเทศนาโปรดปัญจวัคคีย์ (บรรพชิต ๕ รูป คือ โกณฑัญญะ ๑ วัปปะ ๑ ภัททิยะ ๑ มหานามะ ๑ และอัสสี ๑) ผู้ซึ่งเคยอยู่ปฏิบัติพระองค์เมื่อครั้งยังทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาอยู่

ขณะที่ได้เห็นพระดัมมาตัมพุทธเจ้าในระยะใกล้ ปัญจวัคคีย์เข้าใจว่าพระองค์เลิกบำเพ็ญทุกรกิริยาเสียแล้ว คงไม่ได้บรรลุธรรมพิเศษอะไร จึงพร้อมใจกันไม่ออกไปทำความเคารพและต้อนรับอย่างที่เคยทำ และแม้เมื่อพระองค์เสด็จเข้ามาใกล้

ก็ยังใช้โวหารเรียกนามโดยไม่เคารพ ต่อเมื่อพระองค์ครีตรู้ว่า “เราได้ครีตรู้อนุธรรมโดยชอบแล้ว จะนำมาตั้งสอนพวกเธอ ถ้าพวกเธอตั้งใจฟังและปฏิบัติตาม ในไม่ช้าก็จะได้รับบรรลุอนุธรรม” ปัญจวัคคีย์นึกได้ว่า พระวาจาเช่นนั้นพระองค์ไม่เคยตรัสมาก่อน จึงได้ออกไปทำความเคารพต้อนรับ และเกิดความสนใจที่จะฟังธรรม

ครั้นในวันรุ่งขึ้น พระดัมมาตัมพุทธเจ้าก็ได้เทศนาธรรมจักรกับปวณฺธุครที่เรียกว่า “ปฐมเทศนา” ประกาศสัจธรรมอันประเสริฐ.

พระวิสุทธิพรหมจรรย์

Five Monks Become The Buddha's Disciples

31

Having attained Enlightenment, the Buddha departed from the Nigrodha tree and went on his way to the Deer Park near Banares. There the five monks, Koṇḍañña, Vappa, Bhaddiya, Mahānāma and Assaji, his former acquaintances (see picture No. 18) had made their habitation. The Buddha arrived there exactly in the evening of the 14th day of the waxing moon in the eighth lunar month, 45 years before the Buddhist Era.

When the monks spied him in the distance they doubted that he had attained Enlightenment since he had given up his ascetic practices.

Consequently, they did not get up to receive him in the customary manner. Though the Buddha neared regardless they called out to him rather disrespectfully until the Buddha said: “I come to tell you that I have attained Enlightenment. If you have a mind to hear and follow me, you will also become enlightened within a short time.” Then they felt inclined to listen to him, for they had never heard Gotama talk like that.

On the following morning the Buddha delivered his first sermon.

Phra Visuddhibrahmacharya

ทรงแสดงปฐมเทศนา

๓๒

ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน นครพาราณสี
พระบรมศาสดาได้เสด็จไปสู่สำนักปัญจวัคคีย์ คือ
โกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และ
อัสสชิ เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสปลอบใจให้
ปัญจวัคคีย์เชื่อในความตรัสรู้ของพระองค์แล้ว
พระองค์ก็แสดงปฐมเทศนาเรียกว่า พระธรรมจัก
กัปปวัตตนสูตร ทรงแสดงถึงที่สุด ๒ อย่างไม่พึงเสพ
คือกามสุขขัตติกาณูโยค คือพัวพันหนักในทาง
กามสุข และอศตกถิณิกาณูโยค คือประกอบกรรม
เป็นการทรมานตนให้เหนื่อยเปล่าไม่ใช่ทางแห่ง
อริยมุขี ทรงชี้ทางให้ดำเนินตามมัชฌิมาปฏิปทา
คือทางสายกลางมี ๘ ประการ เริ่มด้วยสัมมาทิฐิ
ความเห็นชอบและจบด้วยสัมมาสมาธิ ความตั้งใจ

มั่นที่ชอบ แล้วพระองค์ก็แสดงอริยสัจ ๔ ประการ
เมื่อจบพระธรรมเทศนา พระโกณฑัญญะก็ดำริ
พระโสดา รู้ตามกระแสพระธรรมของพระองค์
เป็นเหตุให้พระบรมศาสดาทรงเปล่งอุทานว่า
“โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ” แล้วพระโกณ-
ฑัญญะก็ขออุปสมบท ทรงประทานอนุญาต
ด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา ต่อมาทรงเทศนาสั่งสอน
ให้พระปัญจวัคคีย์ได้สำเร็จอรหัตผลทั้งห้าองค์

นี้แหละปราชญ์ย่อมไม่ปกปิดคุณธรรม
พิเศษไว้เฉพาะตน หากยังได้ข้อเพื่อเจือจาน
แก่ผู้อื่น สัมเด็จพระบรมศาสดาก็ทรงประกาศ
พระมหากรุณาธิคุณให้ประจักษ์เห็นปานนั้น

พระพิมลธรรม

In the Deer-park at Isipatana, near Benares, the Buddha met again the five he had known before, Koṇḍañña, Vappa, Bhaddiya, Mahānāma, and Assaji. After he had persuaded them that he had actually attained Enlightenment, he delivered his first sermon for their benefit. It is called the *Dhammacakkappavattana Sutta*, or the Sutta which sets the Wheel of the Dhamma in motion.

In this Sutta the Buddha pointed out the two extremes which man should avoid, that of overindulgence and practicing asceticism to excess. He recommended the Middle Path, in particular the eight steps which begin with *sammā-diṭṭhi*, perfect thinking, and end with *sammā-samādhī*, perfect meditation. Then he expounded the Four Noble Truths.

The sermon ended, Koṇḍañña, in a flash of insight, realized the Dhamma and attained the first stage of Arahantship by becoming a *sotar*. The Buddha exclaimed: "Koṇḍañña has already seen the light."

Then Koṇḍañña asked for ordination, and he was admitted to what was to become the Order of Monks, or Saṅgha, by the simple words: *ehi bhikkhu*, "Come, monk." Subsequently the Buddha preached to the group and they all became Arahants.

The lesson is, thus, to be gleaned from this that a man of real knowledge will not conceal what he possesses, but is kind and shares the benefit with others. The Buddha in his great generosity and infinite compassion did proclaim his insight to the world.

Phra Bimaladhamma

พระยสกุบุตรบวช

๓๓

ประดพการณทางจิต ที่ยสกุบุตรได้รับ
ก่อนแต่จะหนีออกจากเรือนไปนั้น มีลักษณะอย่าง
เดียวกันกับที่พระสิทธัตถะโคตมะ ชื่อนี้ได้แก่การ
ที่ชายหนุ่มผู้นั้น มีชีวิตอยู่ในปราสาทครบทั้ง ๓ ฤดู
อย่างถูกเศรษฐีแห่งเมืองพาราณสี ที่พ่อแม่รักและ
ถนอมอย่างแก้วตา เขาถูกบำเรอด้วยกามสุขอย่าง
สูงสุด โดยเฉพาะด้วยสตรีมากและนานถึงขนาดที่
กล่าวได้ว่า “เกินจุดอิ่มตัว” จึงได้เกิดความเบื่อ
หน่ายขึ้นมา คืนวันหนึ่งเวลาดึกสงัด เขาค้นก่อน
พวกนางบำเรอ ได้เห็นคนเหล่านั้นนอนหลับระกะ
อยู่ในลักษณะที่น่ายะแหยง ดูซำคัพในป่าช้า
ที่ทศพ เขาตัดสินใจจนดื่มตัว เท้าพดจากเรือน

เดินคุ่มๆ ไปในลักษณะของคนใจลอย เป็นไมล์ๆ
ปากพร่ำบ่นอยู่ว่า “อึดอัดจริง อึดอัดจริง” จน
กระทั่งเข้าไปในบ้านนอกเมืองโดยไม่รู้ตัว เขาได้
พบพระพุทธองค์ในบ้านนั้น ได้รับคำต้อนรับว่า “ยส
เอ๋ย, ที่นี้ไม่อึดอัดเลย. ที่นี้ไม่อึดอัดเลย.” เขาเกิด
ความโล่งใจเป็นอย่างยิ่ง เข้าไปค้นหาด้วย จนได้
บวชและเป็นพระอรหันต์ ในปีแรกแห่งการตรัสรู้
ของพระพุทธองค์นั่นเอง

ในภาพนี้ เป็นเวลาดึกสงัด เขากำดังดังมันไต่
จากเรือนไป คนที่นอนห้องในเป็นภรรยาเอก นอก
นั้นเป็นนางบำเรอ หรือ “ซำคัพในป่าช้าคืบ”
พระอริยนั้นทมุณี

Yasa Becomes A Monk

33

The mental preparation which Yasa had before he left his home was similar to that of Prince Siddhattha. This young man lived like the sons of other rich men in Banares. He lived in three mansions, each appropriate to one of the seasons. Young women with whom he carried on long amorous affairs were his weakness. Eventually he had his fill and became tired of them.

It was late one night when he woke up among the maidens and noticed how they lay there asleep in a disgusting manner like corpses in a cemetery. Sadness overpowered him and

he lost his mind, walked out of the house and into the jungle for miles, saying to himself: “I am surrounded by trouble, everything is in confusion.”

Deep in the jungle he met the Buddha who bade him welcome saying: “Yasa, here there is no trouble, no confusion.”

Yasa felt relieved and approached the Buddha. He talked with him and was ordained and became an Arahant later in the same year that the Buddha had attained his Enlightenment in.

Phra Ariyanandamuni

โปรดชฎิลสามพี่น้อง

๓๔

สมัยนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่ตำบล
อุรุเวดา ใกล้ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ทรงทราบ
อุรุเวดกัถสัปเป ชฎิลผู้พี่ใหญ่ มีบริวาร ๕๐๐ คน
จนยอมอ่อนน้อมขอบรรพชา และถอยชฎิลบวช
ต้องตามมาไป

นัทธกัถสัปเป และกษยักกัถสัปเป น้องชายทั้งสอง
เมื่อเห็นเครื่องบวชของพี่ชายลอยน้ำมาก็แปลก
ใจจึงพากันขึ้นไปหาอุรุเวดกัถสัปเปพี่ชาย เมื่อทราบ

ว่าพี่ชายละทิ้งของตน ขออุปสมบทเป็นสาวกของ
สมเด็จพระศาสดา พร้อมด้วยบริวาร ๕๐๐ คน
จึงพาบริวารของตนรวมอีก ๕๐๐ คน มาบวชใน
พระพุทธศาสดาตามพี่ชาย แล้วพระผู้มีพระภาค
เจ้าก็ทรงแสดงอาทิศยปริยายสูตรพวกชฎิลก็ได้
บรรลุมรรคพิเศษเป็นพระอรหันตทางสิ้น

พระสารธรรมมุนี

Conversion Of The Three Kassapas

34

When the Buddha stayed at Uruvelā by the
Nerañjarā he converted Kassapa of Uruvelā, the
eldest of three brothers who were ascetics.
With his 500 disciples he had settled upstream
and when they were all ordained by the Buddha
they threw their old vestments into the river.

The younger brothers Nadī and Gayā
Kassapa saw these garments belonging to
ascetics float down the river and became much
alarmed. They rushed upstream to see what

had happened to their brother Uruvelā Kassapa
only to learn that he and his disciples had been
ordained by the Buddha. They then brought
their own followers totalling 500 and were
ordained also. The Buddha thereupon deliv-
ered for their benefit the *Adittapariyāya-sutta*
which illustrates that all passions are fire and
inflamm the mind, and all of the followers of
the three Kassapas attained to Arahantship.

Phra Saradhammuni

พระเจ้าสุทโธทนะส่งทูตมาเชิญเสด็จพระพุทธองค์

๓๕

เมื่อพระเจ้าสุทโธทนะ ได้ทรงทราบว่า พระโอรสของพระองค์ ผู้ซึ่งได้สละราชสมบัติออกแสวงหาอมฤตธรรมเป็นเวลายาวนานนั้น บัดนี้ไดพบอมฤตธรรมแล้ว และกำลังจาริกเผยแผ่แก่ประชาชนในแคว้นต่าง ๆ อยู่

พระเจ้าสุทโธทนะ จึงส่งมหาอำมาตย์ทูตเชิญเสด็จไปยังกรุงกบิลพัสดุ์บ้าง แต่ได้ถูกพระพุทธ

องค์ทรงยับยั้งไว้ถึง ๙ ครั้ง พอครั้งที่ ๑๐ เมื่อภาพุทายีอำมาตย์ผู้สละชาติมาทูตจึงได้เสด็จไป การที่พระองค์ยั้งรอไว้นานถึงปานนั้น ก็เพื่อรอให้ญาณของพระชนกและพระญาติแก่กล้าเสียก่อน เหมือนนักสิริผู้ฉลาดรอโอกาสที่จะหว่านพืชผลนั้น

พระเมธังกรญาณมุนี

The Emissaries Of King Suddhodana

35

When King Suddhodana heard that his son who had renounced the throne a long time ago to seek absolute truth, had finally achieved what he searched for and was going from place to place to expound the Dhamma to the people, he dispatched one after another nine courtiers to invite the Buddha to come home to Kapilavatthu. Only the tenth emissary, Kāludāyin, who was of the same age as the Buddha, conveyed the

King's message to return home. The Buddha then did go to Kapilavatthu.

The Omniscient One delayed his return for such a long time because he wanted the understanding of his father and relatives to be well prepared, just as the wise husbandman waits for the opportune time to sow the seed.

Phra Medhanganamuni

อุกคะ คฤหบดีถวายภัตตาหาร

๓๖

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ภูวณการศาลา ป่ามทวัน แขวงเมืองเวสาลี เวลากลางคืนไปยังนิเวศน์ของอุกคะคฤหบดี พวกญาติ และบริวารชนต่างก็ช่วยกันจัดแจงเครื่องไทยทาน ตามคำสั่งของคฤหบดีตั้งแต่เช้าตรู่ คฤหบดีนั้นนั่งเฝ้าเพ่งดูพระรูปโฉมของพระผู้มีพระภาค อันประกอบด้วยมหาบุรุษลักษณะ ๓๒ อเนกคุณ ๘๐ มีพระรัศมี ๖ ดัสด้านออกจากพระวรกาย ครั้นเครื่องไทยทานเสร็จแล้ว จึงได้กราบทูลว่า “พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ได้สดับและรับฟังมาว่า ผู้ให้สิ่งที่พอใจ ย่อมได้สิ่งที่พอใจ พระเจ้าข้า ขอพระองค์จงอาศัยความอนุเคราะห์รับของขบฉัน และสมณบริวาร อันล้วนแต่อย่างดี เป็นที่พอใจของข้าพระองค์เถิด” กราบพูดแล้วก็น้อมของเหล่านั้นเข้าไปถวายพระผู้มี

มีพระภาค ขณะที่พระองค์กำลังเสวยอยู่นั้น คฤหบดีและคนอื่น ๆ ก็คอยปรนนิบัติอยู่อย่างใกล้ชิด ต่างก็ชื่นชมยินดีอยู่ในพระรูปโฉมของพระองค์ บางก็มีศรัทธาใคร่ฟังกระแสพระดำรัส บางก็นิยมจิตใจในพุทธดำรัส และดีของสิ่งปัจจัย เมื่อเสวยเสร็จแล้ว พระผู้มีพระภาคจึงทรงอนุโมทนา เป็นคาถาว่า
“ผู้ให้สิ่งที่พอใจ ย่อมได้สิ่งที่พอใจ ผู้ใดเต็มใจถวายเครื่องนุ่งห่ม ที่นั่งที่นอน ข้าวปลาและปัจจัยต่าง ๆ ในท่านผู้ประพฤติตรงทั้งหลายผู้สมบูรณ์ จักการเสวยสังฆการบริจาคนั้น และการอนุเคราะห์ให้พระอรหันต์ผู้เปรียบเสมือนนาคบุญ ผู้ให้สิ่งที่พอใจ ย่อมได้สิ่งที่พอใจ ดังนี้ ฯ”

พระอมรเมธี

Ugga Provides Food For The Buddha

36

When the Buddha was staying one time at Vesālī in the Mahāvana jungle he was invited to take his morning meal at Ugga's house and went there in the company of his disciples.

At Ugga's bidding, from early morning on relatives and neighbors had been busy helping with cooking and preparations for the offerings. All were excited and happy to have a share in doing things well and for a good purpose, while the householder himself closely watched the Buddha. He noticed with amazement the beauty of the thirty-two parts of the Buddha's body, the eighty facets of his personality and the six colors in his aura.

When everything was ready to be served, Ugga said: “Venerable Sir. I have heard that he who gives something he is fond of will

receive something of the sort in turn. Pray, favor me with accepting this food and these articles which are of the best.”

Now, all during the meal the householder and some others did not lift their eyes off the Buddha, others listened to him talk, and still others observed with keen interest his movements and the color of his robes. Having finished eating the Buddha said in a joyful mood: “Whoever gives what is dear to him will receive the same in return. Who gives robes, beds, chairs, food and perquisites to one who is perfect in practice, he knows how to give alms and comfort the Arahant whose very presence spells merit. He who gives in this spirit shall receive that which he prizes.”

Phra Amaramedhi

พระพุทธองค์เสด็จเยี่ยมราชสำนักพระพุทธบิดา

๓๗

ครั้งหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปสู่
กบิลพัสดุ์บุรี เป็นการเสด็จไปคราวแรก เมื่อการต้อนรับ
ปฏิสันถารอันมโหฬารพระญาติทรงกระทำแล้ว จึง
เสด็จไปสู่โคธาราม ทรงนิรมิตวัตรจกกรมบน
อากาศเสด็จจงกรมอยู่ ทรงแสดงธรรมเพื่อทำลาย
มานะแห่งมโหฬารพระญาติ มโหฬารพระญาติมีพระเจ้า
สุทโธทนะมหาราชเป็นต้น ทรงมีจิตเสื่อมได้ให้
แล้ว ฝนโบกขรพรรษได้ตกลงในสัมาคมแห่งญาติ
นั้น พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงเห็นปรารภของ
มหาชนที่พุดถึงฝนโบกขรพรรษจึงตรัสว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ในกาลเท่านั้นที่หาไม่ที่ฝน
โบกขรพรรษได้ตกลงในสัมาคมแห่งมโหฬารพระญาติ
ของเรา ถึงในกาลก่อนฝนโบกขรพรรษได้ตกลงใน
สัมาคมแห่งพระญาติของเราเหมือนกัน” ดังนี้แล้ว
แสดงเวสสันดรชาดก เมื่อจบเทศนาแล้วพระเจ้า
สุทโธทนะพระราชาบิดา ทรงตั้งอยู่ในโศกปฏิบัติผล
เป็นพระอริยบุคคลชั้นต้นในพระพุทธศาสนา เทศนา
มีประโยชน์แก่มโหฬารพระญาติที่มาประชุมดังนี้.

พระญาณวิจารณ์

Buddha's Visit To His Father's House

37

On his first visit to Kapilavatthu Lord
Buddha was welcomed by his relatives. He
went to the Nigrodha Temple and with his
supernatural powers built a dais-on-air from
which he preached in order to instruct his
haughty relatives. Miraculously lotuses rained
down on the assembled relatives. In explanation
Lord Buddha said: “Bhikkhu, this wondrous rain

happened once before. It fell in the midst of
my relatives.”

Thereupon the Buddha was urged to
relate the Vessantara Jātaka upon which King
Suddhodana attained Arhatship and all the rest
humbled themselves completely.

Phra Yanavirakom

พระพุทธเจ้าเสด็จเยี่ยมพระนางยโสธรา

๓๘

ครั้งหนึ่งพระโคตมพุทธเจ้าได้เสด็จไปยัง
กบิลพัสดุ์นครพร้อมด้วยพระสงฆ์ผู้ใหญ่เพื่อเทศนา
โปรดพระประยูรญาติมีพระราชบิดาเป็นประมุข
เป็นการเสด็จครั้งแรกนับแต่พระองค์ได้เสด็จออก
มหาภิเนษกรรม จนได้ครีträเป็นพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า การเสด็จครั้งนี้ทรงหม่อมพระญาติให้เบิกบานพระ
หฤทัยเป็นอันมาก พระองค์ได้แสดงประเพณีของ
พระพุทธเจ้าในอดีต ถวายแก่พระชนกจนเป็นที่
ทราบซึ้งพระหฤทัย พระองค์ได้ตรัสเวรสันดรชาดก
ในท่ามกลางพระญาติ ได้เสด็จไปในงานวิวาหมงคล

ของเจ้าชายนันทะ ต่อมาไม่นานก็ยังเจ้าชายนันทะ
ให้อุปสมบทเป็นภิกษุ ในการเสด็จครั้งนี้ พระนาง
ยโสธรา และพระราหุลกุมารได้เข้าเฝ้าเฉพาะพระ
พักตร์เป็นครั้งแรก พระนางได้ส่งพระราหุลกุมาร
ไปสู่ที่เฝ้าเพื่อทูลขอราชสมบัติจากพระบิดา แทนที่
พระองค์จะพระราชทานราชสมบัติอันเป็นสมบัติภาย
นอกที่ไม่จรั้งยั่งยืนและก่อให้เกิดทุกข์อยู่เป็นนิจแก่
ราหุลกุมาร พระองค์กลับพระราชทานอริยทรัพย์อัน
ประเสริฐ อันเป็นทรัพย์ที่จรั้งยั่งยืนตลอดกาล.

พระครูพลญาณพิสุทธ

Buddha Sees His Son And Former Wife Again

38

The visit of the Buddha to his father and
royal relatives delighted them, all, especially
when they heard the Vessantara Jātaka or the
deeds of the previous Buddha.

It was then that Yasodharā, his former
wife, called on the Buddha together with their
son, Rāhula, to ask him for the disposition of his

inheritance. These possessions and treasures
were externals, without value, but the Buddha
wanted to give him more costly treasures, those
that concern the heart. These are the *ariya* or
noble possessions.

Phra Kru Phalaynanaphisuddhi

เจ้าชายนันทะเสด็จละเจ้าสาวไปตามเสด็จพระพุทธเจ้า

๓๙

ภายหลังจากวันที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้โคตรโคตรศากยวงศ์ เสด็จถึงกรุงกบิลพัสดุ์โดยการอันเชิญของพระเจ้าสุทโธทนะ ผู้พุทธบิดาแล้ว วันนั้นเป็นวันที่ ๓ วิเวกคามคระห้วงเจ้าชายนันทะ ผู้พุทธอนุชาต่างพระชนนี กำลังเริ่มพิธีอภิเษกอยู่ พระองค์เสด็จไปรับบิณฑบาตแล้วประทานบาตรแก่เจ้าชายนันทะ ทรงอนุโมทนาแล้วเสด็จลุกหัดไป หาได้ทรงรับบาตรจากเจ้าชายไม่ เจ้าชายนันทะด้วยความเคารพและเกรงพระทัย หาได้ทูลให้ทรงรับบาตรของพระองค์ไม่ แต่ดำรงอยู่ในพระทัยว่าจักทรงรับบาตรที่ห้วงนั้นใด และที่พระदानหลวงก็หาทรงรับดังคำริไม่ เจ้าชายนันทะต้องเสด็จติดตามไปด้วยไม่พอพระทัย เจ้าหญิงพอดัคคินัน

นำพระอัสสัสด์ไหลอาบพระปราง รีบเสด็จไปที่พระแท่น ทูลด้วยเสียงต่ำเนียงอันหวานระห้อยว่า “พระลูกเจ้าเอ๋ย ขอพระองค์รีบกลับมาโดยด่วนนะเพคะ” เจ้าชายนันทะ พระกรกำดังอุ้มบาตรด้ดับตำเนียงอันหวานระห้อยจับพระทัย พระองค์ก็หาได้ทรงรับบาตรไม่ เสด็จพาไปจนกระทั่งถึงพระวิหาร เจ้าชายผู้จะเข้าสู่อภิเษกก็กลายเป็นภิกษุ นันทะไปแล้ว ในกาดต่อมา เสียงเย้ยหยันจากเพื่อนพรหมจารีว่า นันทะบวชเพราะต้องการได้นางสวรรค์พระผู้มพระภาคเป็นนายจ้าง นันทะเป็นลูกจ้าง เธอจึงระอาใจหลุดออกจากหมูป่าเพี้ยนเพี้ยนแล้วได้ประคับสู่ชัณวันคร.

พระราชสุริ

Nanda Leaves His Bride To Follow The Buddha

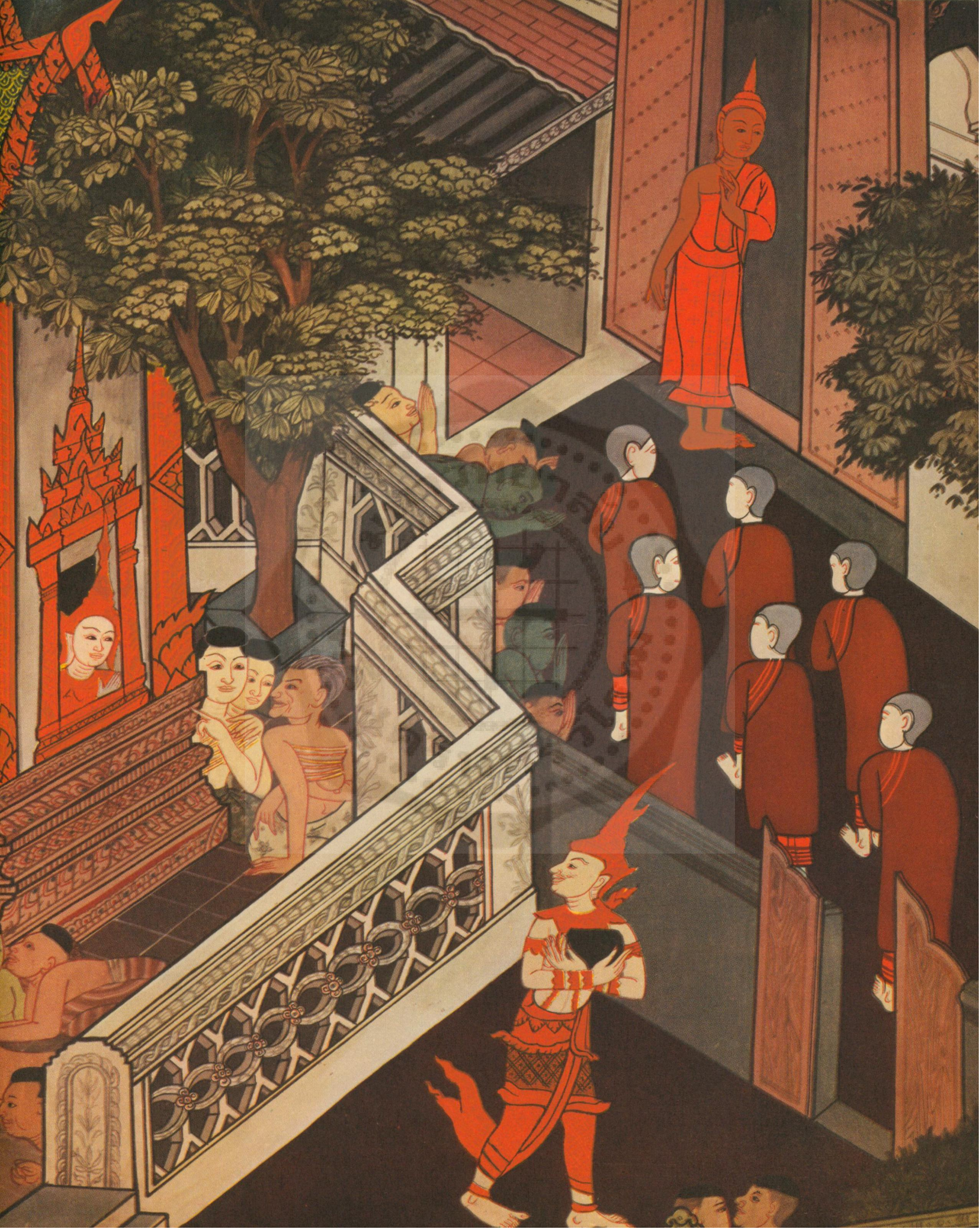
39

While visiting at home, the Buddha's younger brother Nanda by a different mother was about to be married. On the occasion pictured here the Buddha was given food in a ceremonial manner at the house and had Nanda carry his bowl. Nanda thought the Buddha would take it back upon leaving the house. However, the Buddha left without taking it, thus compelling Nanda to follow him.

Nanda's bride seeing him leave, called to

him in the sweetest voice: "Please do come back to me very soon, won't you?" She called in vain. Nanda went to the *vihāra* and there was asked by the Buddha to be ordained. His bride and her friends alleged he was persuaded by the Buddha to look for a heavenly maiden. But later Nanda's former bride repented and sought her happiness by becoming a nun.

Phra Rajasuddhi

พระอานนท์และพระเทวทัตบวช

๔๐

สมัยนั้น พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ อนุปิยนิคม พระนครกุสินารา พวกพระญาติกรุงกบิลพัสดุ์ได้ทราบข่าวจึงอนุญาตให้พระโอรสของคนๆ ออกบวชตามพระญาติฝ่ายพระมารดา ๘ พัน ฝ่ายพระบิดา ๘ พัน รวมทั้งหมดหมื่นหกพันพระองค์

พระมหานามโอรสของพระเจ้าอมิตोหนะ ได้อนุญาตให้พระอนุภทบวช พระอนุภทจึงชวนบรรดาภคิรีย คือ ๑. พระภคิรียะภคิรียปกครองกบิลพัสดุ์สมัยนั้น ๒. พระอานนท์โอรสของ พระสุกโกทนะ ๓. พระภคิ ๔. พระภคิระ ๕. พระเทวทัต พระอนุชาของพระนางพิมพา พระญาติฝ่ายพระมารดา และ ๖. นายอุปัติ ข้างกตบปกครองจำราชสำนัก ได้รับ

การอุปสมบทบวชเป็นภิกษุทุกองค์

ในบรรดาภิกษุใหม่ ๘ รูปนั้น เว้นพระอานนท์และพระเทวทัต นอกนั้นจำเริญพระอรหัตต์ทุกรูป ส่วนพระอานนท์ได้พึ่งเทศน์ของพระปุนณมนันตานุบุตรเถรจึงจำเริญได้คาบัตติผลและได้เป็นผู้ปฏิบัติพระพุทธเจ้าอย่างใกล้ชิด และเชี่ยวชาญในพระไตรปิฎกส่วนพระเทวทัตจำเริญทางโลกีย์ภายหลังถูกกล่าวถึงการครอบงำจิตใจจะเป็นพระพุทธเจ้าเอง จึงทูลแต่พระพุทธเจ้าขอเป็นผู้ปกครองสังฆ พระองค์ไม่ทรงยอม จึงคบคิดกับพระเจ้าชาตัตตตรวราชกุมารทำลายพระพุทธเจ้าหลายครั้งไม่จำเริญ ผลสุดท้ายถูกแผ่นดินสูบตาย.

พระวรเวทคุณาจารย์

Ananda, Devadatta And Others Become Monks

40

When the Buddha stayed at Anupiya the royal families heard of it and permitted their children to become ordained. Eight thousand came from his mother's lineage, eight thousand from his father's, making altogether sixteen thousand.

Mahānāma, son of Amitodana and an uncle of the Buddha, gave permission to his younger brother Anuruddha to take ordination. Anuruddha, in turn, persuaded Bhaddiya, ruler of the Sakyas, Ānanda, Bhagu, Kimbila, and Devadatta to do the same. They took along Upāli, their barber, called on the Buddha as if going to a party and were ordained.

All seven attained Arahantship, with the exception of Ananda and Devadatta. However, when Ananda heard a sermon by Punṇa, the son of Mantāni, he "entered the stream" and became the Buddha's closest disciple. He is noted for his memory, having been able to recite the whole Tripiṭaka.

Devadatta, however, being gifted with magical powers, had aspirations of taking the Buddha's place. He asked the Buddha whether he would let him rule the Saṅgha. When refused he joined forces with Ajātasattu and tried to destroy the Buddha several times, unsuccessfully, of course. At last the earth swallowed him up.

Phra Varavedgunacharya

อนาถปิณฑิกะสร้างเชตวันวิหาร

๔๑

ในกรุงสาวัตถีมีคหบดีผู้หนึ่งชื่อสุทตตะ เพราะท่านผู้นี้เป็นคนใจเอื้อเฟื้อผู้ยากจน ตั้งโรงทานเพื่อส่งสวัสดิภาพประชาชน จึงได้สมญาว่า “อนาถปิณฑิกะ” แปลว่ามักอ่อนขว้างเพื่อกัน

อนาถา

วันหนึ่ง อนาถปิณฑิกะไปเยือนญาติราชคฤหเศรษฐีอันเป็นวันที่นิมนต์พระสงฆ์ไปฉันที่บ้าน

มีพระบรมศาสดาเป็นประมุข อนาถปิณฑิกะมีความยินดีเป็นต้นเหตุอ ยากจะเฝ้าพระพุทธองค์รุ่งขึ้น จึงเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค ณ ถัดวัน ได้ฟังพระธรรมเทศนา ดำเริญพระโศดาปัตติผล และสร้างเชตวันวิหารถวายแด่จวบบรมศาสดาเป็นวิหารที่สร้างถวายไว้ในพุทธศาสนาครั้งแรก

พระธรรมโกศาจารย์

The Purchase Of Jetavana Vihāra

41

There was a rich man by the name of Sudatta. Being generous of spirit and kind to the poor he built a shelter in which he provided food for the indigent. This earned him the nickname of Anāthapiṇḍika, meaning giver of rice to the homeless.

One day Anāthapiṇḍika went to see his cousin Rājagahaka while he was busy managing his servants who were preparing a meal for the

Saṅgha headed by the Buddha. He was very glad to have the opportunity of calling on the Buddha and the next day listened to his sermon at Sitavana. He became a *sotar* and bestowed upon the Buddha the newly built Jetavana Vihāra which thus became the first Buddhist monastery.

Phra Dhammakosacharya

พระพุทธเจ้าทรงห้ามพระญาติ

๔๒

เหตุเกิด ณ ที่ต่อแดนระหว่างกษัตริย์ชาว
ศากยะ พระญาติฝ่ายพระบิดาในนครกบิลพัสดุ์ กับ
กษัตริย์ชาวโกถิยะพระญาติฝ่ายพระมารดา ใน
เทวทหะนครทะเลาะกันเพราะเหตุฝนแล้งแย่งน้ำทำ
นา ขณะนั้นพระบรมศาสดาประทับอยู่ที่แคว้นฉัพพัช
ราทวารวดีด้วยพระญาณอันวิเศษแล้วจึงเสด็จ
ไป ทรงปราศรัยด้วยพุทธปฏิภาณวาจาอันคมคาย
เป็นเชิงถามโดยปริยายว่า “ท่านทั้งหลายทะเลาะ

กันเพราะอะไร” “เพราะน้ำพระเจ้าข้า” “น้ำกับ
คนไหนจะมีค่ามากกว่ากัน” “คนมีค่ามากกว่าน้ำ
พระเจ้าข้า” “คนพวกไหนมีค่ามากกว่าเขา”
“กษัตริย์หาค่ามิได้พระเจ้าข้า (คือมีค่าสูงสุด)”
“ถ้าเช่นนั้นท่านจะเอาเรื่องน้ำมาเป็นเหตุฆ่ามนุษย์ผู้
เป็นกษัตริย์ซึ่งมีค่าสูงสุดเช่นนั้นจะสมควรแล้วหรือ?”
“ไม่สมควรเลยพระเจ้าข้า” แล้วเลิกถกกันไป.

พระธรรมวิสุทธิญาณ

Buddha Pacifies His Relatives

42

At one time the territory lying between the Sakyas, the relatives of the Buddha on his father's side at Kapilavatthu, and the Koliyas, relatives on his mother's side at Devadaha, was suffering from drought and both parties got into a scramble to cultivate their paddy fields. The Buddha happened to be in Sakka's realm. He learned of this by virtue of his omniscience and immediately proceeded to the scene.

With kind words he calmed the quarrellers and asked them: “Why do you fight with each

other?” “Because of water, Sir,” they said. “Which is more valuable, water or human beings?” he asked. “Human beings.” “And which humans are most valuable?” “The King is of all the best,” was the reply. “Then, if that is so, is it reasonable to bring up the matter of water to kill a king who is much more valuable?” asked the Buddha. Agreeing that it was not reasonable they dispersed.

Phra Dharmathitiyan

โปรดพุทธบิดา

๔๓

ในพรรษาที่ ๕ หลังจากทรงตรัสรู้แล้ว พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พร้อมด้วยพระนันทะ พุทธอนุชา พระอานนน์พุทธอุปัชฌาย์ และพระราหุล พุทธโอรส ได้เสด็จไปเยี่ยมอาพาธของพระเจ้าสุทโธทนะพุทธบิดา ที่พระนครกบิลพัสดุ์ ได้ทรงเทศนาโปรดพุทธบิดา ให้บรรลุมรรคผลนิพพานแล้ว

พระพุทธานุชาที่ปรินิพพาน พระพุทธองค์พร้อมด้วยพระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ ได้ทรงจัดการถวายพระเพลิงพระศพเรียบร้อยแล้ว จึงเสด็จจาริกเทศนาอบรมเวไนยสัตว์ต่อไป.

พระปรีชาญาณมุนี

The Death Of Buddha's Father

43

The fifth Lent after Enlightenment had passed. Together with Nanda, his half-brother, Ānanda, his faithful disciple, and Rāhula, his son, the Buddha set out to visit his father, King Sudhodana, who was suffering from a serious malady. To please his father, the Buddha gave

a sermon whereupon the king attained Arahantship and entered *parinibbāna*. With 500 Arahants the Buddha looked after the cremation and then went on his way with his followers to continue preaching to the people.

Phra Prichayanmuni

นางจิณฺจมานวิกาปริภาษพระพุทธเจ้า

๔๔

ครั้นพระพุทธเจ้าประกาศพระศาสนาแม่ไพศาล รุ่งเรืองปรากฏคุณคุณวาทิตยต้องโลก ตามดัดการะ บังเกิดในพระศาสนาเป็นอันมาก ฝ่ายพวกเดียวยลั ยเสื่อมจากตามดัดการะปรากฏคุณคุณวาทิตยในยาม แดกกล้า จึงพากันคิดอุบายได้ร้ายพระพุทธเจ้า จึง ให้นางจิณฺจมานวิกา ผู้เดาใจซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับ พวกคน แดกอาการดังอยู่ในพระคันธกุฎีเดียวกัน กับพระศาสดา จำเนียรกาลล่วงมาหลายเดือน ออก อุบายให้นางเอาไม้ผูกที่ท้องหุ้มมือทำให้บวมแดง อาการดุจหญิงมีครรภ์ แล้วให้ไปกล่าวต่อพระพุทธ เจ้าซึ่งกำลังประทับนั่งบนธรรมาดันแด่สงฆ์ธรรม เทศนาท่ามกลางประชาชนว่า “พระองค์ทรงรู้แต่ การอุกฤษฏ์ ไม่ทรงทราบทำเรือนให้คลอคลา” ยัง

ความงัดงาให้เกิดแก่ปุณณ ยังความดังเงาให้เกิด แก่อริยชนในที่นั้นอย่างยิ่ง

พระศาสดาทรงตรัสว่า เรื่องนี้รู้แต่เจ้ากับเรา เท่านั้น ขณะนั้นบัณฑิตทุกกับพดสีดาอาศัยของทำว ดัดกะแด่สงฆ์อาการร้อน ทรงทราบเหตุแล้วด้วยญา ใช้พระวิฆณกรรมเทพบุตรให้แปลงกายเป็นหญิง มากัดเชือกที่ผูกท่อนไม้ที่ท้อง บรรดาให้ดมพัด เด็กฉานาง ท่อนไม้ตกลงทับเท้านางในท่ามกลาง บริษั

ครั้นปุณณเห็นเหตุเช่นนี้แล้วต่างจับไม้ซ้อน กันคืบขว้างปา นางจิณฺจมานวิกาพ้นจากที่นั้น แผ่นดินก็ยุบไป

พระธรรมวาทิตยวิชัย

Ciñcā's False Accusation

44

The Buddha spread the Dhamma far and wide just as the sun shines brightly over the world, and fortune smiled on Buddhism. When the ascetic non-Buddhistic sects failed to make their mark as fireflies fade in the bright light of the sun they schemed to ruin the Buddha's reputation.

They told Ciñcā Mānavikā, a beautiful girl of their acquaintance, to act as if she had been intimate with the Buddha. This she did for four months. Then she tied a block of wood to her waist and gave her body the appearance as if she were pregnant. While the Buddha was sitting on a dais preaching a sermon to the monks and the populace, she pointed to the Buddha and slandered him by saying: “You know only too well how to seduce, but you do not know how to prepare a house for my

delivery.” Thus she planted suspicion into all those who were not enlightened and pity into those that were enlightened.

The Buddha retorted: “This matter is only between you and me.” But in the meantime Sakka's throne became hot and hard, a sign that he was being informed of the matter. He immediately dispatched Vissakamma, disguised as a mouse, to gnaw through the string holding up the block of wood, and loosened a storm which caused her garments to part and the wood to fall on her feet.

When the people saw that, they threw sticks and stones at Ciñcā Mānavikā, and as she was walking away the earth swallowed her up.

Phra Dhammavudhysistha

ครั้งนั้น พระพุทธองค์ทรงพระดำริจะกระทำ
พระพุทธปาฏิหาริย์ ณ ต้นไม้มะม่วงที่พระองค์
ทรงประทับเมตตาให้นายคันทะปถุกรักษาไว้ อัน
ได้นามว่า “คันธามพพลุกษ์” และด้วยพระพุทธานุภาพ
ไม้มะม่วงนั้นเจริญงอกงามบริบูรณ์ด้วยกิ่งก้านสาขา
ใบและผลร่วงหล่นอยู่เกลื่อนกล่น นกเงือก
ทั้งหลายได้บริโภคน้ำหวานอร่อย กษัตริย์
ก็กิน และพากันโกรธแค้นพวกเดียรถีย์นิครนถ์ที่
พากันโค่นต้นไม้มะม่วงที่อยู่ในบริเวณนั้นเสียหมด
เมื่อทราบข่าวพระบรมมหาราชวังจะทรงกระทำ
พระพุทธปาฏิหาริย์ที่ต้นไม้มะม่วง ก็พากันใช้เมตตา
ขว้างปาพวกเดียรถีย์ และวาดดาหอกเทพบุตรก็
บันดาดมหาเวศพายุให้พายุพัดมณเฑียรจักร
กระจายทำลายลง พระอาทิตย์เวทียิ่งก็ส่องแสงแผด

เผาพวกเดียรถีย์นิครนถ์ให้หิวกระหายบอบช้ำ
มากกายพอกันหนีไปในทิศานุทิศ

ครั้นเวลาบ่ายสายลง พระพุทธองค์ก็ทรงเริ่ม
กระทำพระยมกปาฏิหาริย์ มีพระอาการเป็นคู่ ๆ คือ
เมื่อพระองค์ทรงเหาะขึ้นไปในอากาศเสด็จพระพุทธ
เสด็จด้วยปฐมอภินิหารกรรม แล้วทรงอนุโมทนา
พระพุทธานุภาพไปมาเหมือนพระองค์ บางทีทรงนั่ง
ขัดสมาธิปฐา พระพุทธานุภาพก็ขัดสมาธิวิธินา
บางคราวทรงไถ่ยาต้น พระพุทธานุภาพก็ไถ่ยาต้น
เป็นต้น ขณะนั้นโลกธาตุก็เกิดมหัศจรรย์หวั่นไหว
พระพุทธองค์จึงทรงยังพระโอภาสให้แผ่ไปในห้วง
จักรวาล ทรงพิจารณาอุปนิสัยของเวไนยสัตว์ทั้ง
มวล แต่คงพระดีทธรรมเทศนาโปรดให้ได้บรรลุมรรค
ผล และ นิพพาน พระกิตติสารโสภณ

The Miracle Of The Double Appearances

45

When the Buddha had decided to perform once again the miracle of the double appearances in order to silence heretical ascetics, he went from Rajagaha to Savatthi, followed a day later by the heretics themselves who alleged he was afraid of them not being able to match their magic. Having arrived at Sāvattthi they persuaded their patron to build a pavilion with a great sum of money for the purpose of exhibiting their magic tricks.

In the meantime, the Buddha contemplated to perform the miracle of the mango tree. He gave Gaṇḍa, the gardener, seed, which by virtue of his supernatural Buddha-power rapidly grew into a mango tree with plenty of fruit. The mangoes dropped off and people ate them for they were delicious of taste. The populace then grew very angry with the ascetics who had previously cut down a mango grove to make

room for their pavilion and hurled the stones at them. A storm came up and blew down the pavilion. Exposed to the hot sun at noon the heretic ascetics were scorched and pretty soon all disappeared.

In the afternoon the Buddha began to perform the miracle of the double appearances, a beautiful demonstration. As he ascended into the air by virtue of his supernatural power he was simultaneously seen to walk to and fro on the ground. At times he sat crosslegged in his supernatural form and, correspondingly, in his natural form, or he would lie down, again in his dual shape. Then the earth trembled and the Buddha shed his radiance throughout the world to see whether humans were ready for the sermon on how to attain *nibbāna*.

Phra Kittisarasobhon

พระพุทธเจ้าโปรดพระพุทธมารดา

๔๖

เมื่อพระพุทธมารดาสิริมหาเมตตาเทวีเสด็จ
สวรรคต ขณะสมเด็จพระราชาเทวราชเจ้า
ได้เสด็จขึ้นสู่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์
และสมเด็จพระพุทธองค์ก็ทรงปรารภจะเสด็จ
เฝ้าเยี่ยมพระพุทธมารดา ดังนั้นองค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้เสด็จสู่ดาวดึงส์ ประทับบน
พระแท่นบัณฑุกัมพลศิลาอาสน์ ภายใต้ต้นปาริ-

ชาติคกรุกขชาติ แล้วทรงแต่งตั้งพระสัตตคปภรณา
ภิกขรรวมโปรดพระสิริมหาเมตตาเทวี พระพุทธมารดา
และท้าวสักกะเทวราช พร้อมทั้งเทพยดาในหมื่น
จักรวาลซึ่งได้มาประชุมกันในที่นั้น ตลอดไตร
มาศกาลครั้งนั้นพระสิริมหาเมตตาเทวีพุทธมารดา
พร้อมกับหมู่เทพยดาทั้งหลายได้บรรลุอรุณผล.

พระครูปลัดสุวัฒนธุดาณ

Buddha Preaches A Sermon To His Mother

46

Buddha's mother, Mahāmāyā, had died shortly after his birth. She was now in Indra's heaven, and the Buddha decided to visit her. So he ascended to heaven and seated himself on a throne under the coral tree of paradise. There he delivered a sermon on the Abhidhamma Piṭaka

to Sri Mahāmāyā Devī and Lord Sakka. Thousands of *devas* also gathered there during the three months of *vassa*. Buddha's mother and many *devas* walked the Noble Path and attained Arahatsip.

Phra Kru Paladsuvatanadhutagun

พระพุทธเจ้าเสด็จจากดาวดึงส์

๔๗

ครั้นถึงวันอัสดงขุปรุณมีเพ็ญเดือน ๑๑ สัมเด็จพระศาสดาทรงพิจารณาพระวัสส์แล้ว จึงตรัสบอกแก่สัมเด็จพระอินทราว่า “คุณท้าวเทวาริราช ตถาคตจะลงไปสู่มนุษยโลกในเวทาวนนั้น” ท้าวโกสัยก็ณฤมิตซึ่งบันไดทิพย์ทั้ง ๓ ลงจากเทวโลก คือบันไดทองอยู่เบื้องขวา บันไดเงินอยู่เบื้องซ้าย บันไดแก้วประดิษฐานอยู่ในท่ามกลาง และเชิงบันไดทั้ง ๓ นั้นลงจดพินภูมิภาคปฐพีที่ใกล้เมืองดังกัณฑ์นคร และหัวบันไดเบื้องบนจดยอดเขาดีเนรราช อันเป็นที่ตั้งแห่งดาวดึงส์พิภพ และบันไดทองฝ่ายขวานั้นเป็นที่ตั้งของหมู่เทพดาที่จะ

ตามเสด็จ บันไดเงินนั้นเป็นที่ตั้งของหมู่พรหมณ์ทั้งหลาย บันไดแก้วอยู่ท่ามกลางเป็นที่เสด็จขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพระบรมครูประทับสถิตย์เหนือเขาดีเนรราช ทอดพระเนตรเห็นเครื่องตั้งการบูชาของหมู่เทพดาทั้งหมื่นโลกธาตุและหมู่มนุษย์จะนับมิได้ สัมเด็จพระพุทธองค์ทรงยืนประดิษฐานเหนือรัตนบันไดท่ามกลางหมู่เทพพรหมณ์บริษัทแวดล้อมเป็นบริวารก็ทรงกระทำพระยมกปาฏิหาริย์ซ้ำอีกณกาดบดิน

พระวิชัยมุนี

The Buddha Returns From Heaven

47

On the full moon day of the eleventh lunar month the Buddha closed the Lenten season with a ceremony and told Indra: “Today I shall descend to the world of humans.”

Thereupon Indra made three celestial ladders reaching down to earth. The golden one was on the right, the silver one on the left, and the jewelled one in the middle. Their lower portion rested at Sankassa, their upper portion leaned on the mountain of King Sineru where Tusita heaven is located. The golden

ladder was for the *devatās*, the silver one for Brahmā's messengers, the middle one for the Buddha.

When Buddha thus stood on the topmost rung on Sineru Mountain he could see the offerings of the *devatās* in the different worlds and of human beings, and performed the *yamaka pāṭihāriya*, or the miracle of the double appearances.

Phra Vijaiyamuni

พระพุทธเจ้าเปิดโลก

๔๘

ภาพนี้ได้แก่เมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จขึ้นไปเทศนา พระสังคายนาภิธรรมโปรดพระพุทธมารดาในชั้นดาวดึงส์เทวโลก เมื่อครบไตรมาสแล้วพระองค์ทรงเสด็จลงมายังมนุษยโลก ในวันแรม ๓ ค่ำ เดือน ๑๑ ณ เมืองสังกัสสนคร ในคราวเสด็จครั้งนี้ ด้วยอิทธิปาฏิหาริย์ของพระพุทธองค์ ทรงบรรดาให้สัตว์ปัดค์มองเห็น

ซึ่งกันและกัน คือชาวมนุษย์มองเห็นชาวสวรรค์และสัตว์นรก ชาวสวรรค์มองเห็นชาวมนุษย์และสัตว์นรก สัตว์นรกมองเห็นชาวมนุษย์และชาวสวรรค์ ยิ่งไปกว่านั้นแม้แต่สัตว์ดิรัจฉาน หรือคนตาบอดก็ด้ามารมณ์เห็นพระพุทธองค์ และสัตว์ปัดค์เหล่าอื่นก็ปรารถนาพุทธภูมิด้วยกันทั้งด้น.

พระครูประสาธ เกสโร

Buddha Opens Up The Bowels Of The Earth

48

After the Buddha had gone up to Tusita Heaven to preach the Abhidhamma to his mother during the three months of lent, he came down again to earth on the first day of the waning moon of the eleventh lunar month. He descended at Sankassa City.

On this occasion all beings in the three worlds were able to see one another by virtue of his supernatural power. That is, ordinary

humans saw heavenly beings and those in hell; those in heaven saw both humans and devils; and those in hell saw the inhabitants of the earth as well as those of heaven. Even animals and the blind were made to see the Buddha and all creatures longed to attain Buddhahood.

Phra Kru Prasat Kesaro

นางมาคันติยากับพวกมิจฉาทิฏฐิต่ำปรีภาพระพุทธเจ้า

๔๙

ครั้งหนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จประทับในพระนครโกสัมพี ยังประชาชนให้เลื่อมใสในพระพุทธศาสนาด้วยพระธรรมเทศนามีอนุพุทฺธิกาเป็นต้น ในหมู่ผู้เลื่อมใสมีหญิง ๕๐๐ มีพระนางดำมาวดี อัครมเหสีของพระเจ้าอุเทน เป็นหัวหน้า ได้เลื่อมใสและบรรพชาพระโสดาปัตติผลแล้ว ก็พระนางดำมาวดีนั้น มีพระนางมาคันติยา อัครมเหสีของพระเจ้าอุเทนอีกคนหนึ่งเป็นคู่แข่ง ไม่เลื่อมใสพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะในเมื่อพระนางยังเป็นสาวนั้น มาคันติยาพราหมณ์ผู้บิดาของพระนางได้ติดต่อเพื่อมอบพระนางให้เป็นภรรยาของพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธองค์ไม่ทรงรับ และครั้นได้ขึ้นและไม่ปรารถนา ฉะนั้นเมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จมายังพระนครโกสัมพี และมีพระนางดำมาวดีเป็นพุทธอุปัฏฐาก พระนางมาคันติยาจึงได้ให้ข้าราชบริพารเมืองแดงให้พวกทาสและกรรมกรต่ำและปรีภาพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยวัตถุเป็นเครื่องต่ำ เครื่องปรีภาพ ๓๐ ประการ คือ ๑. เจ้าเป็นโจร

๒. เจ้าเป็นพาด ๓. เจ้าเป็นบ้า ๔. เจ้าเป็นอูฐ ๕. เจ้าเป็นวัว ๖. เจ้าเป็นตา ๗. เจ้าเป็นสัตว์นรก ๘. เจ้าเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ๙. ผู้ศรัทธาของเจ้าไม่มี ๑๐. เจ้าหวังได้ทุกข์อย่างเดียว

เพราะถูกต่ำและปรีภาพเช่นนั้น พระอานนเถระเจ้า ผู้พุทธอุปัฏฐาก ทนไม่ไหวจึงทูลให้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไปสู่ที่อื่น แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า ไม่สามารถจะเสด็จไปสู่ที่อื่นได้ เมื่อเรื่องเกิดขึ้นแห่งใดก็ควรให้สงบ ณ ที่นั้น เพราะถ้าไปสู่ที่อื่น และถูกต่ำถูกปรีภาพ ณ ที่นั้นอีก ก็จำต้องหนีเรื่อยไป เมื่อเป็นเช่นนั้นก็หาที่สุดแห่งคำต่ำปรีภาพไม่ได้ แล้วตรัสพระคาถาธรรมเทศนาสอนว่า “เราจักอดทนถ้อยคำด่าดงเกิน ดังช้างอดทนถูกศรซึ่งตกไปจากแฉ่งในสงคราม” เพราะคนเป็นอันมากเป็นผู้ทุกข์ พระพุทธองค์ก็ประทับอยู่ต่อไป ชาวร้ายก็สงบลง.

พระปัญญารังสี

Māgandiyā's Revenge

49

At one time the Buddha went to Kosambī to preach at the invitation of Queen Sāmāvatī, spouse of King Udena, who came with her five hundred maidens to pay him respect.

But another queen, Māgandiyā by name, who was her rival, hated the Buddha very much since he had refused to marry her at her father's request. In revenge, Māgandiyā hired respected citizens and laborers to curse him with the ten curses saying he was a ruffian, a slanderer, an insane person, a camel, a bullock, an ass, hellish, animal-like, unfit for heaven and ripe for hell.

The Buddha's disciple Ānanda could not stand it any longer and requested the Buddha they should move away from the place. But the Buddha refused saying that most people are evil-minded and cited a proverb: “We should be able to bear contumely just like an elephant who is able to withstand patiently the piercing arrows in a campaign.”

They stayed on, and in time the ill rumors subsided.

Phra Panyarangsi

ทรมานอาพวกยักษ์กลับเป็นสัมาธิษฐิ

๕๐

สมัยนั้นพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เมือง
อาฬวี่ พระเจ้าอาฬวกษัตริย์ผู้ปกครองประเทศ
ได้เสด็จออกล่าสัตว์ ถูกอาพวกยักษ์จับพระองค์ได้
และจะกินเป็นอาหาร พระองค์จึงทำสัญญากับยักษ์
ว่า ขอให้ปล่อยพระองค์ ๗ จะส่งมนุษย์มาให้กิน
ทุกวัน ยักษ์ก็ยอมตาม

ตั้งแต่นั้นมา พระเจ้าอาฬวกก็ทรงตั้งให้นั
กโทษส่งไปให้เป็นอาหารของอาพวกยักษ์ตาม
สัญญา เมื่อนักโทษหมดคุกแล้ว ก็ทรงตั้งให้เา
ทองคำไปวางด่อไว้ ใครมาหยิบทองคำก็ให้
เจ้าหน้าที่จับหาว่าขโมยของหลวง แล้วส่งไปให้
ยักษ์กิน เมื่อไม่มีผู้ทำผิด จึงทรงตั้งให้จับเด็ก ๆ
ไปให้ยักษ์กิน ผู้ที่เป็นบิดามารดาและหญิงที่มีครรภ์
ต่างกลัวกันเป็นกำลัง ต่างอพยพหลบหนีซุกซ่อน
ไปในที่ต่าง ๆ ในที่สุดโปรดให้ส่งพระอาฬวี่ราช

โอรสของพระองค์ไปให้ยักษ์

พระพุทธเจ้าทรงเห็นอุปนิสัยของยักษ์ว่าพอ
จะกลับใจได้ แต่พระกุมารจะเป็นคนดีต่อไปใน
ภายหน้า จึงเสด็จถึงต้นไทรที่อยู่ของยักษ์ก่อนที่
ราชบุรุษจะนำกุมารมาให้ยักษ์ พระองค์ประทับ
บนบัลลังก์ของยักษ์ ๆ โกรธมาก จึงพยายาม
จำแคงฤทธิ์ต่าง ๆ เพื่อทำร้ายพระพุทธเจ้า แต่
ไม่สำเร็จจึงถามปัญหารธรรมะเป็นใจความว่า “บุคคล
ฆ่าอะไรเสียได้จึงมีความสุข” พระพุทธเจ้าตรัสตอบ
ว่า “บุคคลฆ่าความโกรธ เสียได้จึงมีความสุข”
ยักษ์เดิมนได้จึงยอมตนเป็นสาวก เมื่อราชบุรุษ
นำกุมารไปมอบให้ยักษ์ ยักษ์ไม่กินกดับยก
ถวายให้พระพุทธเจ้า ๕ อาพวกยักษ์กลับเป็น
สัมาธิษฐิได้.

พระวิสุทธิสมโพธิ

Buddha Converts The Demon Ālavaka

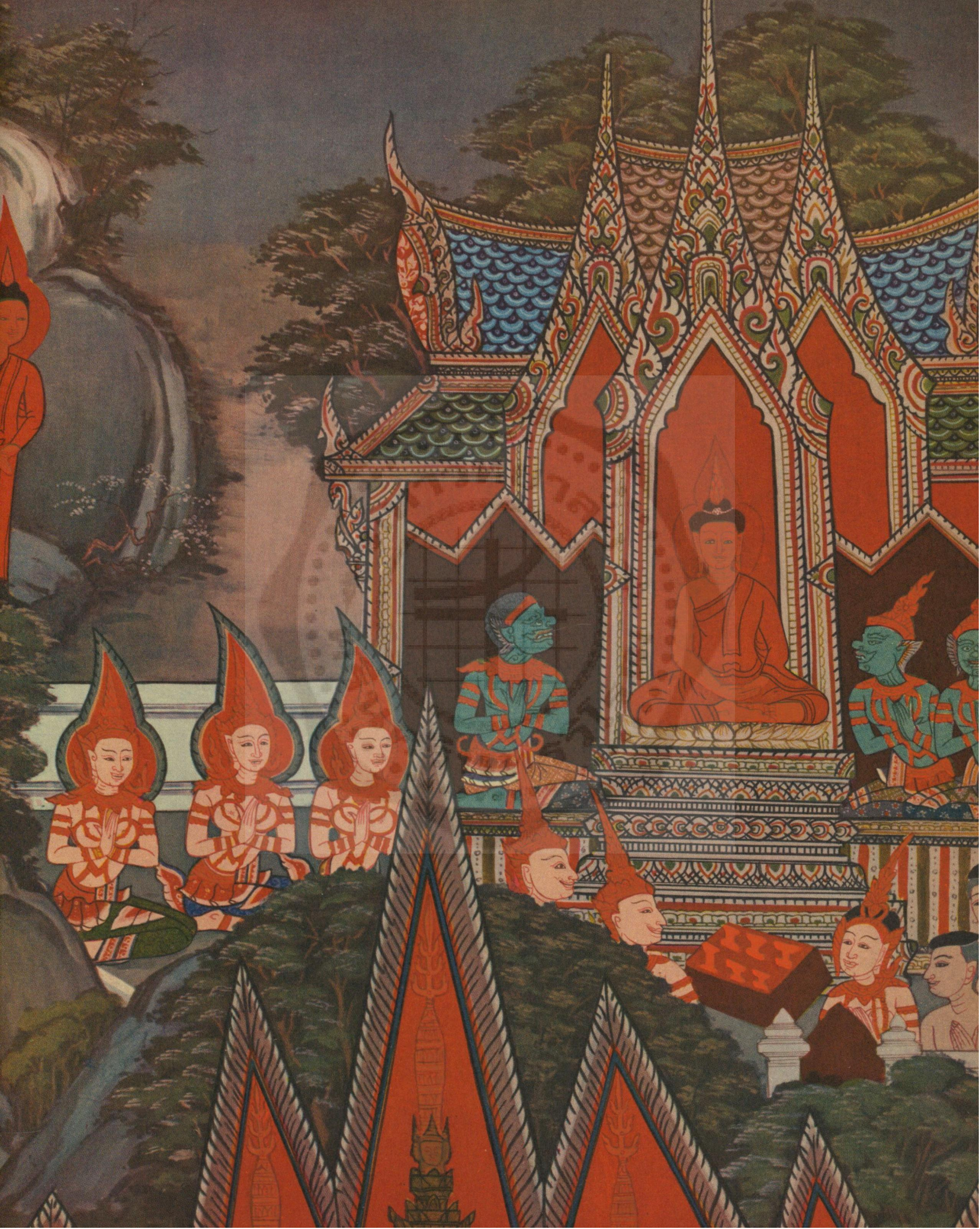
50

Once when the king of Ālavī went hunting he was overpowered by a *yakkha*, or demon, Ālavaka by name. He was set free but not until he had promised to send every day a human being for Ālavaka to devour.

The prisoners were sent one by one to the demon, but when there were no more the king had a lump of gold placed somewhere publicly. If anyone tried to steal it he was arrested and sent to the demon to be devoured. After a while no one tried to steal the gold any more and the king took a child to satisfy the demon. Now all the parents and prospective mothers were afraid and all moved away, and the king was about to offer his own son to Ālavaka.

The Buddha, however, knew that the demon could be converted. Accordingly he went to the banyan where Ālavaka dwelled before the king's servant arrived with the prince. When the demon saw him sitting on his own dais he became enraged and with all his might tried to destroy the Buddha. Then he put a riddle to the Buddha: "Killing what benefits the killer?" The Buddha answered: "Killing anger benefits the killer." The demon was interested and offered himself as a disciple. When the king's servant brought the prince, Ālavaka did not devour him but gave him to the Buddha. Thus was Ālavaka, the demon, converted to right thinking.

Phra Visuddhisombodhi

พระราหุลออกบวช

ครั้งนั้นสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จไป
โคจรบิณฑบาตในกรุงกบิลพัสดุ์นับเป็นวาระที่ ๗
พระพิมพาพระราชเทวีประทับพระองค์พระราหุล
ราชกุมารแล้วรับสั่งให้ไปขอขมทองค้อนพระพุทธรูป
ผู้เป็นราชบิดา แต่เมื่อพระราหุลทอดพระเนตรเห็น
พระบรมศาสดาเข้าก็นึกเลื่อมใสและรักในพระองค์
ตรัสชื่นชมอยู่ตลอดเวลา หาได้ทูลขอขมทองไม่
เมื่อพระพุทธรูปทรงกระทำภคตกิจเสร็จก็เสด็จกลับ
สู่พระวิหารนิโครธาราม พระราหุลก็เสด็จตาม
ไปด้วย ไม่มีใครกีดกัณฑ์ได้

๕๑

พระพุทธรูปองค์ทรงใช้ญาณวิถึตรวจดูก็
ทรงทราบในอภิชัยของพระราหุลว่าอยากจะได้
สมบัติ แต่พระองค์ควรที่จะประทานอริยทรัพย์
มากกว่า จึงตรัสสั่งให้พระสารีบุตรบรรพชาพระ
ราหุลสมเด็จพระอัยการิบัติทรงทราบก็โศกมนต์เป็น
อย่างยิ่งจึงขอประทานพรห้ามมิให้สาวกองค์ใดบวช
บุคคลที่ยังมิได้รับอนุญาตจากบิดามารดา พระ
พุทธรูปองค์ทรงอนุโมทนา

พระสรญาณมุนี

Rāhula's Ordination

The Buddha had collected food in Kapila-
vatthu for six days. On the seventh day Bimbā
dressed up Rāhula, his son, and told him to
approach the Buddha for some lumps of gold.
However, when Rāhula saw the Buddha's
countenance he became deeply touched and
devoted to him. He was full of admiration,
spoke pleasant words, but did not ask for the
gold. When the Buddha had finished his meal
he went back to the Nigrodhārāma Vihāra and

51

Rāhula followed him without anyone
hindering him.

The Buddha exercising his higher powers
realized that Rāhula was very anxious to have
riches. But he resolved to give him the noblest
treasure and told Sāriputta to ordain him. When
the grandfather heard of it he was not at all
pleased and asked the Buddha to forbid his
disciples to ordain anyone without his parent's
permission.

Phra Sarayanamuni

พระราหุณิพพาน

๕๒

เมื่อพระราหุลกุมารได้เห็นพระศิริโฉมของ
พระพุทธองค์เป็นพระราชบิดา ก็พอพระทัยติด
ตามไปถึงสำนัก พระผู้มีพระภาคทรงตรัสให้
พระสารถีบุตรบรรพชาให้ รับไตรสรณาคมเป็น
ตามเณรองค์แรก พระบรมศาสดาทรงยกย่องว่า
เป็นผู้เลิศในทางไม่ต่อการศึกษา

เมื่อพระชนม์ได้ยี่สิบพรรษา ก็ได้รับการ

อุปสมบท ครั้นได้ฟังเทศนาพิจารณาอยู่กับภิกษุ
ให้เห็นเป็นอนัตตา ก็คลายความกระแฉะพระธรรม
ได้บรรลุพระอรหัตผล ในที่สุดก็เสด็จไปดับขันธปริ
นิพพานในดาวดึงส์ เฝ้าห้อมด้วยเทวดาอินท
พรหมณ์มาดักการะ

พระปฏิภาณพังารวัฐ

Rahula's Death

52

As we learned from the previous picture, the Buddha's son, Rāhula, enamored with his father's countenance and much pleased had followed him, and the Buddha had told Sāriputta to ordain him. Rāhula, thus, became the first *sāmaṇera* who accepted the Triple Gem as a refuge, and attained proficiency in education. He was ordained a regular monk when he was twenty years of age.

The Buddha gave him the subject of *rūpa*, or appearance, as *kammaṭṭhāna*, that is, object of meditation. Realizing *rūpa* as *anatta*, that is, not being the self, he attained Arahantship and at last departed from this world to attain *parinibbāna* in Tāvātimsa heaven, surrounded by *devatās*, Brahmā, and Indra, who paid him homage.

Phra Patibhanphangaratha

พระติสสะ^๕ เดิมเป็นชาวเมืองสาวัตถี ได้
ดัดบัพพรรณเมตสนาของพระบรมศาสดา เกิด
ศรัทธา ขอรับการบรรพชาอุปสมบท ปรากฏนาม
ว่า ‘ติสสะ’ ระยะเวลาผ่านไป ท่านเกิดอาพาธ
ด้วยโรคผิวหนังอย่างแรงชนิดหนึ่ง แดกเประ
เดอะเทอะทั่วร่างกาย ทั้งระบมจ্বরก็แปรเปลี่ยนไป
ด้วยเลือด และหนอง ท่านจึงได้รับนามใหม่ว่า
“พระติสสะเถระตัวเน่า” แม้แต่ศิษย์ของท่านเอง
ที่ปฏิบัติอยู่ ก็พากันหลีกหนีไปสิ้น คงเหลือแต่
ตัวท่าน รอคอยความตายอยู่เฉยๆ

พระบรมศาสดาทรงตรวจดูหมดตัวโลก ทรง
ทราบว่ “ติสสะ^๕ ถูกศิษย์ทอดทิ้ง หมดที่พึ่ง
เสียแล้ว ยังคงเหลือแต่เราผู้เดียวเท่านั้นที่จะเป็น
ที่พึ่งของเธอได้” พอได้เวลาดำยัณห์ เสด็จดำเนิน
ไปยังเรือนไฟ ทรงดำงหม้อ ก่อไฟ ใส่น้ำ ยกชน
คังไฟ ครั้นแล้วจึงเสด็จไปยังที่พำนักของท่าน

Buddha Comforts The Dying Tissa

Tissa was said to be a citizen of Sāvattī. After hearing a sermon of the Buddha he was convinced and asked to be ordained. After a while he fell seriously ill with a skin disease. His body was full of pus, his clothes were filthy with blood and putrid matter. His whole body was covered with pits and sores and they nicknamed him “Tissa with the rotten body.” Even his own disciples fled from him and he was waiting for death.

When he was in this condition Buddha surveyed the world with his omniscience and noted: “Tissa has been abandoned, he has no refuge. Only I myself may be his refuge.”

That very afternoon he left his *kutī* and went to the fireplace near Tissa’s dwelling. He cleaned a pot, made fire and boiled water. Then he went up to Tissa’s dwelling and took hold

ติสสะ ทรงจับที่ปลายเตียง พวกภิกษุเห็นเข้า
จึงเข้าช่วยกันหามเตียงมายังเรือนไฟ พระองค์
รับสั่งให้นารามมา ทรงเทน้ำร้อนลงไป รับสั่งให้
ภิกษุช่วยกันซักจวรของท่าน แล้วให้ตากแดดไว้
แล้วให้ช่วยกันขัดร่างกายของท่านด้วยน้ำอุ่น พอ
จวรแห้ง จึงรับสั่งให้ไปช่วยกันผัดคานำตะบองไป
ซัก ท่านนั่งตะบอง ห่มจวรใหม่ ร่างกาย จิตใจ
ก็สบาย นอนรอรับกระแสพระธรรมเทศนาอยู่

พระบรมศาสดาประทับยืนอยู่เบื้องศีรษะ
ครั้นแล้วได้ทรงแสดงธรรมเทศนาแก่ท่าน เมื่อท่าน
ได้สดับแลพิจารณาไปตามกระแสพระธรรม พอ
ทรงแสดงจบ ท่านก็ได้บรรพตเป็นพระอรหันต์ แล้ว
ก็ปรินิพพานด้วยโรคตนเอง พระบรมศาสดาจึง
รับสั่งให้ฌาปนกิจศพของท่านให้เสร็จเจดีย์บรรจุ
อัฐิธาตุของท่านไว้.

พระมหาสนิท สุตธโร

53

of the corners of his couch. The monks immediately understood what the Buddha required and helped him carry it to the fire-place. The Buddha instructed them to bring a trough into which he poured the hot water, and wash his robes. He bathed Tissa’s body in the warm water, and when the robes were dry he put them on Tissa who was now resting comfortably, waiting for the light of the Dhamma.

Now the Buddha placed himself at the head of the couch and preached to Tissa on the deeper aspects of the Dhamma whereupon he attained Arahantship and, owing to his disease, *parinibbāna*. Then the Buddha ordered the cremation of his body and the erection of a *cetiya* to place Tissa’s relics and ashes therein.

Phra Maha Sanith Suddharo

โปรตของคุลีมาลย์

๕๔

อหิงสกุमारเจริญวชิรได้ไปศึกษาคิดป
ศาสตร์ในนครคักกัลด้า การที่นามว่า อหิงสะ
นั้น เพื่อให้เป็นมงคลนามอันหมายความว่า ไม่
เป็นภัยแก่ใคร เธอเป็นที่รักใคร่ของอาจารย์ยังนัก
จึงเป็นที่เกลียดชังของบรรดาต่านศิษย์ทั้งหลาย
และช่วยกันยุยงอาจารย์ให้ชิงชัง

ในที่สุดพระอาจารย์เกิดความจำเริญคิด
สังหารอหิงสะ จึงสั่งให้หาพวงม้ายร้อยด้วยข้อ
นิ้วมือคนพันข้อมาส่งเวฬุวิทยาเขตอีกอย่างหนึ่ง

ด้วยความหวังจะแสดงความกตัญญูเพื่อเรียนวิทยา
เขตต่อไป อหิงสะจึงจับอาวุธเข้าดู่ป่าชาตินี้แคว้น
โกศด เริ่มฆ่าผู้คนตั้งญกรไปมา เก็บข้อนิ้วมืออา
วร้ายพวงไว้ได้ ๙๙๙ ข้อ ยังขาดอยู่เพียงข้อเดียว
อหิงสะตั้งใจจะฆ่ามารดาของตนเพื่อให้ครบจำนวน
พันตามกำหนด แต่พระบรมศาสดาทรงขัดขวางไว้
เมื่อได้สดับพระธรรมแล้วก็ดำริ่ใจอรหัตผล นามว่า
องคุลีมาลย์ภิกขุ ก็บรรลือไปทั่วโลก

พระวิศาลสมณคุณ

The Subduing Of Angulimāla

54

There was a young student at Takkasilā, Ahimsa by name. He was so called because he was a very mild and harmless fellow who fell, nevertheless, victim to the jealousy of his fellow students who poisoned the mind of their teacher against him.

In a fit of irrational prejudice the teacher asked Ahimsa to present him with a garland of 1000 human fingers as a tuition fee. Eager to discharge his obligation to his teacher Ahimsa betook himself to the Jālinī forest in Kosala. There he started systematically to waylay and

kill travellers to collect a finger from the right hand of each victim.

The garland was complete except for a single finger and Ahimsa decided to kill his own mother in order to obtain the thousandth finger. But at that stage he was intercepted by the Buddha and he listened to his teachings. Known by now as Angulimāla he thereupon went forth as *bhikkhu* with the blessing of the Buddha to renounce the world and spread his message far and wide.

Phra Visalsamanagun

พระพุทธเจ้าทรงทรมานช้างนาฬาคีรี

๕๕

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงมีพระ
หฤทัยหนักแน่นเยือกเย็น เห็นด้วยดีและไม่เลือกหน้า
แม้ผู้คิดร้ายก็ไม่ทรงคิดตอบ กลับมีเมตตาอารีต่อ
ผู้ประทุษร้ายดูจนเป็นธรรมชาติเย็น ย่อมให้ความ
เย็นแก่คนทั้งดีและชั่ว และด้วยอำนาจเมตตาคุณ
ของพระองค์ย่อมจะบรรดาทำให้ผู้ที่มีจิตคิดมุ่งร้าย
กลายเป็นดี

ครั้งภาพนั้น แด่ดังถึงช้างนาฬาคีรีซึ่งเป็นช้าง
ดุร้ายทารุณ ซึ่งมีกำลังสามารถที่จะเบียดเบียนฆ่า
มนุษย์ให้ลำบากล้มตายได้ นายควาญช้างปล่อยช้าง
นั้นไปตามคำสั่งของพระเทวทัต เพื่อปลงพระชนม์
ของพระศาสดาเจ้าผู้เลื่องลือดำเนินไปสู่ราชคฤห์มหา

นคร ช้างแปรแปรนแดนเร็วดุจขวานฟ้าหรือไฟฟ้า
มุ่งพระชนม์ของพระองค์ ๆ ทรงชนะโดยวิธีรตนา
คือแผ่เมตตาอันมีเต็มเปี่ยมในพระองค์ ด้วยอานุภาพ
แห่งเมตตาอันนี้ ช้างไม่ทำร้าย เพราะฉะนั้น เมตตา
จึงมีคุณค่าเลิศ สามารถทำเรื่องร้ายกลายเป็นดีได้
และ ณ ที่นั้นพระอานนทเถระผู้อุปการะ ยอมสละ
ชีวิตคิดนถองพระคุณของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า ได้ไปยืนเบี่ยงหน้า เพื่อกันมิให้ช้างมาทำร้าย
พระองค์ นับว่าท่านมีความสละอันสูงส่ง และจ
รักภักดีอันเยี่ยม ควรบูชาหัวใจของท่านผู้มอญมคคิ
อันดีเลิศ.

พระศรีวิสุทธิคุณ

Buddha Calms The Fierce Elephant

55

Just like water whose nature is to cool both
good and evil persons so the Buddha with his
constant and sympathetic mind calms all beings,
human and non-human. Through this surpassing
compassion whoever does evil will be converted
to do good.

This picture shows the fierce elephant
Nalāgiri who had injured and done harm to many
people. The mahout had been ordered by
Devadatta to release it and kill the Buddha on

the way to the city of Rājagaha. The animal
rushed vehemently toward the Buddha like a
streak of lightning or like jungle fire to snatch
his life away. Ānanda, the Buddha's disciple,
without thought of his own life, tried to stop
the elephant to protect the Buddha. But the
Buddha overpowered the elephant with his
infinite compassion. Compassion, indeed, is the
best armor and should be made supreme.

Phra Srivisuddhigun

พระมหาโมคคัลลานะปรินิพพาน

๕๖

พระมหาโมคคัลลานเถระ เป็นพระสาวกได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเลิศกว่าภิกษุอื่นฝ่ายช้างมฤตขี และทรงตั้งไว้ในตำแหน่งอัครสาวกเบื้องซ้าย เป็นกำลังใหญ่ในการประกาศพระศาสนา ท่านสอนคนที่มีใจชั่วร้ายให้อ่อนโยน ผู้กระด้างให้เป็นคนเรียบร้อย ผู้ตระหนี่ ให้เป็นนักเสียสละ เป็นต้น ทรงแสดงธรรมแก่พวกประชาชนๆ จึงหันหลังให้แก่ศาสนาตนกลับนับถือพระพุทธศาสนามากขึ้นทุกที

พวกเดียรถีย์เป็นดั่งหนึ่งเป็นคู่แข่งกับพระพุทธศาสนา ตามดัดการระตนน้อยลงทุกที เมื่อทราบว่พระพุทธเจ้าเป็นผู้นำประชาชนไป จึงเรียกรว่เงินจากอุปัฏฐากของตน แล้วจ้างโจร ๕๐๐ คนให้ฆ่าพระเถระเสีย พวกโจรก็รับคำ

ดมัยนั้น พระมหาโมคคัลลานเถระ อาศัยอยู่

ที่กาฬศิลาประเทศ พวกโจรพากันไปล้อม ท่านหนีโจรทางช่องเพดานทำตายข้อฟ้าหนีไป พวกโจรล้อมอยู่ถึง ๒ เดือน จับท่านไม่ได้ ครั้นเดือนที่ ๓ ท่านพิจารณาเห็นกรรมของตนเอง ในชาติก่อนเคยทุบตีบิดามารดา และถึงเวลาที่จะปรินิพพาน จึงไม่หวั่นยอมให้โจรมันทุบตีตามชอบใจ

พวกโจรทุบตีจนกระดูกละเอียดดุจปลายข้าวสารแล้วพากันหลบหนีไป พระเถระจึงดำริวมจิตเข้าฌานรวมอดีตภาพมาเฝ้าพระพุทธเจ้าทูลดาปรินิพพาน พระองค์ทรงอนุญาต จึงกลับไปปรินิพพานที่กาฬศิลาประเทศ พระพุทธเจ้าพร้อมพระภิกษุสงฆ์ เทพยดาต่างมากระทำสักการบูชา ๗ วัน แล้วถวายพระเพลิง เก็บอัฐิมาบรรจุไว้ใน ชุมพระวิหารเชตวัน กรุงสาวัตถี.

พระสุธรรมมุนี

Death Of Moggallāna

56

The Buddha considered Moggallāna the greatest of his disciples and appointed him chief disciple on his left [Sāriputta being his right-hand disciple]. Moggallāna was foremost in propagating Buddhism. He calmed the violent, made the rude gentle, the miserly generous. He conveyed messages from heaven and hell, converting people to the doctrine.

Some sects of ascetics were inimical to the Buddha followers who seemed to prosper while they were failing. They called a meeting and found it was Moggallāna who was most responsible in converting their coreligionists. They prevailed upon their patron to employ some 500 ruffians to kill the Thera.

While Moggallāna was staying at Kālasilā, the ruffians surrounded him, but he escaped through an opening in the ceiling. They besieged him for two months. But, in the

third month Moggallāna reflected on his past *kamma* and realized that he had done harm to his parents. He was ready to enter *parinibbāna* as the final link in his *kamma*. He did not try to escape but let the ruffians have their way who beat him till his bones were broken like grains of rice in threshing, and fled. Then Moggallāna concentrated, conveyed himself through supernatural power to the Buddha to bid him good-bye and ask permission to enter *parinibbāna*. This was granted and he returned to Kālasilā to enter *parinibbāna*.

Together with the Saṅgha and the *devatās* the Buddha went to pay homage to his disciple. The cremation ceremonies lasted seven days and the relics were kept in an archway in Jetavana Vihāra, at Sāvattihī.

Phra Sudhammamuni

เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว แสดงธรรมโปรด
เวไนยสัตว์ให้บรรลุมรรคผล ทรงประดิษฐาน
บริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา
ในพรรษาที่ ๔๕ พระชนมายุ ๘๐ เสด็จจำพรรษา
ที่บ้านเวพุลคามเขตเมืองไพศาลี ครั้นออกพรรษา
แล้ว ก็เสด็จต่อไปจนถึงป่าवादเจดีย์ ณ ที่นั้น
ได้ทรงปลงชนมายุสังขาร ในวันมาฆปุรณมีเพ็ญ
เดือน ๓ แล้วทรงเสด็จไปสู่บ้านภคินทคาม หัตถิคาม
อัมภคาม ชมพูคาม และเมืองโกคนคร โปรดแสดง
พระธรรมเทศนาแก่มหาชนทุกแห่ง ต่อจากนั้น
เสด็จไปสู่เมืองปาวานครและเสด็จเข้าไปอาศัยถ้ำ
มะม่วงของนายจุนท์บุตรช่างทอง

นายจุนท์ทราบข่าวก็มีความยินดี ถึอรูปเทียน
ดอกไม้ของหอมมาตั้งการะพระพุทธเจ้า ๆ ก็ได้ทรง
ประทานพระธรรมเทศนาให้นายจุนท์จนบรรลุได้ดา

บัคติผล และได้กราบทูลนิมนต์พระพุทธเจ้ากับพระ
ภิกษุสงฆ์ทั้งหลายเข้าไปฉันอาหาร บิณฑบาต
ยังนิเวศถานของตน ในเวดาร์งขึ้นนายจุนท์ก็ให้
คกแต่งชาทนียะโภชนียาหารอันประณีตกับทั้งสุกร
มัททวะ เมื่อพระพุทธเจ้ากับพระภิกษุสงฆ์มาสู่ณเวสน์
แห่งนายจุนท์ ด้วยพระญาณอันพิเศษ ซึ่งทรง
ทราบอันตรายในสุกรมัททวะจึงตรัสแก่นายจุนท์ให้นำ
สุกรมัททวะมาอังคาสเฉพาะแต่พระองค์ผู้เดียวเท่านั้น
ที่เหลืออยู่นั้นให้ขุดหลุมฝังเสียเพราะ ทรงพิจารณา
เห็นว่า บุคคลผู้ใดผู้หนึ่งในมนุษย์โลกเทวโลก จะ
บริโภคนสุกรมัททวะแล้วยังเตโชให้เผาผลาญนั้น
มิได้มี เว้นเสียแต่พระพุทธเจ้า และให้อังคาส
พระภิกษุอื่นด้วยชาทนียะโภชนียาหารอย่างอื่น ๆ

พระวิเชียรธรรมคุณาธาร

After the Buddha had attained Enlightenment he, with his infinite kindness, preached and enlightened a great many others. He established the four divisions of *bhikkhus*, *bhikkhunīs*, *upāsakas*, and *upāsikās* who spread the *Dhamma* far and wide.

When he was 80 years of age, in his 45th Lenten season, he stayed at Veluvana, in Vesālī. After Lent he went to Pāvā. There, on the full moon day of the month of Maghā, he decided to enter *parinibbāna* within three months. He came by way of Bhaṇḍagāma, Hatthigāma, Ambagāma, Jambugāma, and Bhoga City and arrived at Pāvā where he stayed in the mango garden of Cunda, the goldsmith's son. Cunda

heard of it and was glad. He brought offerings and incense to the Buddha who gave a sermon for his benefit, making him a *sotar*.

The following day Cunda invited the Buddha and all the monks to have lunch at his home. He had a very delicious meal with *sūkaramaddava* in preparation. When, with his supernatural power, the Buddha learned that the food was spoiled, he asked Cunda to give some only to him but bury the rest. For he knew that if anyone in the world of men or of *devas* would eat this *sūkaramaddava* he could not digest it but become ill, except the Buddha himself. The other food, however, was safe.

Phra Vijieradhammagunadhara

อศคทานของนายจุนท์

๕๘

เมื่อพระพุทธเจ้าได้ทรงเสวยสุกรมัททวะ
บิณฑบาตของนายจุนท์แล้ว ได้ทรงทำอนุโมทนา
ให้นายจุนท์เกิดมีคติปราโมทย์ แล้วเสด็จไปประทับ
ณ อัมพวันอุทยาน ในวันนั้นบังเกิดมีกษัตริย์โรคลง
พระโลหิต และทรงแสดงบุพพกรรมของพระองค์
ในชาติก่อน ทรงอดกลั้นทุกข์เวทนาด้วยอิริยา
ขันติ จนทุกขเวทนามบรรเทา

พระองค์พร้อมหมู่พระภิกษุสงฆ์เสด็จไปเมือง
ปาวานคร ในระหว่างทางเกิดทุกข์เวทนามถ้ำ
จึงแวะพัก ณ ภายใต้ต้นไม้กิ่งสาขาร่มเงาสนิท
จึงตรัสแก่พระอานนท์ว่า “ผิวงจะมีบุคคลผู้หนึ่งสงสัย
คติเตียนนายจุนท์ว่า พระพุทธเจ้าเสวยบิณฑบาตของ
นายจุนท์เป็นปัจฉิมบิณฑบาต แล้วบริขาร
นายจุนท์จักเดือดร้อนเค็ลือบแฉง อานนท์
จงเปิดข้อสงสัยของนายจุนท์ว่า บิณฑบาต

๒ ประการ คือ ๑. บิณฑบาตอันนางสุชาดาถวาย
พระองค์เสวยแล้วตรัสรู้ตั้งัพพัญญุตญาณ ๒.
บิณฑบาตอันนายจุนท์ถวาย พระองค์เสวยแล้ว
บริขาร มีอันสิ่งซึ่งมากเสมอกันไม่มีทานอื่น
เทียบเท่า เพราะบิณฑบาตของนางสุชาดาเป็นเหตุ
ให้พระองค์ได้บรรลุอุปาทิเสถนิพพาน ส่วน
บิณฑบาตของนายจุนท์เป็นเหตุให้พระองค์ได้
อุปาทิเสถนิพพาน ”

พระพุทธเจ้าตรัสสอนต่อไปว่า “บุคคลผู้
ให้ทานย่อมเจริญด้วยบุญ ผู้ละเว้นจากบาปเป็นผู้
ไม่มีเวร ผู้ตั้งมั่นในกุศลเป็นผู้เว้นจากกรรมอันลามก
บุคคลผู้สิ้นจากราคะ โทสะ และโมหะ เป็นผู้บรรลุ
พระนิพพาน ” ฉะนั้น บิณฑบาตของนายจุนท์
จึงมีอันสิ่งซึ่งมาก.

พระวิมลมุนี

Buddha Exonerates Cunda

58

After the Buddha had eaten Cunda's meal of *sūkaramaddava* he graciously told Cunda, who was concerned, that he enjoyed it and went to a mango grove to rest. There he got violently ill, even discharging blood, whereupon he told the story of one of his former births explaining that his present condition was the result of his *kamma*, or action, then. As a physician he had given his patient an overdose of laxatives causing a bloody discharge. He patiently endured his present pain until it subsided.

Upon leaving Pāvā the Buddha suffered very much and stopped under the shade of a tree saying to Ānanda: “If anybody were to blame Cunda for the meal he served which hastens my

parinibbāna, it would cause much grief to Cunda. Therefore, Ānanda, set his mind at ease. Upon the first meal served to me by Sujātā I attained Buddhahood, and upon the last one served by Cunda I attain *parinibbāna*. Both meals, therefore, had the same quality.” And he continued :

“One who gives alms is worthy of merit; one who abstains from sin will not reap revenge, one who becomes established in good will not do evil; one who is done with *rāga*, passion, *dosa*, anger, and *moha*, ignorance, will attain *nibbāna*. Therefore Cunda's meal was beneficial.”

Phra Vimalamuni

พระพุทธองค์ทรงประชวรหนักจนน้ำเดียว

๕๙

หลังจากเคยพระกระยาหารของนายจุนท์แล้ว พระพุทธองค์ทรงประชวรหนัก ขณะที่ทรงพระพุทธดำเนินไปนครกุสินารา ในท่ามกลางมรรคา ทรงพักได้ร่มไม้แล้วรับสั่งให้พระอานนท์ไปหาน้ำมาถวาย พระอานนท์กราบทูลว่า “ธารน้ำแห่งนี้คนเขิน แดะบัดนี้ลมเกวียน ๕๐๐ ได้ผ่านไป น้ำขุ่นไม่สมควรจะบริโภค ขอจงเสด็จพระพุทธ

ดำเนินไปยังแม่น้ำกกุชานที่เกิด น้ำได้จะได้ดื่มด้วยให้ดำรงอายุ” แต่พระบรมโกลนาถครัดตั้งถึง ๓ ครั้ง พระอานนท์จึงนำบาตรไป ทนใดที่พระอานนท์ก็มดงคักน้ำอันขุ่นกับันดาดให้น้ำนั้นได้สะอาดเป็นมหัศจรรย์ยิ่งนัก แดวก็นำน้ำนั้นมาถวายพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วย

พระวิสุทธิสมณาจารย์

Buddha Asks Ānanda For Water

59

We already know that the Buddha had eaten Cunda's food, fallen ill on the road to Kusinārā and taken a rest under a shady tree. There he asked Ānanda for water from the nearby stream to quench his thirst. Ānanda, however, said: “This stream is very shallow, the water is muddy and turbid, not suitable for drinking. Please move on to the Kakutṭhā River where the water is clear and clean, pleasant to bathe in and good to drink.”

Nevertheless, the Buddha insisted three times to have the water. At last Ananda took the *patta* and went to the stream. When he bent down to scoop up the water which was muddy and turbid, it became clear at once by a miracle, and he brought it back for the Buddha to drink.

Phra Visuddhisamanacharya

พระพุทธเจ้าปรินิพพานได้ปัจฉิมสาวก

๖๐

เมื่อพระองค์ได้ฉันภัตตาหารของนายจุนทะในวันนั้น ก็บังเกิดพระอาพาธโลหิตบัณฑุกโรคมี่กำดั่งกড়া (ลงพระโลหิต) แล้วจึงมีพระพุทธปฏิมาตรัสแก่พระอานนท์ว่า “ มาเราไปสู่เมืองกุสินารานครกันเถิด ” พอเสด็จถึงป่าสาละวันของมัลลิกษัตริย์นครกุสินารา จึงรับสั่งให้พระจุนทะเอะรปูดาตอาสนะลง ณ ที่ระหว่างต้นไม้สาละคู่หนึ่ง ให้หันพระเศียรไปทางทิศอุดร แล้วประทับดีหไถยา ตั้งพระทัยจะไม่เสด็จลุกขึ้นอีก ทรงแสดงธรรมและแนะนำวิธีปฏิบัติต่าง ๆ แก่ภิกษุสงฆ์อยู่ตลอดเวลา พออย่างเช้ารุ่งราตรีกาลวันนั้น มีบริพารภิกษุหนึ่งชื่อ สุภัททะ มาขอเข้าเฝ้า พระอานนท์เห็นพระพุทธองค์ทรงลำบากพระกายจึงห้ามไว้ สุภัททะก็อ่อนวอนจะขอเข้าเฝ้าให้ได้ พระบรม

ศาสดาทรงทราบ จึงประทานโอกาสให้สุภัททะเข้าเฝ้า ถ้ามปัญหาต่าง ๆ พระองค์ทรงแก้ไขปัญหาและเทศนาธรรมกถาให้ฟัง จนเป็นที่เข้าใจ สุภัททะได้เฝ้ามโสดทูตขอบรรพชาอุปสมบท เมื่อสุภัททะได้อุปสมบทแล้ว ก็พยายามเจริญวิปัสสนาจนได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ทนเห็นพระพุทธองค์เป็นพระสาวกองค์สุดท้าย

ก่อนนั้นพระองค์ประทานปัจฉิมโอวาทว่า “ ดูภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราเตือนท่านทั้งหลายให้รู้ถึงขารทั้งหลายมีความเสื่อมลงไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงให้กิจทั้งปวงถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด ”

พระครูสุวัฒนสังฆกิจ

The Buddha's Parinibbāna

60

When the Buddha had partaken of Cunda's food, and told of his *kamma* in a former life he said to his disciple Ānanda: "Come, let us go to Kusinārā."

Ānanda followed and they came to a forest of Sāl trees belonging to the King of the Mallas at Kusinārā. There the Buddha told Cunda Thera to prepare a couch between two Sāl trees and laid himself down as a lion would sleep, with his head to the north, determined not to rise again. All the time, however, he was instructing and giving sermons to the *bhikkhus*.

Night fell and Subhadda called on him but was stopped by Ānanda who was much con-

cerned about the Buddha. However, the Buddha asked him to draw near and Subhadda then put many questions to him which he had on his mind and which were answered very clearly and distinctly. He became most devout and asked to be ordained. After that he practiced meditation and became an Arahant. He was the Buddha's last disciple.

Now the Buddha delivered his last sermon saying: "I have told you all about the corporeal realm which is subject to decay and change. Strive earnestly."

Phra Kru Suvadhsangakich

ภาพนั้นแสดงเมื่อตอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เสด็จปรินิพพานแล้วถึงวันที่ ๗ คราวนั้น ท่านพระ
มหากัสสปพร้อมกับภิกษุบริวาร กำลังเดินทาง
จากเมืองปาวาจะไปยังเมืองกุสินารา เพื่อเฝ้าสมเด็จพระ
บรมศาสดาแต่เนื่องด้วยเป็นเวลาดึกถึงวันแคว
ร้อนจัด ท่านจึงแวะพักที่ร่มไม้ที่ริมไม่ใกล้ทางจร
รเมื่อแดดอ่อนแล้วจึงจะเดินทางต่อไป เมื่อขณะ
พักนั่งพักอยู่ริมไม้นั้น ก็พอมองอาชวกผู้หนึ่ง
ถือดอกไม้ม้วนมนทวารพดดอกไม้ใหญ่ผูกติดกับกิ่ง
ไม้ ถือคางร่มเดินมา จึงคิดว่าดอกไม้ในไม้นั้นไม่มีใน
แดนมนุษย์เป็นดอกไม้สวรรค์ จะมีในแดนมนุษย์
ก็ต่อเมื่อผู้มีฤทธิ์บันดาล และพระโพธิสัตว์เสด็จ
ปฏิบัติในนครภีระมารดาเป็นคณ แต่ว่าสมเด็จพระ
ศาสดาของเรา บัดนี้ทรงพระชรามากอยู่
แล้ว พระองค์คงจะเสด็จดับขันธปรินิพพานเสียแล้ว
เป็นแน่ คำวโรกาสแล้ว ท่านจึงลุกขึ้นจากที่นั่งเข้าไป
หาอาชวกผู้นั้น ยกหัตถ์อุทิศที่คันศรโมฆชนเห็น

เคียวเกิดถวายการวาระในพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว
จึงถามว่า “เออที่ท่านยังทราบข่าวพระศาสดาของ
เรายังไหม” อาชวกจึงตอบว่า “พระสมณโคดม
ได้ปรินิพพานเสียได้ ๗ วันแล้ววันนี้ ดอกไม้นั้นข้าพ
เจ้าได้เก็บมาจากบริเวณที่เสด็จปรินิพพานนั้น” พอ
ทราบข่าวว่าพระศาสดาเสด็จปรินิพพานแล้วท่าน
พวกภิกษุผู้หนึ่งก็พากันร้องไห้บริเวณการถึงองค์
สมเด็จพระพุทธ ส่วนท่านที่เป็นอรหันต์เกิดธรรม
สังเวชในความที่สังขารเป็นอนิจจตาภิธรรม ในพว
กภิกษุบริวารนั้น มีพระสุภัททะ ซึ่งบวชเมื่อภายหลัง
รูปหนึ่ง เทียบห้ามปรามมิให้พวกพระทั้งหลาย
ร้องไห้เศร้าโศก กลับแสดงความดีใจที่พระผู้มีพระ
ภาคเจ้าเสด็จปรินิพพานเสีย เรื่องที่พระสุภัททะ
แสดงออกซึ่งอาการดังนี้ ต่อมาภายหลังพระมหา
กัสสปเถระ ได้ถือเอาเป็นเหตุสำคัญแล้ว กระทำ
ปฐมสังคายนา.

พระราชเวที

Kassapa Hears About The Passing Away Of The Buddha

61

Kassapa, together with his disciples, was travelling along the road from Pāvā to Kusinārā to make a call on the Buddha. The sun was hot and he stopped under a tree by the wayside.

As he was waiting there for the cool of the evening, an Ajīvika, a naked man, approached holding a big flower like an umbrella over his head.

Kassapa spied him and thought that such a flower could not be of this world, but must have come from the heavenly world by supernatural means or through the agency of a Bodhisatta. Thinking that the Buddha, being old, might have attained *parinibbāna*, he went up to the man, and, with a gesture of the hands asking the Buddha's pardon for his thoughts,

asked: “Do you have any news about the Buddha?”

“Gotama, the Buddha, attained final *parinibbāna* some seven days ago,” replied the man and continued: “This flower I brought from where his deathbed stood.”

When Kassapa and his men heard that they began to lament; but those who were Arahants commiserated everything as *anicca* or changeable. However, the monk Subhadda who had been ordained in his old age, asked them not to cry but to be glad, for now the Buddha would no longer restrain them and they would be free to do what they pleased. Kassapa took up his case to urge the first revision in the rules of the Order.

Phra Rajvedi

สุกัทธิกษุณฺณกล่าวลบลหฺลฺพระธรรมวินัย

๖๒

ครั้งนั้น พระมหากัสสปะเถระเจ้า พร้อมด้วย
ภิกษุบริวาร ๕๐๐ คน เดินทางจะไปเฝ้าสมเด็จพระ
บรมศาสดาในระหว่างทางได้ทราบข่าวปรินิพ
พานของพระผู้มีพระภาค บรรดาอริยสงฆ์ที่เป็น
พระอรหันต์ก็ปลงธรรมสังเวช แต่ก็ยังมีดำริเป็น
พระชินาสถกคิดว่าควรควมให้ไปมา

มีพระภิกษุชฎุมุขผู้บวชเมื่อแก่ ชื่อสุกัทธิ
ร้องห้ามภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลายอย่าเศร้า

โศกรำไรถึงพระสมณะนั้นเลย เราทั้งหลายพ้นแล้ว
แล้วจากพระสมณะนั้นได้ยิ่งดี ท่านอย่ามัวตั้ง
ถึงสิ่งควรทำไม่ควรทำ เราลำบากใจนัก บัดนี้เรา
จะทำสิ่งใดก็ได้ตามพอใจ ไม่ต้องเกรงบัญชาผู้ใด”
แม้การปรินิพพานขององค์พระตมมาตมพุทธเจ้า
เพียง ๗ วันเท่านั้น ยังมีบุคคลกล่าวครหาได้ถึง
เพียงนี้

พระสวณวรรณายก

Subhadda's Heresy

62

As shown in the previous picture, Mahā-Kassapa, who was on his way with his disciples to call on the Buddha, received the message of the Buddha's *parinibbāna*. Those who had attained Arahantship speculated about the body, the others, unenlightened, mourned and cried.

Now, there was an elderly *bhikkhu*, Subhadda by name, who had entered monkhood at an advanced age. He stopped those *bhikkhus* who were carrying on saying: “Don't be sorry

about the passing away of the Buddha. It is better we are rid of him, for he always told us what to do and what not to do, a thing most bothersome to us all. Now we can do anything we care to do without fear of anyone ordering us about.”

Only seven days had passed since the *parinibbāna* of the Buddha when a *bhikkhu* dared to speak thus!

Phra Sawanvoranayok

ถวายพระเพลิงพระสรีระพระพุทธเจ้า

๖๓

ปฐมเหตุที่พุทธบริษัท จะทำการบูชาในวัน
อัฐมีติดกรรม ๘ คาเดือน ๖

หลังจากพระ พุทธองค์ ปรีณิพพาน แล้ว ได้ ๗
วัน เหล่ามัตถกะศรัย ในนครกุสินารา พร้อม
ด้วยชาวพระนครทั้งหลาย ได้เชิญพระบรมศพมา
ประดิษฐาน ณ มกุฏพันธเจดีย์

วันนั้นพระมหากัสสปเถระเจ้า พาพระสงฆ์
บริวาร ๕๐๐ รูป มาจากเมืองปาวา ได้ทราบข่าว
จากอาชวกผู้หนึ่งในระหว่างทางว่า พระพุทธองค์
ปรีณิพพานได้ ๗ วันแล้ว พระสงฆ์เหล่านั้นพอ
ทราบก็ตั้งนั่ง ท่านที่เป็นอรหันต์ก็ปลงธรรมสังเวช
ท่านที่เป็นปุถุชนก็เศร้าโศกเสียใจ ร่ำไห้ไปตามๆ
กัน พระมหากัสสปตอบโยนพระสงฆ์เหล่านั้น
ให้หายเศร้าโศกแล้วได้พาไปยัง มกุฏพันธเจดีย์
ทันที พอไปถึงจึงทำปทักษิณ ๓ รอบ ถวายบังคม

แล้วได้กล่าวรำพึงถึงความกตัญญูตเวทีและความ
จงรักภักดี ที่คนมีต่อพระพุทธองค์ แล้วจึงตั้งยาสี
ฐานให้พระบาททั้งสองของพระพุทธองค์ ทรงชำระ
แรกพระหีบทองออกมา เพื่อรองรับการถวายบัง
คมแก่คน พอจบคำอธิษฐานพระบาททั้งสองได้
ชำระแรกพระหีบทองออกมา รองรับการถวายบังคม
ของพระมหากัสสปตั้งประสงค์ ท่านขอให้อริกรรม
แล้วพระบาททั้งสองก็ได้กลิ้งเข้าไปในพระหีบทอง
ดังเดิมโดยไม่มีอะไรผิดปกติเลย หลังจากนั้นไปไฟ
ก็ติดพระศพเองไหม้อยู่ตลอด ๗ วัน ๗ คืน

ครั้นแล้วเหล่ามัตถกะศรัย จึงเก็บพระบรม
ธาตุ เชิญเข้ามาสู่ฐานฐานศาสดา กระทำสักการ
บูชา สัมโภชอีก ๗ วัน

พระมหาพิศิษฐ์ สุจิตโต

On the eighth day of the waning moon of the sixth lunar month, or seven days after the Buddha's *parinibbāna*, the King of the Mallas of Kusinārā, together with his subjects, brought the Buddha's body to a shrine called Makuṭa-bandhana where the cremation was to take place.

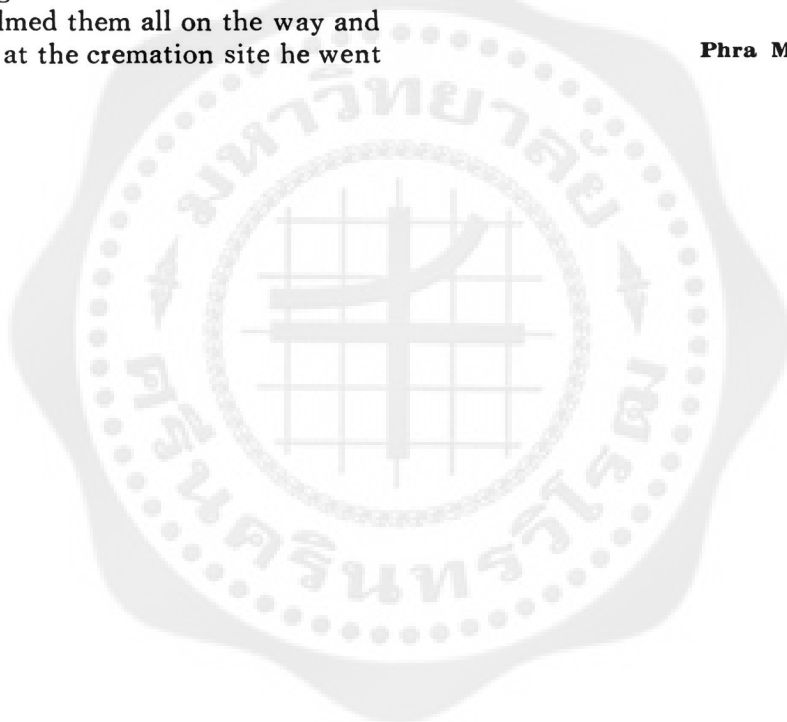
That day Phra Maha Kassapa or Kassapa the Great came and brought along 500 disciples from Pāvā city after he had received the Ājīvika's message (see picture 61). The monks were perplexed, the Arahants speculated about the impermanence of the human body, but those who were not enlightened at all cried out with grief. Kassapa calmed them all on the way and when they arrived at the cremation site he went

clockwise around the coffin three times, made his obeisance and pondered about his gratitude and faithfulness to the Buddha.

He swore that if his homage were acceptable the Buddha's feet should come out of the coffin as a sign. No sooner had he finished when the Buddha's feet came through the golden coffin. Kassapa then asked the Buddha's pardon and the feet were withdrawn. The funeral pyre was lit and burned for seven days.

The King of the Mallas afterward collected the remains and the ashes, had them carried to Santhāgāra Sakyānam and instituted a celebration lasting for seven days.

Phra Maha Phisis Suchitto

ขณะนั้นมกษัตริย์ทั้ง ๗ พระนคร มีกรุงอาชาต
ศัตรูราช เป็นอาทิ ยกพลโยธาทัพมาล้อมเมืองกุสิน
นาราแล้วให้พลทหารร้องประกาศเข้าไปในเมืองว่า
ให้แบ่งปันส่วนพระบรมธาตุให้เราโดยดี ถ้าไม่แบ่ง
ให้ก็จงออกมาชิงชัยยุทธการกัน เราจะชิงเอาพระ
สารีริกษัตริย์นั้นจงได้ ฝ่ายกษัตริย์มถราชในนครกุสิน
นาราก็ให้พลทหารขึ้นประจำหน้าที่บนเชิงเทินปรา
การ แล้วร้องตอบไปว่า พระผู้มีพระภาคเจ้า
มาปรีณิพพานที่นี่ พระบรมศาสดาเจ้ามาสู่คาม
เขตรของเรากับพระองค์เอง แล้วตั้งข่าวสาส์นเข้า
มาให้เราออกไปหาถึงสำนักพระศาสดา อนึ่งแก้วอัน
ประเสริฐเกิดขึ้นในคามเขตรของท่าน ๆ ก็ไม่ยอม
แบ่งให้แก่เราอันใด นี่ก็เหมือนกันข้าพเจ้าจักไม่ยอม
แบ่งให้แก่ท่าน กษัตริย์ทั้งต้องฝ่ายต่างก็กระทำการ
คุกคามอันเป็นเหตุแห่งการไม่เหมาะสมกับการปรี
ณิพพานแห่งองค์สมเด็จพระบรมศาสดา ซึ่งการ

ปรีณิพพานของพระบรมศาสดาครั้งนั้น จะเป็นชนวน
ก่อสงครามในการแย่งพระบรมสารีริกษัตริย์กันขึ้น
ครั้งนั้นเมืองกุสินารามีนักปราชญ์ชื่อ โทณ
พราหมณ์ ซึ่งเคยเป็นอาจารย์ตั้งสอนมาหลายนคร
แล้ว เมื่อได้สดับเหตุการณ์วิวาทจะก่อสงครามขึ้นอัน
เกี่ยวกับปรีณิพพานแห่งองค์สมเด็จพระบรมศาสดา
เช่นนั้นเห็นว่าไม่สมควร อาตมาต้องออกไประงับ
เหตุการณ์ ณ บัดนี้ แล้วจึงขึ้นยืนบนเชิงเทิน
แห่งหนึ่ง ร้องประกาศห้ามออกไปเพื่อไม่ให้เกิด
สงครามขึ้น ฝ่ายกษัตริย์ทั้งหลายเมื่อได้ยินวาทะของ
ท่านโทณพราหมณ์ ซึ่งเคยเป็นอาจารย์ของตน
ต่างฝ่ายก็เลยหยุดฟังการประกาศห้ามของโทณ
พราหมณ์ ผลที่สุดก็เลยตกลงแบ่งพระสารีริกษัตริย์
ออกเป็น ๘ ส่วน เพื่อแจกให้นครต่าง ๆ เอาไป
บรรจุไว้เพื่อเป็นที่ตั้งการระลึกต่อมามาตลอดจนทุกวันนี้
พระชยานันทมุนี

Dona Prevents War Over The Buddha's Relics

64

After the cremation of the Buddha kings from seven countries were advancing with their armies toward Kusinārā shouting: "Give us some of the Buddha's relics or come out to fight." The king of the Mallas in Kusinārā ordered his soldiers to take position, mount the defences of the city and sent this answer back: "The Buddha came here to attain his *parinibbāna*. Then he sent for me. Now, if you had a very valuable jewel in your land, you probably would not give me a piece of it, would you? I could not give you any part of the relics either."

The kings were about to fight, surely not an appropriate thing in view of the Buddha's recent *parinibbāna*.

When Dona, a learned Brahman and an instructor well-known in several cities, heard about the conflict so shortly after the *parinibbāna* of the Buddha, he decided that it was not well to let things come to that impasse and set about to calm the kings. Standing on the parapet he called out to the kings to stop their quarrel. When the kings heard his persuasive utterance and knowing him to be a renowned instructor, they stopped fighting. Dona, then, divided the relics into eight parts and distributed them to the countries concerned as a perpetual memorial for the Buddha.

Phra Jayananthamuni

โทณพราหมณ์แจกพระบรมสารีริกธาตุ

๖๕

ครั้นได้จัดถวายพระเพลิงพระพุทธรูปแล้ว มัตถกษัตริย์ให้เชิญพระบรมสารีริกธาตุ ไปประดิษฐานไว้ในสถานฐาการค่าดาท่ามกลางพระนคร กุสินารাজัการรักษาดูไว้เป็นอย่างดี และให้มีคุรียาค์คนตรีประโคมเป็นโกธาทดตลอดกาลประมาณ ๗ วัน

ครั้นนั้นเหล่ากษัตริย์และพราหมณ์ ๗ พระนคร คือ ๑. พระเจ้าอชาตศัตรูกรุงราชคฤห์ ๒. เจ้าดิจฉัณ เมืองไพลาดี ๓. เจ้าศากยะ ณ เมืองกบิลพัสดุ์ ๔. กุติลกษัตริย์ ณ อัดดกัปปนคร ๕. โกติยกษัตริย์ ณ รามคาม ๖. มหาพราหมณ์เจ้าเมืองเวฐฐีที่ปะละ ๗. เจ้ามัตถะ ณ เมืองปาวา เมื่อต่างทราบข่าว

ปรีนิพพานก็ต่างตั้งทูตมาขอส่วนแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ พวกมัตถกษัตริย์ไม่ยอมให้จนเกือบจะเกิดสงครามประหารซึ่งกันและกัน

ณ ที่นั้น โทณพราหมณาจารย์ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ จึงเกิดยกด้อมกษัตริย์ทั้งหลายให้ปรองคองพร้อมเพรียงกัน แล้วโทณพราหมณ์จึงถือเอาคุมพะ คือทะนานทองคำของพระบรมสารีริกธาตุแบ่งเป็น ๘ ส่วนเท่าๆ กัน ครั้นเสร็จแล้ว ส่วนคนก็ทูลขอทะนานทองนั้น เพื่อไว้เป็นที่ระลึกการบูชา.

พระศรวิญาณ

Dona Distributes The Buddha's Relics

65

After the Buddha was cremated the chief of the Mallas had the ashes brought to the center of the city of Kusinārā and erected a pavilion over them. There were celebrations for seven days.

Kings and Brahmins from seven different countries sent missions asking for some relics of the Buddha, but they were refused by the Mallas. Amongst them was King Ajātasattu of Rājagaha, the Licchavis of Vesālī, the Sakyas of Kapilavatthu, the Bulis of Allakappa, the

Koliyas of Rāmagāma, a great Brahman of Vethadīpa, and the Mallas of Pāvā. They nearly started a war.

Then Dona, the Brahman, persuaded them to settle the dispute amicably. He used the *dumpha*, a gold measure in the shape of a cup, divided the remains into eight equal parts and asked for the *dumpha* for himself in memory of this event.

Phra Srivarayan

เกี่ยวกับภาพต่าง ๆ

ปัญหาคำณีนนี้เกี่ยวข้องกับอายุภาพที่เขียนไว้ซึ่งไม่ใช่เป็นการง่ายนักในการคัดลอกมา อาจจะได้ว่า ไม่มีภาพคอนโดเกินกว่ารัชกาลที่ ๓ หรืออย่างนานที่สุดก็ ๑๘๐ ปี เป็นอย่างมาก ภาพคอนโดใหม่ที่สุดที่คัดลอกมานั้น ประมาณ ๘๐ ปี เท่านั้น

สมัยต่าง ๆ นั้นเป็นการยากที่กำหนดได้ บางทีภาพนั้น ๆ ก็จะต้องซ่อมแซมหรือเสริมด้ทับลงไปหลาย ๆ ครั้งและบางทีก็อาจจะไม่เหมือนกับเดิมก็ได้

แน่นอนทีเดียว ย่อมเป็นทางที่ดีที่สุดในการที่จะกำหนดสมัยใดลงไป โดยอาศัยอายุขัยของโบสถ์ที่ภาพนั้นปรากฏอยู่ ถึงกระนั้นนักควนักดวรางโบสถ์ก็ยังไม่แน่นอน ยิ่งอีกทางหนึ่งที่พอจะสันนิษฐานสมัยได้ยุคใดได้คือ ดัชนี อาศัยขอบนทภาพเหล่านั้น อาจจะชี้ให้ทราบหลักคำณีน ๆ ได้ โดยกล่าวไว้แล้ว ดัชนีพื้นใหญ่หรือดักทุหาบนั้นเป็นแบบภาพดีโบราณสมัย พนมมิด ๆ หรือดำนนั้นเป็นแบบใหม่กว่ามาก

ในการรักษาคิดปกรมณนั้น ให้คงรูปเดิมอยู่ นั้นเกี่ยวข้องกับปัญหาหลายประการ คือ หดงคามักแก่งหรือผ่นที่เขียนภาพนั้น ๆ เกี่ยวกับอุณหภูมิ ฝน ๆ ฝน ๆ ควรจะได้รับการบูรณะตรงที่ผ่นม่นาซึมได้หรือที่ม่นาฝนไหลลงถูกต้องได้ หรือตรงหุดคาโหว่ ๆ ถ้าหากดีหลายด้ระบายทับลง ในที่แห่งใดแห่งหนึ่ง ดึงนภาพนั้นควรรักษาไว้ด้วยการเพิ่มกาวผสมด้ให้มากขึ้น อีกประการหนึ่ง ดับบ้างด้น

ทานกว่าด้น ถ้าเงินเดื่อผ่นผ่นไปถูกต้องหรือผ่นผ่นเข้าจะทำให้ด้นภาพเหด่นไปมาก อย่างน้อยก็ด้วหนึ่ง แต่ด้ครที่ร้ายกาจที่สุดของด้ผสมแบบนคอคความชนทมอยู่เรื่อย ๆ นั้นเอง

ย่อมจะเป็นที่ก่ดวชวญกันอย่างมากมาย ในการคัดลอกภาพจากชวประวัติของด้มเด็จพระด้มมาด้มพุทธเจ้า ให้เหมาะแก่การทำแม่พิมพ์ค่อไปอุดมการณแห่งพุทธจริยาประวัติด้นได้รวบรวมได้ ๖๕ ภาพ เหตุการณอย่างหนึ่งที่คนไทยชนชอบนัก นั่นคือ การเขียนภาพนั้นแหละบ้อยที่สุด ความเพียรพยายามที่จะวาดให้ด้ที่สุด ซึ่งเกอบจะเกาด้ที่สุด บางทีก่คมาเพียงด้ก่น้อย หรือไม่ด้ชานชานาญอะไรทำนงนั ภาพที่เขียนใหม่ ๆ ก่มีมากมายให้เด็กได้ไ้เมื่อภาพเก่า ๆ นั้นจะไม่ด้จะมีคุณภาพหรือถูกต้องตามแบบคิด้บ้นัก

เมื่อได้เด็กภาพแล้ว ซึ่งแต่ด้ภาพนั้นต้องการความพิณิจพิเคราะห์ และความเคยชินกับวัดต่าง ๆ ในประเทศไทยมาก ปัญหาได้เกิดชนเช่นการวาดภาพให้ด้แบบทรวดทรง ให้ภาพพจน์บนผ่นเข้ากันกับคำบรรยายคดอดไปทั้งหมด หรือภาพที่แยกเป็นด้กษณะด้เหด่นม่น ๆ บางภาพก็ใหญ่มากเต็มก่าแก่ง ด้วทั้งหมดได้ค้คมาหรือเปด้ารายละเอียดย่อมจะหายไปในการคัดลอกซึ่งจะไม่ได้ความแจ่มกระจ่างพอ ทั้งให้ด้ตอกค้คด้กกับการค้คตอกนัจำนวนดืบ ๆ ภาพ เหตุการณทงหลายนคิด้บ้นได้พยายามเด็กหาด้วที่เหมาด้มประกอบ

ภาพสีถ่ายจากผนังโบสถ์ ภาพที่ ๕๗

Color Photograph of the Original of Picture No. 57

กับเรื่องของบุคคลและอากัปกริยาวางอยู่ในส่วนกลาง มีภาพที่ ๓ ประกอบเป็นตัวอย่าง ซึ่งไม่มีนักดนตรีเลย ส่วนมากขาดหายไป อันจะพิสูจน์ได้จากภาพถ่ายจากภาพเดิมที่ฉนั้น ศีลปินไม่เคยบันทึกว่าเจ็บปวดเมื่อยดำในการพยายามหาเรื่อง, ร่างรูป ๑ และผสมสอดคล้องให้ดูดยภาพประกอบกันได้อย่างสบายใจ

โดยวิธีของศิลปิน ย่อมเป็นที่น่าเสียดายว่ามีบางสิ่งเกิดขึ้นหายไปในช่วงเมื่อคราวคัดลอก ซึ่งควรจะดูให้ทราบซึ่งถึงคุณค่ายิ่งกว่านั้น ตัวอย่างเช่น ดัทอง (ดีเงินไม่ได้ใช้เลย) ไม่มีแสงทองฉายเด่นให้เห็นชัดเหมือนแบบเดิมซึ่งใช้ทองเปลวแท้ๆ บิดทรวดทรงอันงามวิจิตรของโบสถ์นั้นเป็นแบบลดถอยไทยและคัดลอกมาอย่างมีชีวิตจิตใจ แล้วก็จะต้องวาดโดยช่างพิมพ์ตามหลักเทคนิคคือ ใครได้คัดลอกทำแม่พิมพ์จะได้รับอภัยในความเลอะเลือนไม่ตรงตามภาพเดิมเป็นบางส่วน (คือวาดภาพให้เหมือนกับภาพเดิมจริง ๆ)

ทั้งนี้เกี่ยวกับ การขาดตกบกพร่องเช่นนี้ขึ้นอยู่กับขอบเขตของการคัดลอกทำแม่พิมพ์ แต่ฉนั้น แต่มันก็ไม่สามารถจะเทียบกับการที่ศิลปินคัดจำเรีรูปรมาได้เพียงนี้ เนื่องจากเขามีใช้แค่

เพียงคัดลอกเท่านั้น หากยังบูรณะเพิ่มเติมซึ่งที่ขาดตกบกพร่องพร้อมๆ กันไปในขณะที่คัดลอกนั้น

การบูรณะได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจจะพิสูจน์ได้จากตัวอย่างดังภาพ “ บัณนิมิตนทบาตร ” นั้น เป็นภาพตอนที่ ๕๗ ดัภาพที่ถ่ายจากผนังวัดพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ย่อมปรากฏเป็นพยานอยู่ชัดแจ้ง นายแหม่มเปได้เขียนแก้ไขส่วนที่ลบเลือนให้เป็นภาพสมบูรณ์ ดังปรากฏในหน้า ๑๓๖ - ๑๓๗ ซึ่งมีใช้แต่เพียงพิจารณาเท่านั้น เป็นผู้ชำนาญพิเศษเท่านั้น ยังจะสมมุติว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญศิลปะไทยเท่า ๆ กับความรู้ทางพุทธประวัติด้วย

ส่วนใหญ่ของภาพเท่าที่ฉสามารถจะตอบส่วนใดนั้นเป็นฝีมือจีนกับฝรั่ง ดูที่เค้าหน้าตาและเครื่องแต่งกาย ซึ่งจะชี้ให้เห็นแจ่มชัด และแบบวาดเขา, ศีลน, ต้นไม้, ดอกไม้เหล่านี้เป็นทางดังเกิดได้อีกทางหนึ่ง การแรเงาให้เห็นเป็นปูนปลาสติก, ให้เห็นเป็นภาพของจริง, และเป็นรูปภาพที่วิเศษต่างกับบอกว่าเป็นศิลป์แบบฝรั่ง, และแบบงามๆ ของจีน, ขวดแจกันและเครื่องกฤษณาคือเป็นลักษณะศิลปะจีนส่วนมาก นักโบราณคดีทางศิลปะย่อมจะตีความพิศดารจากภาพเหล่านี้ได้อย่างง่ายดาย.

About the Paintings

The problem as to the age of the original paintings is not easily solved. It can be said that none are older than the reign of Rama I, or at the most 180 years. The latest paintings that have been selected here for reproduction are about 80 years old.

Age is most difficult to establish. Often the paintings have been restored and painted over. It is sometimes possible under certain lighting conditions to see the original below.

It is, of course, best to judge the age by the temple in which the painting is located. However, since often the date of construction is uncertain, other means must be employed to determine the date of painting, such as the color of the ground. Under the notes on the pictures may be found some guiding principles. Generally speaking, large areas of light pink or rose are typical of old paintings, dark or black background is typical of more recent ones.

The state of preservation of the original depends on many factors. A painting sheltered from climatic vicissitudes will be found to be better preserved than one on a wall where there is seepage or where rain pours down from a crack in the plaster or from the defective roof. If several colors were superimposed in a certain area, then the painting is better preserved because of the added size. Again, some colors are more stable than others. Carelessness in touching or leaning against the wall have contributed to destroying many of these murals, at least in part. But the main enemy of these paintings done in distemper is and remains dampness.

Much could be said about the selection of the scenes from the life of the Buddha given in the color plates. The highlights of the Buddha's

life have been presented in 65 pictures. Certain events are liked a great deal by the Thai people and were, therefore, painted more frequently than others. An effort was made to bring only the best, which are almost always also the oldest. Sometimes a less valuable or—what is practically the same—a more recent painting was chosen when the older painting was either not available or too imperfect.

After the selection was made, which in itself required much search and familiarity with the temples in Thailand, the problem arose as to the right form for the picture, for on the walls the narrative—in the form of the composition—is continuous, on the whole, or separated by special devices which may cut across the rectangular picture. Some paintings are very large, covering a great space on the wall. Had the whole been copied, much detail would have been lost in the reproduction without a gain in clarity, leave alone the labor involved in copying perhaps hundreds of figures. At all events the artist endeavored to select a proper area with the principal person or action at the centre. Had picture No. 3, for instance, been painted without the musicians at the bottom, much would have been lost.

Technically it is regretted that something is lost in the color reproductions of the artist's copies which must be seen to be fully appreciated. For instance, the gold (silver was never used) does not stand out as brilliantly as it does in the originals as well as the copies where real gold leaf is used. Often the fine and delicate lines so characteristic of Thai temple paintings and sensitively reproduced by the artist, had to be redrawn by the printer for technical reasons. Whoever has worked with reproductions by

mechanical processes will also pardon occasional aberrations from the paintings (original as well as copy) so far as color is concerned. All these imperfections reside in the limitations of any process of reproduction, but they are as nothing compared with the labor which the artist accomplished. For, he did not merely copy; he restored while copying.

The extent of the restoration may be judged by one example, the painting of "The Buddha's Last Meal." In the sequence of pictures above it is No. 57. A color photograph of the original as it may be inspected on the walls of Phra Thinang Buddhai Sawan, is here reproduced. Mr. Hampe's restoration, reproduced on pages 136-137 must not only be considered

a work of skill. It presupposes an intimate knowledge of Thai art and life as well.

The main influences upon the paintings which are detectable are Chinese and European. The subject matter, such as a European or Chinese face or dress, will give it away immediately. But also stylistically such influences are noticeable in the treatment of rocks, waves, trees and flowers. Shading in order to give a plastic appearance in the face, perspective, and a peculiar treatment of the landscape, reveal European influence; prominence of Chinese types, typical vases, and certain devices are characteristic of Chinese paintings. The connoisseur of art will easily detect these idiosyncrasies in the paintings.

การบรรยายภาพ

คำบรรยายภาพทั้งหมดนี้ได้รับความกรุณา
ความร่วมมือจากคณะสงฆ์ไทย พระเดชพระคุณ
เจ้าทงหลายต่างก็เป็นผู้ดูแลอารามต่าง ๆ ที่มีภาพ
ศิลปะเหล่านั้น และยังรู้เรื่องพุทธประวัติได้เป็น
อย่างดีด้วย รวมทั้งยังมีพระคณาธิการสงฆ์ช่วย
ร่วมมือบรรยายภาพ ๖๕ รูป บางท่านก็ดำรง
ตำแหน่งสูง ๆ เกือบทั่วราชอาณาจักรไทยตลอด
ถึงมลายา ชนแรกที่รับคำบรรยายมาเป็นพากย์ไทย
แต่ก็แปลเป็นอังกฤษ ถ้าฉบับใดเป็นภาษาอังกฤษ
ก็แปลกลับเป็นพากย์ไทยคู่กันไปเสมอ

การแปลนั้นทำกันอย่างเร่งรีบตลอดเวลา แต่
ต้องระวังความผิดพลาดในการถ่ายทอดภาษาทั้งต้อง
เพราะบางทีต้นฉบับพากย์ไทยก็เขียนอธิบาย
และบ้างก็มีการวิเคราะห์หรือรื้อเพื่อจะทำให้
คำบรรยายนั้น ๆ เหมาะสมกับภาพหรือการแปล
ตามความเชื่อของผู้บรรยายแต่ละท่าน เช่น
และทำให้หนังสือเล่มนี้ประกอบขึ้นด้วยคำบรรยาย
เป็นรูปวรรณคดี คำบรรยายซึ่งเป็นความแปลจาก
ปรัชญา เทววิทยา และศาสนาอื่น ๆ เทวดาที่แวด
ล้อมกรุงตั้งว่าไม่เหมาะสมกับภรณ์นี้ หากแต่เป็น
ธรรมเนียมคนไทยได้เชื่อถือกันอย่างเดิมนิยมมาก
มายหลายกระแสมิเกลียใหญ่ต้องนิกลายคือ ธรรมยุต
และมหานิกาย ต่างก็ได้ร่วมงานนี้ ราชานามภาษา

อังกฤษเขียนเป็นรูปวาด ส่วนมากเขียนตามหลัก
ต้นตอถูกต้อง ตามรูปที่ใช้จะกดตัวรายนามเป็นภาษา
อังกฤษนั้นยังไม่เป็นระเบียบ และบางทีก็ยังไม่ถูก
หลักเกณฑ์ทีเดียว บางท่านก็ชอบเป็นรูปภาษาบาลี
บ้างก็เป็นแบบไทย

ท่านคิดบิน รู คอดฟ คัมบลิอ อี แฮมเป
เกิดปี ค.ศ. ๑๙๐๖ (พ.ศ. ๒๔๔๙) ในกรุงเบอร์ลิน
และได้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๓
(พ.ศ. ๒๔๗๖) ภายหลังที่ท่านผู้นับ Hochschule
ท่านก็เรียน Vereinigte Staatsschule für Freie
und Angewandte Kunst ก่อนนั้นชื่อ Hochschule
der bildenden Künste ในนครเบอร์ลิน การ
ฝึกหัดงานของท่านต้องเดินทางไปอย่างกว้างขวาง
ในประเทศแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน โดย
เฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศเยอรมนี จากประเทศนั้น
ท่านก็ไปตระเวนออกไกลทีเดียว ท่านผู้นับความ
ชำนาญในการเขียนภาพภูมิประเทศแต่พอใจจะเขียน
ภาพผนังโบสถ์และชีวิตประจำวันของประชากรไทย
ท่านเป็นอาจารย์สอนศิลปะและวิธีคัดลอกภาพผนัง
โบสถ์วิหารและเครื่องประดับประดา ความรู้สึก
สนใจในศิลปะไทยย่อมประจักษ์ในหนังสือเล่มนี้
โดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดูต้นฉบับแล้วก็จะเห็นใจใน
การให้ชื่อและวิธีของทองคำ

About The Descriptions

The descriptions of paintings were kindly prepared by members of the Thai Saṅgha who are often the very best authorities on Thai temple art as well as the stories depicted in them. Sixty-five members of the Order, some very highly placed, from all parts of Thailand and Malaya, graciously consented to write the stories. The great majority of the descriptions were received in Thai and had to be translated into English, those in English were translated into Thai.

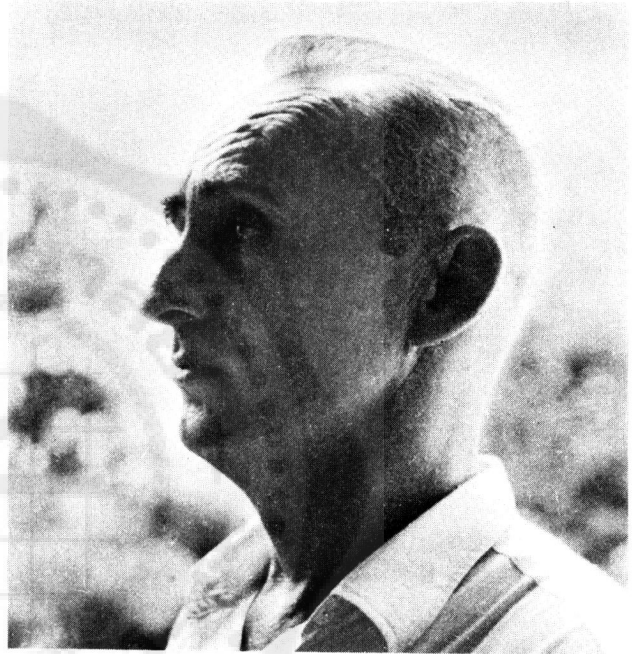
The translations are free, but care has been exercised that they reproduce the spirit of the original. Sometimes contextual and other considerations made it necessary to edit the descriptions.

The individual narration or interpretation of each contributor was respected, and thus we have descriptions which are liberal, descriptions which are interpretative, philosophical, mystical or yet of a different cast. Their standing side-by-side is not felt to be incongruous. Rather it bears out the character of Thai Buddhism which is liberal and has many facets. Both major branches, the Dhammayutta and the Mahānikāya, are represented. In the English text, the Pāli form of names has been given rather than the Sanskrit one.

As to the spelling of names, no uniformity was and, perhaps, could not be achieved: Some clerics give their Pāli names, others prefer the Thai adaptation.

The artist, Rudolf W.E. Hampe, was born in 1906 in Berlin and has lived continuously in Thailand since 1933. After finishing his course in the Hochschule he studied in the Vereinigte

Staasschule für Freie und Angewandte Kunst (formerly Hochschule der bildenden Künste) in Berlin. His apprenticeship was followed by

extensive travel in the countries of the Mediterranean region, and especially in Turkey from where he went to the Far East. He specializes in landscape painting, but loves to paint Thai temple scenes and the everyday life of the Thai people. He is also a master of the graphic arts and developed special methods of copying Thai temple paintings or temple ornaments. His great feeling for Thai art is evinced by the paintings in this book which must be seen in the original to be fully appreciated in all their warmth of color and glow of gold.

คำชี้แจง ภาพพุทธจริยาประวัติ

๑

วิมาน คือปราสาทลอยบนเวหา เป็นธรรมเนียมที่เชื่อกันมา ใช้แบบสถาปัตยกรรม มีกนกเครือวัลย์ประกอบ แบบสถาปัตยกรรมของโบสถ์แห่งชาวกรีก นึกคิดเอาออกหมด ถือว่าไม่งามและเหมาะสม ใช้คิดเล่นตรง ๆ

การนับถือเช่นนี้เป็นเรื่อง ของ ทาง ฝ่าย มหายานโดยเฉพาะ เป็นการค้นหาชาติสัมภพของพระบรมโพธิสัตว์ เจ้าชายสิทธัตถะ ซึ่งจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ถึงถึงการสร้างสมบัติอันยาวนานในการที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ตามสภาพที่พระองค์เสวยพระชาติใน ๆ อยู่ คำอธิบายเกี่ยวกับคำ โพธิสัตว์ ดูภาพเลขที่ ๗

๒

ภาพเดิมเขียนโดยฝีมือไม่ชำนาญนัก มีส่วนผิดพลาดจากการเขียนภาพเท้าของบริวาร ได้ลอกแบบมาอย่างไม่แก้ไขเลย สัตว์ที่อยู่ใกล้กับพระราชนั้นเป็นคนแก่ คำบรรยายนั้นองค์คำหรับ จึงทำให้มีจำนวนมหิมามหาสารเช่นนั้น

๓

แบบวิฆาหงศคพิริของไทย ด้านซ้าย คือหมู่เทพหรือพระพรหมบริษัท ได้ลงไปคือบรรดาญาติ ได้ลงไปก็คือนักดนตรี ตรงกลางคือบายศรี (ดูภาพที่ ๑๑)

๔

ภาพนี้วาดได้อย่างงดงามมากภาพหนึ่ง ซึ่งมีทัศนะอันยากยิ่ง

ภาพเดิมที่ผนังโบสถ์นั้นลบเลือนไปมาก เจ้าชายสิทธัตถะทรงสมภพ ขณะพระนางสิริมหามายาประทับยืนโหนกถึงไม้อยู่ ท้าวมหาพรหม, ท้าวสักกะ (คือพระอินทร์ที่ปรากฏตามโบสถ์ของพวกฮินดู ย่อมมีร่างเขียวเป็นสัญลักษณ์) และมีเทพเจ้าทั้งหมื่นจักรวาลแห่ห้อมล้อมพระโพธิสัตว์กุมาร ดอกไม้ธูปเทียนก็โปรยลงมาจากฟากฟ้า ได้ลงไปคือบรรดาหาคเด็กนางสนมกำนัลต่างระวุ่นกันอยู่ในเรือนแรม

วันประสูติขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น กำหนดตามจันทรคตินิยมอย่างธรรมเนียมของไทยที่ถืออยู่

๖

นี้แสดงเพียงก้าวแรกที่ปรากฏในภาพบนผนังโบสถ์

๗

อดีตคาบศปรากฏในภาพว่าหนึ่งหนึ่งเดียว โภคผ้าตามแบบนักพรต ภาพนี้มีความหมายเช่นเดียวกับภาพต่อไป เข้าใจง่าย โบสถ์ที่ศักดิ์ภาพนี้มาไม่ใช่วัดหลวง หากแต่เป็นวัดราษฎร์

พระบรมโพธิสัตว์เป็นอัจฉริยบุคคลผู้แสวงหาโมกขธรรมเพื่อความตรัสรู้เยี่ยมเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เพียงแต่ประโยชน์เพื่อพระองค์ หากเพื่อมนุษย์ทุกคน อุทิศการณของพระบรมโพธิสัตว์เป็นแบบระบบในวิถีฝ่าย มหายาน

๘
เบื้องหลังของภาพนั้นเหมือนกับภาพก่อน ดี
มีคนมากเกือบจะเป็นดำ เป็นภาพดำดงงาม ผู้
อำนาจในยุโรปไม่เคยเกลียดกันคุณลักษณะเช่นนี้เลย

๙
นี่เป็นภาพแสดงหลักฐานให้เห็นความจริง
แต่ผู้วาดในสมัยนั้นยังไม่เข้าใจประกอบภาพให้ถูก
นัก มันเป็นสมัย พ.ศ. ๒๔๓๓ (ค.ศ. ๑๘๙๐) รัชสมัย
เป็นวงอยู่หลังต้นไม้นี้คือพระอาทิตย์ วัฏจักรมณฑล
ยกเคลื่อนที่ไปได้ แต่บันทึกให้คงอยู่กับที่ได้อะไร
ใช้ด้อม พราหมณ์เป่าสังข์ถวายอุทิศอยู่

๑๐
การประกอบภาพนั้นรู้ดีกว่าซึ่งขงทเดียว ผู้
มาชมการแข่งขันแต่งกายตามสมัยนั้น จะเห็นว่า
หน้าตาและผิวกายเป็นชาติต่าง ๆ

พระพุทธรูปองค์ทรงด้วยพระชาติมาไม่ใช่
เฉพาะเพื่อพราหมณ์อาจารย์ หากยังเพื่อผู้นำทาง
กล้าหาญด้วย

๑๑
นี่อีกภาพหนึ่งเป็นแบบมงคลมรดกของไทย
มีบายศรีตั้งอยู่ใจกลางพิธีกรรม ภาพตอนบนมีความ
หมายต่าง ๆ ภาพนี้ไม่ได้วาดมาจากโบสถ์ มัน
เป็นศาลาเก่าแก่จวนพังแล้ว

๑๒
นี่ภาพเก่าแก่ภาพหนึ่ง แบบที่ทำเป็นหยักไป
มาน้อยอมมีปรากฏอยู่เกือบทุกภาพ เพื่อจัดเรื่อง
ของภาพให้เป็นตอน ๆ ภาพที่ดูเข้มแข็งอีกตอน
หนึ่ง คือ คนส่งพายปั่นเพื่อป้องกันภัย

ตามคำบรรยายภาพนั้นโดยปรกติไม่น่าเชื่อว่า
พระมหากษัตริย์เจ้าชายดิถีทัศได้มี โอกาสประดพ
ที่ชนะอันเป็นที่ตั้งเวฐพระหฤทัยจนเป็นเหตุให้พระ
องค์ได้ตรัสรู้ หากแต่เป็นการตัดสินพระทัยที่จะ
แสวงหา โมกขธรรมตามพระอริยาศัยที่ทรงด้วย
ทุกข์ทางพระทัยและพระกายเช่นสัตว์โลกทั้งหลาย

๑๓
ฟังดังเกิดว่าพระนางยโสธรา มีพระรัศมีบน
พระเศียร พระพักเป็นแบบไทยนั่นเอง

๑๔
พระพรหมที่ปรากฏนั้นต่างก็อัญเชิญผ้าไตร
และบาตรและมั่งคั่งกัน ท้าวสักกะ (พระอินทร์)
คอยป้องกันมิให้มาร้อง บุปผาชาติต่างคดงมา
จากสวรรค์จุฑาฝน

๑๕
ท้าวสักกะมาปรากฏอยู่เหนือพระมหากษัตริย์
เตรียมที่จะคอยรับพระเมาด์ของพระองค์อยู่ พระ
พรหมต่างอัญเชิญผ้าไตรและบาตรพร้อมจะถวาย
พระองค์ ม้าแดงเค้นปางจะตาย น้ำในแม่น้ำ
พลุ่งพล่านขึ้นแทบจะเป็นฟองฝอย

๑๖
ภาพนี้คงจะไม่เกินกว่า ๘๐ ปี ท่านอุทธร
ดาบหนึ่งหนึ่งเดียวและโปกผ้อย่างพระภาชี

ย่อมเป็นธรรมดาของชาวตะวันออกในการ
แสวงหาอาจารย์ พระโคตมเมื่อก่อนหน้าดำเร็จ
พระโพธิญาณก็ไม่เว้นจะหาอาจารย์เช่นกัน

๑๗
ภาพภูมิประเทศต้นไม้นี้และพระนพของพระ
โคตม แสดงว่าเป็นภาพแบบยุโรปอย่างแท้จริง

เป็นที่น่าสนใจอย่างหนึ่งคือพระโคตมทรงกระทำทุกกรกริยาโดยปดงพระเกศาได้น

ช่วงเขียนที่ไม่ปรากฏนามได้วาดผิด คือ มีเปลวพระเกศอันเป็นสัญลักษณ์แห่งโพธิญาณ ซึ่งสมัยนั้นพระโคตมมหาบุรุษยังมีได้คร่ำครวญ ผิดคร่ำครวญผิดเป็นต้นเหตุของกลักไม่ใช่ดังเดิม ในพระพุทธรูปองค์จริงทรงห่มผ้าสีแดงเข้ม ตามที่ปรากฏในภาพที่เขียนไว้ในสมัยนั้น พระมหาโคตมอยู่ในถ้ำ

เรือนโบราณแบบไทยมีรูปร่างและประตูทำด้วยไม้ พังดังเกตุว่าโรงเด็ก ๆ ที่นางสุชาดาถอนข้าว มธุปายาสนั้นขาดเด้าเข้าไปต้นหนึ่ง ซึ่งเป็นการคัดออกเพื่อมิให้กัดภาพอื่น ๆ

ภาพเขียนตามแบบโบราณมาก มหาเด็กด้านซ้ายเฝ้างานพัสดุ

อาหารบริณทบาท ซึ่งพระโคตมมหาบุรุษทรงรับจากนางสุชาดานั้น คงกล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งในภาพที่ ๕๗

คตินในแม่น้ำดูเป็นแบบคตินคิตปะของจีน

ภาพนี้เป็นภาพงดงามชิ้นหนึ่งในวัดสุทัศน์ ฯ และน่าแก่มาเป็นแบบคิตปะจีน

ภาพนี้มีอายุประมาณ ๓๒๐ ปีล่วงมาแล้ว และคงจะเป็นช่วงจีนเขียน พังดังเกตุคนจีนที่มุ่มซ้าย พระมหาบุรุษได้เผชิญอันตรายมากในเบื้องต้นแรก แต่ผิดปรกติที่พระองค์ใช้พระหัตถ์ซ้ายตีมัสตดินแทนที่จะใช้ข้างขวา พระหัตถ์ขวาจับพระบาทขวา ส่วนของภาพได้ทำเอาข้างคองดำมาก เขาต้องเดินทางไปอยุธยาเพื่อจะสืบหาภาพคือนั้น เขียนอันเป็นการฟื้นฟูศิลปะเก่าแก่ แม้ภาพคือนั้นไปก็ดำเร้าด้วยฝีมือของเขาอย่างสมบูรณ์ เขาคิดว่าน่าจะวาดผิดสักแห่งหนึ่ง ด้วยความพิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนก็ปรากฏว่า ทำได้วาดมาผิดแต่เดิม คือนวเทาชวนหมด แต่แก้ไขให้ถูกต้องในที่สุดท้าย

ภาพนจวนจะจบอยู่แล้ว จงสังเกตคิตปะคิตปะของพระสมณโคตมนั้นอยู่ภายใต้ร่มไม้

นี่เป็นภาพแสดงหมู่เทพอัปสรพื่อนรำแบบไทย รำโชน ซึ่งเป็นแบบเดิมของรำวง ใช้พัดรำรำเป็นจังหวะ

ความหมายของ “ด้า” คือ “คิตปะ” บดินทังใช้เป็นคำกล่าวขวัญด้วยความยินดี หรือแสดงความพอใจ

นี่ก็เป็นภาพโบราณอีกภาพหนึ่ง ดังเกิดได้ง่ายมากตามบริเวณดงชุมพวง มันเป็นการผิดปรกติอยู่หน่อยที่ปรากฏภาพทั้งพระองค์แทนที่จะวาดเพียงพระเศียรของพระพุทธรูปปกคลุมด้วยพังพานของพระยานาค รูปนี้ต้องการจะรักษาแบบเก่าไว้

นางงามสงครามตามคนข้างขวามือปรากฏว่า
เปลี่ยนสภาพเป็นยายแก่ชกซ้ายมือไป ฟังดังเกด
ว่าต้นศรีมหาโพธิ์อยู่ในวัดมีของพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า ภาพต้องแก้ไขเป็นส่วนใหญ่

มีคำพรรณนาเป็นอันมากเกี่ยวกับเรื่องยั่วเย้า
อารมณ์ ย่อมก่อกวนกันว่า ภายหลังพระพุทธองค์
ทรงแสดงธิดาพระยามาร ให้กลับร่างสวยงามตาม
เดิม

พันธุ์ชมพูแก่แดงว่าเป็นภาพเขียนสมัย
โบราณ รัชสมัยเป็นเครื่องเตือนทนต์เกียรติ อาหารที่
นำถวายได้ครอบคลุมเพื่อป้องกันแมลงคอม บน
พระเศียรปรากฏว่าเป็นดีฟ้านั้นหมายความว่าปลง
พระเศียรแล้ว

ตามตำนานกล่าวว่าพระพุทธองค์ทรงปฏิเสธ
ไม่รับบาตรชุดแรกที่ท้าวจุมพฏหาราชนำมาถวาย
เพราะทำด้วยเพชรพลอย, บ้างก็กล่าวว่าทำด้วย
ทองและเงิน พระวินัยก่อกวนว่าเป็นบาตรธรรมดา

ภาพเดิมได้ลบเลือนไปมาก แม้รูปบุคคลยัง
ได้เทียบแบบเก่าไว้ ที่ชายคาบรรณศาลาพวกชฎี
อยู่นั้นน่าดังเกดอยู่ บาตรของพระพุทธองค์ก็ได้อยู่
ในถดถาบาตรสพายแบบพระภิกษุไทย

ฟังดังเกดว่า มีท้าวมหาพรหมอยู่เพียง ๓ องค์

สาวใช้และนางบำเรออยู่เบื้องหน้าภาพ
ภรรยาของพระยศอยู่ตอนหลัง ทองคำอยู่ในตู้ โคม
ไฟช่อคงเขียนเร็ว ๆ นเอง

ภาพนั้นดำไปทำให้ภาพไม่ใคร่เด่นนัก ผู้
ใหญ่ในยุโรปจะไม่ปฏิเสธแบบนั้น ฟังดังเกดคนข้าง
ซ้ายมีหนวดและหน้าตาอย่างกับมะโปเตียน เรือน
ที่ปรากฏอยู่ในมุมซ้ายมีอันนั้นเป็นบรรณศาลาของ
พวกชฎี

ภาพเขียนสมัยรัชกาลที่ ๓ การแยกดีผิว
กายบุคคลเป็นสีขาว, ขาวเหลือง และชมพู เป็น
แบบของพวกชฎี ที่จะทำให้รูปเด่นชัดและเป็นที่
น่าสนใจยิ่งขึ้น

ภาพได้จากวิหาร อาคารเป็นแบบจีน ผู้
หญิงแยกจากกลุ่มชาย ฟังดังเกดว่าดีหน้าคนเป็น
สภาพเกิดในตระกูลสูง อาการกิริยาท่าทางนั้นแสดง
แต่เพียงใช้มือ แต่ใบหน้าของผู้ยากจนคนสามัญ
ย่อมจะแสดงท่าทางขึงขัง

พระบรมศาสดาเหาะขึ้นไปบนอากาศเพื่อ
ดำแดงให้พระญาติเห็นความดำริ่งพระโพธิญาณ
พระองค์ยังได้ทรงดำแดงฤทธิ์ต่าง ๆ ในเวทเดียวกัน
ตามตำนานกล่าวไว้ ผู้ที่ผิวพรรณขาวหมายถึงผู้มี

ตระกูล เด็กเจ็ดคนแต่งเรือนผมแบบวัยรุ่น คนไม่
ดกดูงามตา ข้างใต้ราชวงศ์และพระนครก็มีกำแพง
ล้อม

พระเวทย์ต้นตราถูกก็เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ
พุทธประวัติที่น่าสนใจของชาวไทยเหมือนกัน ดูคำ
บรรยายภาพที่ ๓

๓๘

ภาพนั้นบ่งว่าด้วยงามที่สุดภาพหนึ่ง อากา
ราชของพระนางและราชโอรสเป็นธรรมเนียมสูง
พระเถระ ๒ องค์นั้นคือ พระสารีบุตรและพระโมค
คัลลานะ

๓๙

พินดีคำ ภาพนั้นคงจะเขียนไม่นานมานี้เอง จิตร
ของพระศาสดาดูเข้ากับปัจจุบัน

๔๐

การแต่งกายมีลักษณะแตกต่างกันก็เพื่อจะ
ให้รู้ว่าใครเป็นเจ้า ใครเป็นไพร่หรือมหาดเล็ก

“การเข้าสู่อุริยผล” หรือเรียกว่าบรรพชา
บัน (ดูคำบรรยายภาพที่ ๔๗) นัยย่อหมายความว่า
ว่าได้บรรพชาอุริยบรรพและผลซึ่งจะนำบุคคลไปสู่ฝั่ง
อันเป็นอมตคุณ

๔๑

ภาพนี้เป็นฝีมือแบบจีน ปรากฏอยู่ชัดๆว่า
ท่านเศรษฐีอนาถบิณฑิกะสวมเสื้อกักเข้าไปซื้อที่
ดินสวนเจ้าเศรษฐี ร้างสวนบนไม่มีอะไรปลูกคลุมเลย
ท่านคบคิดได้ให้ราชาอย่างสูง แดงก็สร้างพระวิหาร
ถวาย

๔๒

พินดีเชื่อว่าซึ่งควรรักษาสภาพเดิมไว้ดีกว่า ดี
เชื่อว่าไม่ดูจะถาวรนัก รัศมีเหนือพระเศียรนั้นแสดง
ว่าเป็นเชื้อพระวงศ์ของพระบรมศาสดา ส่วนมะม่วง
ปรากฏอยู่ตอนมุมขวา และคนนำดอกไม้พระนครก็มี
ทหารถือปืนเผ่าพิทักษ์ ทหารมหาดเล็กรารุงรังคง
จะหมายถึงชาวยุโรป

๔๓

ในภาพคือ พระศาสดา, พระเถระ, พระ
อานนท์ ข้างใต้แสดงว่าเป็นคำหนักฝ่ายในมีมานก
แหวกให้เห็นพระนางปชาบดีโคตมี พระมเหสีที่ ๒
ของพระเจ้าสุทโธทนะ

๔๔

พินดีสังเกตว่าการแต่งกายและหน้าตาของคน
สามัญ ตอนล่างนั้นควรจะเทียบกับภาพที่ ๓๖ ได้
มุมล่างข้างขวาได้พระภิกษุคือนางชี

๔๕

ระเบิดมือที่ขว้างกันอยู่นั้นคือ เม็ด
มะม่วง พระยมกปาฏิหาริย์ ที่แสดงเป็นคู่ๆนั้น
ได้เป็นที่ทราบซึ่งในหมื่นนักศึกษาคณะวันตกมานานแล้ว
จะพิสูจน์ความหมายของภาพแล้ว คือ พระบรม
ศาสดา สามารถทำปรากฏการณ์ให้เห็นได้ทั้งรูป
กายและนามกายพร้อมๆกัน หรือสภาวะอันเป็น
รูปกับไม่มีรูปต่างฝ่ายก็แสดงออก หรือแสดงอาการ
ชัดกันเช่นประทับยืนกับนั่งในเวลาเดียวกัน หรือ
การพ่นไฟและน้ำออกมาในเวลาเดียวกัน

ขมกะ แปลว่า คู่, ทวิ หรือแฝด

๔๖

ภาพน้^๕คอนข้างจะรักษาประเพณีอยู่มาก พระพรหม, ท้าวด้กกระ (พระอินทร์) และสมเด็จพระพุทธมารดาต่างก็เป็นผู้ตั้งนากามกิตเกิดอยู่ในดวงสวรรค์ทั้งนั้น

๔๗

ภาพน้^๕คัมขั้วจิตใจเดียวจริงเจียว หมูเทพอัปสรในสวรรค์ต่างก็บรรเลงดนตรีกันครนเครง ความหมายในการแสดงยมกะปาฏิหาริย์ คำอธิบายในรูปที่ ๔๕

๔๘

ภาพน้^๕แสดงให้เห็นบรรดาผู้มาปกรรณหานานาชนิดร่วมอยู่ในนรก ต้องทรมานแสนสาหัสดังภาพแสดง ผู้คิดดอกมากก็ต้องแก้ไขบ้าง ระลึกถึงพระพุทธคุณกต การสวดมนต์และการบำเพ็ญบุญปทักษิณจากญาคิศักดิ์ ย่อมจะช่วยให้เขาเขิบขึ้นมาได้บ้าง แต่บางที่ก็ดับคกลงไปอีก

๔๙

นี่เป็นแบบเรือนไทยโบราณและทางเข้าสู่พระราชวัง แม้อาการเห่าของสุนัขก็แสดงโหดร้ายมาก

๕๐

ภาพน้^๕ต้องซ่อมแซมเอาอย่างมากมาย ภาพพระพุทธรูปปรากฏเป็นสองภาพ ภาพหนึ่งทรงรำพึง แล้วปลงพระทัยที่ทรمانยักษ์ และอีกภาพหนึ่งทรงเทศน์ดังด่อน เจ้าชายที่ส่งมาให้ยักษ์นั้นอยู่ใต้พระศาสดา

๕๑

การบรรพชาพระราหูตนตามภาพที่มีปรากฏ มักจะมีลักษณะต่าง ๆ กัน บ้างปรากฏว่าเป็นเด็ก บ้างก็ปรากฏว่าเป็นผู้ใหญ่ คือครบบวช (อายุ ๒๐) ทางวรรณคดีก็เช่นกัน ได้แบ่งไว้ ๒ ตอน คือตอนแรกบวชเณร แล้วจึงบวชพระอีกที

๕๒

พระพรหมที่มุมขวาข้างบนนั้นอยู่ในภาพตอนอื่น เดินหยกไปมานานเป็นวัชเขียนภาพสมัยเก่า

๕๓

ภาพเดิมเก่ามากแต่ก็มาบูรณะเมื่อ ๕๐ ปีนี้เอง และแล้วบางส่วนของถื่นก็ลบเลือนไป ดับตามผู้รู้เห็นเรื่องนี้ได้ความว่าภาพเดิมผิดจากนี้ พระเจดีย์นั้นบรรจุอัฐิของพระคิสังจะเป็นการบูชาคุณให้เป็นตัวอย่างแก่คนรุ่นหลัง

๕๔

ภาพน้^๕เขียนหลังจากรัชกาลที่ ๓ ทิวทัศน์รูปดีกว่าได้ซ่อมแซมไว้อย่างสะอาด ในระยะ ๓๐๐ ปีมานี้เอง

มีคำกล่าวไว้ตอนหนึ่งว่าโฉนชื่อของท่านเดิมจึงปรากฏว่า อหิงสะ แปลว่า “ไม่เป็นอันตรายแก่ใคร”

๕๕

พึงสังเกตว่า ประตูที่มุมซ้ายบนนั้นคอกตะปูหมด ดังนั้นข้างจึงไม่สามารถชนหรือเคาะได้

๕๖

มีโจรปรากฏอยู่เพียง ๖ คน ตามตำนานพระโมคคัลลานะนั่งอยู่ในอาศรมฤๅษี คอยเฝ้า

มรณกรรมหลังจากท่านได้แสดงอิทธิฤทธิ์ต่าง ๆ
ในการหนีโจรพวกนั้น

กรรมเป็นของถ่ายถอดให้ใครไม่ได้ ภาพนี้
แสดงว่าเป็นผลกรรมที่มีอยู่ในชีวิตทั้งต้นของคน

๕๗

เรือนแบบไทยโบราณของท่านคบคิด ขณะ
ที่พระบรมศาสดากับหมู่พระภิกษุตั้งที่ถ้ำถ้ำนั้นจึงเห็น
ผู้คนกำลังยุ่งกันอยู่ภายในเรือนและตามบ้าน ครั้น
ต้องซ่อมกันเป็นล้นหลาม ท้าวฉกเทวราช (พระ
อินทร) ถวมนงกุฎ มือขวาและเท้าซ้ายนั้นคงตาม
รูปเดิม ส่วนมุมต่างซีกซ้ายนั้นไม่รับรองว่าเป็น
ฝีมือช่างเขียนที่ชำนาญ

คำว่า โสดา ได้อธิบายไว้ในภาพที่ ๔๐
อาหารของนางสุชาดาก็ดูตามภาพที่ ๒๓

๕๘

นั่นเป็นภาพนายจันทกัปปภรรยาหรือที่พระบรม
ศาสดากำถำถ้ำถ้ำนั้นด้วย? ในพระพุทธรูปองค์ไม่มี
รัศมีปรากฏ ทั้งเห็นจะเป็นเพราะเป็นภาพแต่ง
ให้เข้าใจว่าเป็นวาระสุดท้ายในการบริโภคอาหาร
ครั้งนั้น

๕๙

เอาอีกแหละ พระบรมศาสดาไม่มีรัศมี
ปรากฏ

๖๐

ภาพรัศมีของพระบรมศาสดาเป็นต้นาคาด

นั้นเห็นจะหมายความว่าพระองค์กำลังจะสิ้นพระชนม์
ที่พลง

๖๑

อุปนิสัยของพระภิกษุเป็นที่น่าสนใจให้รู้จัก
คุณค่าอย่างยิ่ง

๖๒

ตุ๊กตาทะกำถ้ำถ้ำนั้นมาก จึงสังเกตการวาด
ภาพป่าทิวทัศน์นั้นต่อเนื่องจากภาพอันดับต่อไป
ซึ่งมีพระปัญจกัศย์ ปรากฏซีกขวาอีก ซึ่งกำลัง
ไปทางซ้ายของภาพที่ ๖๓

เรื่องตอนนี้เป็นเหตุให้ศาสนาแตกแยกออกเป็น
นิกายต่าง ๆ

๖๓

พวกเทวดานั่งอยู่ซีกขวา ช้างช้างได้สุด
ถ่วงช้างบนนั้นเป็นประดิษฐ์กรรมสร้างเมรุเพื่อ
ถวายพระเพลิง

๖๔

ท่านโทณพราหมณ์นั้นสังเกตได้ง่าย เพราะ
แต่งกายเป็นพราหมณ์เกล้าผมมวย จึงสังเกตดู
เครื่องยุทธรภัณฑ์แผ่นใหม่ไปปรากฏแก่เหล่าทหาร
อินเดียสมัยโบราณ

๖๕

ท้าวฉก (พระอินทร์) เตรียมจะหยิบเอา
พระเขี้ยวแก้วนั้นไปจากมวยผมของโทณพราหมณ์
ซึ่งพยายามซ่อนเร้นไว้อย่างดีในขณะที่แจกพระบรม
สารวิภวธาตุแก่ภิกษุทั้งหลาย

Notes

1

A floating palace or *vimāna* in traditional style. Note that the lines in the architecture are curving or sagging. Perfectly straight lines, as in Greek temple architecture, are avoided as unesthetic or inappropriate.

The conception of the story is entirely Mahāyānist. It seeks to account for the birth of Prince Siddhattha who was to become the Buddha, showing at the same time the long preparation necessary for Buddhahood and the circumstances under which he was born. For an explanation of the term Bodhisatva see under picture No. 7.

2

The original was painted over by an inexperienced hand. There is a mistake in the drawing of the foot of one of the bearers, faithfully reproduced by the copying artist. The women near the queen are old women.

The description follows the texts which mention such large numbers.

3

A typical Thai marriage ceremony. On the left, on the level of the deities, is god Brahmā. The next lower level is occupied by members of the family, and below them are the musicians. In the center is the *bai sri* (see picture No. 11).

4

A beautiful treatment of a difficult scene.

5

The original is much destroyed. The prince has been delivered, Māyā is still clinging to the branch of the tree. The gods, four-headed Brahmā, Sakka (the Indra of the Hindu pantheon, always green of complexion) and other gods stand about the little prince. Flowers fall from the sky. Down below the servants are busy in the tent.

The date of the Buddha's birth is here given according to Thai tradition and reckoning.

6

Only the first step is pictured here in this section of the mural.

7

Asta is pictured clad in tiger skin and the typical headgear of an anchorite. The treatment of the theme, as in the following picture, is simple. The temple in which these paintings are is not a royal temple, but a temple of the people.

A Bodhisatva is a person who is seeking Buddhahood not merely for himself but for everyone. The Bodhisatva ideal is typical of Mahāyānism.

8

The background of this painting, like that of the preceding one, is very dark, almost black. The effect is that of a Rembrandt painting. European influence is not to be excluded as a possibility.

9

Perspective is in evidence here, but the composition is not too happy. The original dates from around 1870 A. D. The halo behind the tree is the sun. The fences are removable ones, such as are still in use. Brahmans are sounding the conchs.

10

The composition is somewhat stiff. The onlookers represent in their mode of dressing, features and color of skin different races.

The Buddha incarnated not in the Brāhman caste, but in the second, or warrior caste.

11

Again a typical Thai marriage scene, the *bai sri* forming the center. The scenes in the upper corners belong to a different theme. This painting is not in the *bot*, but in the *sālā* which is to be torn down.

One of the oldest paintings. The zigzag pattern so frequently met in the paintings, is a device to keep the scenes or stories apart on the temple walls. The more vigorous the device, the older the painting. Note that the bodyguard is shouldering rifles.

The tradition on which this description is based does not believe that it was chance that Prince Siddhattha saw the fatal sights which determined him to become the Buddha. Yet the decision to seek the solution for the ills of the world rested with the Prince.

It is noteworthy that Yasodharā has an aureole around her head. The couch is a typical Thai one.

Brahmā is seen carrying the robe and begging bowl, also the *klod* or umbrella. Sakka (Indra) prevents the horse from neighing. Flowers are raining from heaven.

Sakka, above the prince, is ready to catch the lock of hair. Brahmā has robe and begging bowl in readiness. The horse is dying. The excrescences on the waves represent foam.

The picture is not much older than 80 years. Uddaka wears the tiger skin and the typical headdress of a hermit.

It is the practice in the East to seek a teacher. Gotama, the future Buddha, was no exception.

The treatment of the landscape and trees and the shadows in Gotama's face show definitely European influence.

Interesting is the treatment of the bald heads of the ascetics.

The unknown artist made a mistake by putting the flame, symbolic of Enlightenment, on Gotama who has not yet been enlightened. The monk's robes are yellow here, not red, as they should be. The Buddha always wears a red robe in the paintings of this period. Gotama is seen in a cave.

A typical Thai house is pictured with wooden fence and gate. Note that the little pavilion in which Sujātā prepares the food lacks one supporting post in order not to interfere with the figure.

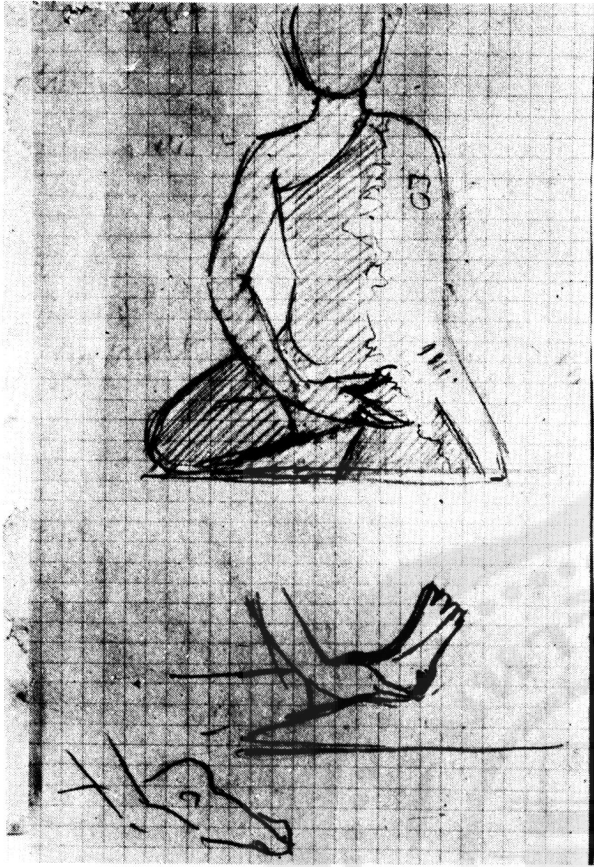
This picture is done in the oldest style. The servant on the left holds a fan.

This meal which Gotama accepted from Sujātā figures once more in the description of picture No. 57.

The waves in the river are stylized in the Chinese way.

This is among the most beautiful paintings of Wat Suthas. The water and the rocks are in Chinese style.

This picture is about 120 years old and was probably done by a Chinese painter. Note the Chinese in the lower left-hand corner. The Buddha, much damaged in the original, is unusual in that he touches the earth with his left instead of his right hand. His right hand holds his right foot. This part of the picture caused the copying artist a great deal of trouble. He made a special trip to Ayudhya to verify his restoration even after it was completed to the best of his ability, thinking that he might have made a mistake. Upon very minute investigation he found that the foot was originally drawn incorrectly with toes pointing up, but possibly corrected later.

25

This picture is nearly destroyed. Note the throne of Buddha under the tree.

26

Here the divinities do a regular Thai Ramthone, which is the original of the present-day Ramwong. The rhythm is beaten with a fan.

The meaning of *sādhū* is "good." It is used even now as a shout of greeting or to express high approbation.

27

An old painting, easily recognized by its solid pink areas. It is unusual in that the full body of the Buddha is shown, instead of only his head protruding above the coils of the snake. The painting needed much restoration.

28

The three beautiful figures on the right appear changed into ugly hags on the left. Note the Bodhi Tree in the Buddha's aureole. The picture is much restored.

There are various versions of this temptation. It is said that the Buddha later changed Māra's daughters back to their beautiful shapes.

29

The solid pink background indicates it is an old painting. The aureole is worth noticing. The food is covered to protect it against flies. A bluish tint on the head indicates that it is shaven.

30

Legend has it that the Buddha refused the first set of begging bowls which the gods brought down because they were of precious stone; others say they were of gold and silver. The Vinaya rules prescribe simple bowls.

31

The original is much destroyed although the figures are comparatively well preserved. At the bottom the roofs of the ascetics' dwellings are noticeable. The Buddha's bowl is covered and he has a bag which is typical of Thai monks.

32

Note that there are three four-headed Brahmās.

33

The servants and concubines are in the foreground, Yasa's wife is in the back. The golden treasures are in the cupboard. The modern chandelier has been painted in recently.

34

This painting, on dark ground, is not too well executed. European influence is not to be denied. Note the Napoleonic face and mustache on the man in the left foreground. The structure in the upper left-hand corner is the dwelling of the ascetics.

35

An old painting from the Rama I period. Alternating the color of the complexion of people between white, yellowish white, and pink, is an artistic device to keep the figures apart and add interest to a group of persons.

36

This painting is in the *vihāra*. The house is in Chinese style. The women are separate from the men. Note that the facial expression of people of noble birth is stylized and their feelings and emotions are indicated only by the movements of their hands. But the faces of the poor and plain people are fully expressive and possess character.

37

The Buddha levitates to prove to his relatives his attainments. He performed other miracles at the same time, according to legend. The light-colored complexion indicates nobility. The seven children wear their hair in prepuberty style. The flowering tree is particularly beautiful. At bottom the palace or city wall is indicated.

The Vessantara Jātaka is one of the best-loved Buddha stories in Thailand. See description of picture No. 1.

38

One of the most beautiful paintings. The movement in the kneeling queen and prince is superb. The two monks are Sāriputta and Moggallāna.

39

The background is black; it is a late painting. Buddha's robe is quite modern.

40

A distinction is made between the princes and their subjects or servants in the robes they are wearing.

"Entering the stream," or becoming a *sotar* (see the description of picture No. 57) means taking up the Noble Eightfold Path which carries a person to the further shore where there is salvation, *nibbāna*.

41

The painting is done in Chinese style. It actually shows how Anāthapiṇḍika, in jacket, buys land from Prince Jeta, shown here with exposed upper body. He pays a heavy price for the forest in which he then built a *vihāra*.

42

The background is green and better preserved than in other paintings. Green is not a very stable color. The aureoles around the princes indicate that they belong to the Buddha's family. A mango grove is seen in the upper right-hand corner together with the boundary stream. Some soldiers carry rifles. The bearded soldier is probably European.

This pose of Buddha, with the characteristic position of the hand (a so-called *mudrā*) is a much-repeated theme in Thai iconography.

43

Pictured are the Buddha, Rāhula, and Ānanda, below them in the screened-off woman's apartment Suddhodana's second wife, Mahāpajāpati.

44

Note the types and facial expressions in the common people below and compare this with what was said under picture No. 36. Below the monks on the right are nuns.

45

The flying missiles are the mango stones. The miracle of the double appearances long remained understood by western scholars. To judge by the interpretation of the picture, the Buddha had the ability to appear in his physical as well as spiritual body simultaneously, or in positions and circumstances mutually exclusive or contradictory, such as standing and sitting at the same time, or pouring forth fire and water at the same time. *Yamaka* means pair, double, or twins.

46

A picture which needed much restoring. Brahmā, Sakka (Indra), and the Buddha's mother are all sexless in heaven.

Even in heaven the period of *vassa*, or the rainy season, is observed during which a Buddhist monk does not travel except when there is an emergency. See the description of the next picture.

47

This picture is full of life and movement. A heavenly band is performing.

For the interpretation of the miracle, consult the note on picture No. 45.

48

An assortment of sinners and pervers together with the tortures of hell they are suffering are vividly portrayed here. The copying artist had to do some editing. Calling on the Buddha and the prayers and meritorious deeds of relatives and friends make them rise a little from hell, perchance to sink back again.

49

A typical Siamese house and palace entrance. Even the dogs bark accusingly.

50

Much restored. The Buddha is shown twice, once pensively, deciding what to do with the demon, and again in the act of instructing him. The prince with the gifts is below the Buddha.

51

The ordination of Rāhula is variously represented in Thailand painting. Sometimes Rāhula is a boy, sometimes he is of age, that is, 20 years old. Literature, too, is divided as to when ordination took place.

52

Brahmā in the upper right-hand corner belongs to another scene. The zigzag device is typical of old paintings.

53

The original is old but was poorly restored about 50 years ago and then again partially destroyed. Information gathered on the spot indicates that relatives, now dead, of people living in the vicinity, remembered the painting when it differed from the present one—a case of traditional memory. The *chedi* is prophetic of Tissa's impending demise.

54

Painted under Rama I, this scene was poorly restored less than 100 years ago.

There are also other versions concerning how he came by the name of Ahimsa which means "doing no harm."

55

Note the nails driven in the door in the upper left-hand corner so that elephants would not ram or brush against it.

56

Only six of the 500 ruffians of the legend are pictured here. Moggallāna sits in a typical hermit's hut awaiting his fate after he had used his magic to escape from the ruffians.

57

A typical Siamese house of a well-to-do man. While the Buddha and the monks are eating, life goes on below the roof and in the yard. A great deal of restoring was needed here. Of Sakka (Indra) only crown, right hand and left foot are preserved in the original. The lower left portion is not fully guaranteed by the artist.

58

Is it Cunda and his wife to whom the Buddha talks? The Buddha has no glory, probably a symbolic allusion to his mortal illness.

59

Again the Buddha without an aureole.

60

Here the Buddha's aureole is brown, indicating that he is about to leave this life.

61

The habit of the monks is worth studying.

62

Subaddha operates a betel crusher. Notice the treatment of the forest. This scene connects with the following one in that the five monks on the right reappear, reduced, to the left in picture No. 63.

This was the beginning of schisms in Buddhism.

63

The gods sit on the right, nuns are at the bottom, and on top may be seen the elaborate preparations for the cremation and the fireworks.

64

Doṇa is easily recognized as a Brahman by the knot of hair. Observe some of the modern equipment of this ancient "Indian" army.

65

Sakka (Indra) is about to extract the tooth from Doṇa's knot of hair in which he tried to secrete it while distributing the rest of the Buddha relics among the kings.

ที่มาแห่งภาพพุทธจริยาประวัติ

สถานที่	จังหวัด	เลขอันดับภาพ
พระที่นั่งพุทไธยสวรรค์ และ พิพิธภัณฑ์	พระนคร	๑, ๒, ๓, ๔, ๔๒, ๔๔, ๔๕, ๔๖, ๔๗, ๔๘, ๔๙, ๕๐, ๕๑, ๕๒, ๕๓, ๕๔, ๕๕, ๕๖, ๕๗, ๕๘, ๕๙, ๖๐, ๖๑, ๖๒, ๖๓.
วัดพระเชตุพน (วัดโพธิ์)	พระนคร	๓๖, ๓๙, ๔๐, ๔๑, ๔๓.
วัดสัมพันธวงศ์ (วัดเกาะ)	พระนคร	๗, ๘, ๙, ๑๗, ๓๔.
วัดดุสิตาราม	ธนบุรี	๑๐, ๒๐, ๒๗, ๒๘, ๓๐, ๓๑, ๓๒, ๓๘, ๖๑, ๖๔, ๖๕.
วัดเชิงท่า	อยุธยา	๖, ๑๑, ๑๘, ๒๔.
วัดจักรวรรดิราชาวาส (วัดสามปลื้ม)	พระนคร	๑๖, ๓๓.
วัดราชสิทธาราม (วัดพลับ)	ธนบุรี	๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๘, ๓๕, ๓๗.
วัดสังข์กระจาย	ธนบุรี	๕, ๒๑, ๒๒, ๒๕, ๒๖, ๒๘.
วัดสุทัศน์เทพวราราม	พระนคร	๒๓.

LOCATION OF THE ORIGINAL PAINTINGS

WAT OR HALL	CITY	NUMBER OF PAINTING
Phra Thinang Buddhai Sawan (Buddhai Sawan Throne Hall) and Museum	Bangkok	1, 2, 3, 4, 42, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 62, 63.
Wat Phra Jetuphon (Wat Poh)	Bangkok	36, 39, 40, 41, 43.
Wat Samphandhawongse (Wat Koh)	Bangkok	7, 8, 9, 17, 34.
Wat Dusitaram	Dhomburi	10, 20, 27, 29, 30, 31, 32, 38, 61, 64, 65.
Wat Chongtha	Ayudhya	6, 11, 18, 24.
Wat Chakravadirajavas (Wat Sam Pluem)	Bangkok	16, 33.
Wat Rajasiddharam (Wat Plab)	Dhomburi	12, 13, 14, 15, 19, 35, 37.
Wat Sangkrachai	Dhomburi	5, 21, 22, 25, 26, 28.
Wat Suthasthebvararam	Bangkok	23.

ผู้บรรยายภาพพระพุทธรูปประจำวัด

(เลขอันดับตามลำดับภาพ)

๓
พระครูปลัดสุวัฒนสุตคุณ (กมล โกวิท),
เลขานุการพระอธิการ,
วัดพระเชตุพน พระนคร

๒
พระครูวินัยสังวร, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดประยุรวงศาวาส ธนบุรี

๓
พระโศภณกิตติธาดา, เจ้าคณะศึกษาอำเภอคูสิต,
วัดเบญจมบพิตร พระนคร

๔
พระอธิการวัตร, เจ้าคณะศึกษามหาสารคาม,
วัดมหาชัย มหาสารคาม

๕
พระสีหสุวรรณวิสุทธิ, เจ้าคณะจังหวัดลำปาง,
วัดเขียงราช ลำปาง

๖
พระประพัชรมนี, พระอธิการ,
วัดมิ่งเมือง ร้อยเอ็ด

๗
พระปรากฏมนี, เจ้าคณะสาธการูปการอำเภอปางกอกน้อย
วัดเทพารักษ์ ธนบุรี

๘
พระเทพเมธี, สังฆมนตรีช่วยของกระทรวงศึกษา,
วัดมหาธาตุ พระนคร

๙
พระประสิทธิ์วิริยคุณ, ผู้ช่วยเจ้าคณะภาค ๘,
วัดคูสิดาราม ธนบุรี

๓๐
พระธรรมราชานุวัตร, เจ้าคณะภาค ๕,
วัดพระสิงห์ เชียงใหม่

๓๑
พระธรรมธีรราชหมณี, เจ้าคณะภาค ๓,
วัดจักรวรรดิราชาวาส พระนคร

๓๒
พระเทพมุนี, เจ้าคณะภาค ๘,
วัดสังเวชวิศยาราม พระนคร

๓๓
พระครูคณานัมสมณาจารย์, เจ้าคณะฝ่ายอานันนิทาย,
วัดอุภัยราชบำรุง พระนคร

๓๔
พระกิตติวงศ์เวที, ผู้ช่วยเจ้าคณะภาค ๕,
วัดเบญจมบพิตร พระนคร

๓๕
พระมหาเขม อนุจโณ, พระอธิการ,
วัดวิชิตสังฆาราม ภูเก็ต

๓๖
พระมหาสิงห์คำ สิทธิปัญโญ, เจ้าคณะแขวงลำปาง,
วัดบุญวาทย์วิหาร ลำปาง

๓๗
พระมหาบุญธรรม, เจ้าคณะศึกษาสุโขทัย,
วัดสว่างอารมณ์ สวรรคโลก

๓๘
พระนิทานโพธิวัฒน์, เจ้าคณะจังหวัดนครสวรรค์,
วัดพรหมจริยวาส นครสวรรค์

๓๙
พระพนมเจติยานุรักษ์, ผู้ช่วยเจ้าคณะภาค ๔
วัดพระธาตุพนม นครพนม

๔๐
พระโสภณธรรมมนี, เจ้าคณะอำเภอพะเยา,
วัดศรีโคงคำ พะเยา

๔๑
พระศรีสมโพธิ, เจ้าคณะจังหวัดนันทบุรี,
วัดสุทัศนเทพวราราม พระนคร

๔๒
พระธรรมวโรดม, สังฆมนตรีและเจ้าคณะภาค ๗,
วัดพระเชตุพน พระนคร

๒๓
พระปริยัติโสภณ, ผู้ช่วยเจ้าคณะภาค ๓,
วัดสระเกศ พระนคร

๒๔
พระทักษิณวรนาถ, เจ้าคณะภาค ๘,
วัดอุดมธานี นครนายก

๒๕
พระธรรมปัทมญาณจารย์, พระอธิการ,
วัดประยูรวงศาวาส ธนบุรี

๒๖
พระธรรมภาณโกศล, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดประยูรวงศาวาส ธนบุรี

๒๗
พระมหาจันทน์ ชุตินฺธโร, เลขานุการ
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดมหาธาตุ พระนคร

๒๘
พระอรธทัสสีสุทธิพงศ์, เจ้าคณะศึกษาอยุธยา,
วัดชีโพน พระนครศรีอยุธยา

๒๙
พระศรีรัตนมุนี, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดพระศรีมหาธาตุ พิษณุโลก

๓๐
พระศรีวิสุทธิโมลี, อาจารย์ใหญ่โรงเรียนบาลี,
วัดปากน้ำ ธนบุรี

๓๑
พระวิสุทธิพรหมจรรย์, เจ้าคณะเผยแผ่พังงา,
วัดไตรมารคสถิต พังงา

๓๒
พระพิมลธรรม, สังฆมนตรีปกครอง,
วัดมหาธาตุ พระนคร

๓๓
พระอรยันทมุนี, พระอธิการ,
โมกขพลาราม ไซยา

๓๔
พระสารธรรมมุนี, เจ้าคณะจังหวัดขอนแก่น,
วัดศรีนวล ขอนแก่น

๓๕
พระเมธีกรญาณมุนี, เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย,
วัดเจ็ดยอด เชียงราย

๓๖
พระอมรเมธี, เลขานุการกรรมการสอบบาลี,
วัดเบญจมบพิตร พระนคร

๓๗
พระญาณวีระคม, เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน,
วัดม่วยต่อ แม่ฮ่องสอน

๓๘
พระครูพลญาณพิสุทธ์, พระอธิการ,
วัดศรีเมืองพล ขอนแก่น

๓๙
พระราชสุธี, ผู้ช่วยเจ้าคณะภาค ๕,
วัดพระธาตุหริภุญชัย ลำพูน

๔๐
พระวรเวทคุณาจารย์, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดพระเชตุพน พระนคร

๔๑
พระธรรมโกศาจารย์, เจ้าคณะภาค ๒,
วัดมหาธาตุ พระนคร

๔๒
พระธรรมวิสุทธิญาณ, พระอธิการ,
วัดป่าไธยาประสิทธิ์ สุรินทร์

๔๓
พระปรีชาญาณมุนี, เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย,
วัดศรีสะเกศ หนองคาย

๔๔
พระธรรมวราวุธวิศิษฐ์, เจ้าคณะสาทรานุการกระบี่,
วัดธรรมวราวุธธรรมาราม กระบี่

๔๕
พระกิตติสารโสภณ, เจ้าคณะศึกษาอำเภอธนบุรี,
วัดทองนพคุณ ธนบุรี

๔๖
พระครูปลัดสุวัฒนธุดงค์, เจ้าคณะสาทรานุการอำเภอพระนคร,
วัดราชบุรณวรวิหาร พระนคร

๔๗
พระวิชัยมุนี, เจ้าคณะจังหวัดหนองคายฝ่ายธรรมยุต,
วัดศรีเมือง หนองคาย

๔๘
พระครูประสาทเทสโร, พระอธิการ,
วัดปากน้ำแหลมสิงห์ จันทบุรี

๔๙
พระปัญญารังสี, พระอธิการ,
วัดราชนัคดาราม พระนครศรีอยุธยา

๕๐
พระวิสุทธิสมโพธิ, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดพระเชตุพน พระนครศรีอยุธยา

๕๑
พระสรญาณมุนี, เจ้าคณะเผยแผ่มหาสารคาม,
วัดอภิลิขิต มหาสารคาม

๕๒
พระปฏิภาณพิงวรญาณ, เจ้าคณะจังหวัดพังงา,
วัดประภาสประจิมเขต พังงา

๕๓
พระมหาสนิท สุทธโร, อาจารย์โรงเรียนบาลี,
วัดสระเกษ พระนครศรีอยุธยา

๕๔
พระวิศาลสมณคุณ, พระอธิการ,
วัดพุทธชยันตี กว๊านลัมเปอร์

๕๕
พระศรีวิสุทธิคุณ, พระอธิการ,
วัดเทพิตาราม พระนครศรีอยุธยา

๕๖
พระสุธรรมมุนี, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดพระเชตุพน พระนครศรีอยุธยา

๕๗
พระวิไชยธรรมคุณาธาร, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดพระเชตุพน พระนครศรีอยุธยา

๕๘
พระวิมลมุนี, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดพระเชตุพน พระนครศรีอยุธยา

๕๙
พระวิสุทธิสมณาจารย์, เจ้าคณะจังหวัดตาก,
วัดมณีบรรพต ตาก

๖๐
พระครูสุวัฒนสังฆกิจ, ผู้ช่วยพระอธิการ,
วัดประยูรวงศาวาส ธนบุรี

๖๑
พระราชเวที, สมาชิกสังฆสภา,
วัดทองนพคุณ ธนบุรี

๖๒
พระสวรคฺคณายก, เจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย,
วัดสวรคคาราม สวรรคโลก

๖๓
พระมหาพิณัฐ สุจิตฺโต, อาจารย์บาลี,
วัดประยูรวงศาวาส ธนบุรี

๖๔
พระชยานันทมุนี, เจ้าคณะจังหวัดน่าน,
วัดดู่คำ น่าน

๖๕
พระศรีวราญาณ, พระอธิการ,
วัดบรมนิวาส พระนครศรีอยุธยา

OUR CONTRIBUTORS

1

Phra Kru Palat Suvata na Sutagun (Kamala Kovido), Secretary to the Lord Abbot of Wat Phra Jetuphon, Bangkok.

2

Phra Kru Vinayasangvara, Assistant to the Lord Abbot of Wat Prayuravongse, Dhonburi.

3

Phra Sobhanakittidhata, Ecclesiastical Inspector of Education, Amphur Dusit, Wat Benchamabopitr, Bangkok.

4

Phra Ariyanuvatra, Ecclesiastical Inspector of Education, Changwad Mahasarakam, Wat Mahajai, Mahasarakam.

5

Phra Sihasuvanvisuddhi, Ecclesiastical Inspector for Lampang, Wat Chiengrai, Lampang.

6

Phra Praphasaramuni, Lord Abbot of Wat Mingmueng, Roi-ed.

7

Phra Parakrommuni, Ecclesiastical Inspector of Procurement, Amphur Bangkok Noi, Wat Dephakorn, Dhonburi.

8

Phra Thebmedhi, Assistant to the Minister of Education, Wat Mahadhatu, Bangkok.

9

Phra Prasiddhi Viriyagun, Assistant to the Ecclesiastical Inspector of the Eighth Phak, Wat Dusitaram, Dhonburi.

10

Phra Dhammarajanuvatr, Ecclesiastical Inspector for the Fifth Phak, Wat Phra Singha, Chiangmai.

11

Phra Dhammadhirajamahamuni, Ecclesiastical Inspector for the Third Phak, Wat Chakravatirajavas, Bangkok.

12

Phra Thepmuni, Ecclesiastical Inspector for the Ninth Phak, Wat Sangvejavisayaram, Bangkok.

13

Phra Kru Gananamsamanacharya, Ecclesiastical Inspector of the Vietnamese Sect, Wat Ubhairajbamrung, Bangkok.

14

Phra Kittivamsa Vedi, Assistant to the Ecclesiastical Inspector of the Fifth Phak, Wat Benchamabopitr, Bangkok.

15

Phra Maha Kheb Anangano, Abbot, Wat Vijit Sangaram, Phuket.

16

Phra Maha Singhakam Siddhipanyo, Ecclesiastical Inspector of Dhamma Propagation for Lampang, Wat Bunyavas, Lampang.

17

Phra Maha Bundham, Ecclesiastical Inspector of Education for Sukhothai, Wat Sawangarom, Sawankalok.

18

Phra Nithan Bodhivadana, Ecclesiastical Inspector for Nakorn Sawan, Wat Bromachariyavas, Nakorn Sawan.

19

Phra Panom Chetivanuraksa, Assistant to the Ecclesiastical Inspector for the Fourth Phak, Wat Phra Dhatu Phanom, Nakorn Phanom.

20

Phra Sobhondhammamuni, Ecclesiastical Inspector for Phayao, Wat Sri Umongam, Chiangrai.

21

Phra Srisombodhi, Ecclesiastical Inspector of Nondaburi, Wat Sudasana Thebvararam, Bangkok.

22

Phra Dhammavarodom, Ecclesiastical Minister and Inspector for the Seventh Phak, Wat Phra Jetuphon, Bangkok.

23

Phra Pariyatisobhon, Assistant to the Ecclesiastical Inspector for the Third Phak, Wat Sakes, Bangkok.

24
Phra Thaksin Varanayaka, Ecclesiastical
Inspector for the Eighth Phak, Wat Udomdhani,
Nakorn Nayok.

25
Phra Dhammapahangsacharya Lord
Abbot of Wat Prayuravongse, Dhonburi.

26
Phra Dhammabhankosol, Assistant to the
Lord Abbot of Wat Prayuravongse, Dhonburi.

27
Phra MahaChamnong Jutindharo, Secretary
General of Mahachulalongkorn Rajavidyalaya,
Buddhist University, Wat Mahadhatu, Bangkok.

28
Phra Atthassisuddhibamsa, Ecclesiastical
Inspector of Education for Ayudhya, Ayudhya.

29
Phra Sri Ratanamuni, Assistant to the
Lord Abbot of Wat Phra Sri Mahadhatu,
Pisanulok.

30
Phra Srivissuddhimoli, Head Master, Pali
Dhamma School of Wat Paknam, Dhonburi.

31
Phra Visuddhibrahmacharya, Ecclesiastical
Inspector of Dhamma Propagation for
Phanga, Wat Trimarsathit, Phanga.

32
Phra Bimaladhamma, Ecclesiastical Minister
of Administration, Wat Mahadhatu, Bangkok.

33
Phra Ariyanandamuni, Lord Abbot, Wat
Mokkhabalaram, Chaiya.

34
Phra Saradhammuni, Ecclesiastical Inspector
of Administration for Khonkaen, Wat
Sri Nuan, Khonkaen.

35
Phra Medhangaranamuni, Ecclesiastical
Inspector for Chiangrai, Wat Chedyod, Chiangrai.

36
Phra Amaramedhi, Secretary to the Pali
Examination Committee, Wat Benchamabopit,
Bangkok.

37
Phra Yanavirakom, Ecclesiastical Inspector
of Administration for Mae Hongson, Wat
Mueytor, Mae Hongson.

38
Phra Kru Phalayanaphisuddhi, Abbot of
Wat Sri Muengpala, Khonkaen.

39
Phra Rajasuddhi, Assistant to the Ecclesiastical
Inspector for the Fifth Phak, Wat Phra
Dhatu Haribhunjai, Lampoon.

40
Phra Varavedgunacharya, Assistant to the
Lord Abbot of Wat Phra Jetuphon, Bangkok.

41
Phra Dhammakosacharya, Ecclesiastical
Inspector for the Second Phak, Bangkok.

42
Phra Dharmathitiyan, Abbot of Wat Pa
Yodhaprasiddhi, Surindra.

43
Phra Prichayanmuni, Ecclesiastical Inspector
for Nongkai, Wat Sri Sakes, Nongkai.

44
Phra Dhammavudhvisistha, Ecclesiastical
Inspector of Procurement for Krabi, Wat Dham-
mavudhsaranaram, Krabi.

45
Phra Kittisarasobhon, Ecclesiastical
Inspector of Education for Amphur Dhonburi,
Wat Thongnophagun, Dhonburi.

46
Phra Kru Palad Suvatana, Abbot of Wat
Sri Muengpala, Khonkaen, Ecclesiastical
Inspector of Procurement for Amphur
Phra Nakorn, Wat Rajaburanavoravihara,
Bangkok.

47
Phra Vijaiyamuni, Ecclesiastical Inspector
of the Dhammayukta, Wat Sri Mueng, Nongkai.

48
Phra Kru Prasat Kesaro, Abbot of Wat
Paknam Laemsingha, Chandaburi.

49
Phra Panyarangsi, Lord Abbot of Wat
Rajanatharam, Bangkok.

50
Phra Visuddhisombodhi, Assistant to the Lord
Abbot of Wat Phra Jetuphon, Bangkok.

51
Phra Sarayanamuni, Ecclesiastical Inspec-
tor of Dhamma Propagation for Mahasarakam,
Wat Abhisiddhi, Mahasarakam.

52
Phra Patibhanphangaratha, Ecclesiastical
Inspector of Administration for Phanga, Phanga.

53
Phra Maha Sanith Suddharo, Wat Sakes,
Bangkok.

54
Phra Visalsamanagun, Abbot of Wat Bud-
dha Jayanti Temple, Kuala Lumpur.

55
Phra Srivissuddhigun, Lord Abbot of Wat
Thebhitaram, Bangkok.

56
Phra Sudhammamuni, Assistant to the
Lord Abbot of Wat Phra Jetuphon, Bangkok.

57
Phra Vijieradharmagunadhara, Assistant to
the Lord Abbot of Wat Phra Jetuphon, Bangkok.

58
Phra Vimalamuni, Assistant to the Lord
Abbot of Wat Phra Jetuphon, Bangkok.

59
Phra Visuddhisamamacharya, Ecclesiastical
Inspector of Administration for Tak, Wat
Manibanphot, Tak.

60
Phra Kru Suvadhsangakich, Assistant to the
Lord Abbot of Wat Prayurawongse, Dhonburi.

61
Phra Rajvedi, Member of the Ecclesiastical
Council, Wat Thong Nophagun, Dhonburi.

62
Phra Sawanvoranayok, Ecclesiastical
Inspector of Administration for Sukhothai, Wat
Sawangaram, Sawankalok.

63
Phra Maha Phisisuchitto, Wat Prayura-
wongse, Dhonburi.

64
Phra Jayananthamuni, Ecclesiastical
Inspector of Administration for Nan, Nan.

65
Phra Srivarayan, Lord Abbot of Wat
Boromnivas, Bangkok.

